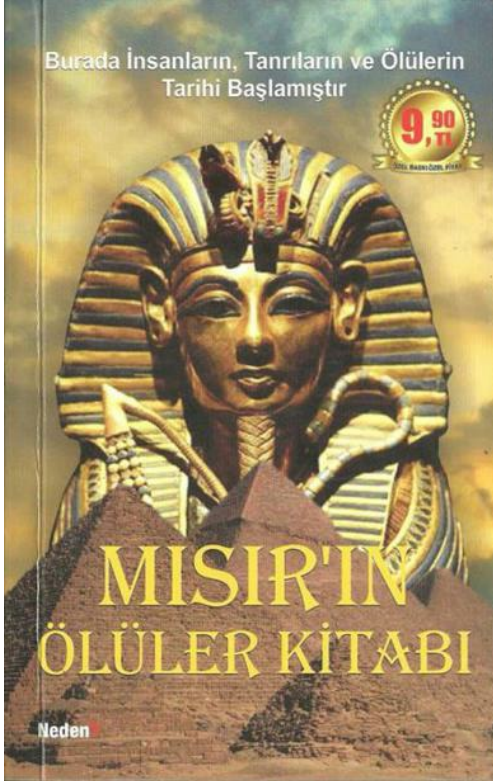
Burada İnsanların, Tanrıların ve Ölülerin Tarihi Başlamıştır

MISIR'IN ÖLÜLER KİTABI

Neden

Mısır’ın Ölüler Kitabı

Orijinal Adı: Egypt's Book-of Death

Çeviren: Selim Yeniçeri

Genel Yayın Yönetmeni: Tanıl Yaşar iç Tasarım: Adem Şenel Kapak Tasarım: Deniz Karatağ

Baskı-Cilt: Melisa Matbaası

I. Baskı Cep Boy / Haziran 2010

Yayıncı Sertifika No: 11389 ISBN 978-975-254-375-1

Melisa Matbaası: Çifte Havuzlar Yolu Acar Sitesi No: 4 Davutpaşa/İstanbul

yayıncı

NEDEN KİTAP www.nedenkitap.com info@nedenkitap.com

GENEL DAĞITIM

GNG Dağıtım Pazarlama Hizmetleri Turgutreis Mah. Giyimkent Sitesi B. 106/23 Esenler/İSTANBUL

Tel: 0212 438 47 70 (pbx) Fax: 0212 438 47 73

MISIR'IN ÖLÜLER KİTABI

Çeviren: Selim Yeniçeri

Neden?

Burada İnsanların,

Tanrıların ve Ölülerin Tarihi Başlamıştır

Ölümsüz Mısır! Bilinen en eski uygarlıklardan biridir. Geçmişteki büyük uygarlıkların büyük bir kısmı bize teknik sanatları hakkında çok az belge bırakmışken, arkeologlar Mezopotamya ve Orta Amerika'daki kumların, çürümüş bitki ve sarmaşıkların altında saklanmış eski şehir kalıntılarını araştırıp birkaç iz bulmaya uğraşırken, Mısır'da eşi görülmemiş bir uygarlığın varlığını tanımak, ölülerin bir hediyesi gibi onu almak çok daha kolay ve gizemlidir.Bu, 6000 yıl yaşamış bir Mısır'dır ve sizi hemen kabul eder, kendine hayran bırakır. Ona temas edince, Göksel Nil nehri gibi başı ve sonu olmayan, ebediyetin ümitsiz, mumyanın dokunulmaz oluşundan zevk alanların adsız yaşamını paylaşırsınız.

Veri elde etmek için gerçek tapınakların sütunlarına elleriniz değmeden, Douat'ın sırlarının, Gece'nin 12 Kapısının, ölü ruhlarını yemek için araştıran timsah ağızlı

Büyük Yiyicinin, Vadi Engereğinin, tanrıların saraylarında serseri gezegenler arasında kaynaşan canavarların derin sırlarına ermeden, Ölümsüz Mısır'ın yaşam ve sıcaklığından bir şeyler ruhunuza sokuluverir. Çünkü ölümsüz Mısır, özellikle de Nil boyunca sıralanmış dağlardaki dağınık mezarlardadır. Tapmaklar gizli kitaplardır ve büyük kapıların gerisinde, tavanlarını sütunların tuttuğu dev salonların gölgesinde, eşsiz bir gökyüzünün saflığı ve parıltısı ile yumuşamış tanrı nehirlerinin okşayışı gibi, geçmiş yüzyılların var olma mucizesi heyecan vericidir. Mısır tarihi, dünyanın yaratılışının karışıklıklarına, aynı zamanda da ilk firavunlar olan kardeş katili tanrıların azgınlıklarına bağlanır.

Nil krallarının yaklaşık M.Ö. 4000 yılında tahta çıkışı ile, 3500 yıl sonraki, Teb'i yıkan Asurbanipal'in yıllıklarının değindiği, kokuşmuş Sait soyu arasındaki Eski Mısır tarihi, bütün uygarlıkların, arasında kültür yönünden olduğu kadar maddi açıdan da en şaşırtıcı "başarı" olarak

görünür ve bu evren, zamanın belleğinde ve uzayın soğukluğunda bir anı olarak kalmadıkça böyle sürüp gidecektir. Biliyoruz ki ilk başlarda, yalnız inisiyelerin bildiği yaşamı koruyan nefese, üreme gücüne ve korkunç büyüsel güçlere sahip olarak, Memphis Döneminin tören metinlerinde tanımlanan kabile toteminin (ka) koruyuculuğuyla, klan mutlu bir şekilde gelişmektedir. Bu totem sonraları Nom'un (Eski Mısırda idari kesim) tanrısı ve öteki tanrılar arasında en ustası, ulusal tanrı olacaktır.

Abydos un Kral Tabletleri, Tinit soyunun, merkez olarak Abydos yakınındaki Thinis yerleşim yerini seçtiklerini kaydetmektedir. Eski Mısır Uygarlığının ilk beşiği orası oldu. M.Ö. yaklaşık 3315'te "Kuzey ve Güney Mısır topraklarını dengelemek için" firavun Menes "Krallık

Şehri'ni kurdu ve bu başkenti "Mennefer Memphis" diye adlandırdı. Kendinden sonra gelecekler, bundan sonra tanrısal

babalarının elinden çift tacı, kudretlerinin büyüsel sembollerini alacaklar, Ho Ra ve Osiris'le özdeşleşecekler, kıtaların, soylarının yaşamının, bitkilerin öz sahibi olacaklar; tanrıların, Büyük Büyübazlar'ın hizmetkarları, en tartışılmaz despotlar olacaklardı. Böylelikle ankh, onza, senb; yani sağlık ve güç kendileri olacaktı.

Memphis'in büyük yaratıcıları ile Piramitler Döneminin başladığını görüyoruz. Bu gösterişli döneme, IX. hanedanın kurucusu, Ranın ortağı firavun Zoser'in ve vekili, mimar, Kral Büyüsü Sırlarının Şefi İmhotep'in kişilikleri egemendir. Libya'nın o Arabistan çöllerinin rüzgarlarıyla aşınmış yüksek falezleri üzerinde, Osiris'in ölümsüzlüğünü ve eşi bulunmaz bir egemenliğin parlaklığını doğrulayan, yıkılıp çökmez dev anıt, basamaklı, şaşırtıcı Sakkara Piramidi yükselir. Bu mezarı kıskanan Zoser'den sonra gelenler daha büyüklerini yaptırdılar. Bunlar Büyük Piramitleridir.

Anlaşıldığı kadarıyla bu dev yapılar,

firavunun mumyalanmış ölüsü önünde dirilme ayinlerinin erişilmez bir sırrın derinliklerinde gerçekleştiği küçük ölü odasını korumak ve halkın hayranlığını kazanmak için yapılmıştı. Sfenks bu devasal mezarları hep gözetler ve sadece güneşin doğduğu noktayı seyreder. O kral mumyalarının yasak eşiklerinin sadık bekçisidir. Gezegenlerin söylediği şarkıları dinler; ebediyetlerin kıyısında bütün olanları ve olacakları gözetir. Uzaklarda Göksel Nil'in akışına, güneş kayıklarının ilerleyişlerini seyreder. O, Harmakhis'tir; Doğu ufkunun Horus'udur; hatta hayal edilmiş tanrıların yüzüdür.

Sonraları Beşinci Hanedanın dindar firavunları zamanında (M.Ö. 2680-2540) Mısır, güneş tapınakları, dikilitaşlar, astronom rahipler, rasathaneler, Büyük Görücüler de denen Ra'nın büyük rahipleri için özel tapmaklar ile dolmuştur. O zamana kadar tanrı ile bütünleşmiş olan firavun insanlaşmıştır. Kuşkusuz her zaman Ranın eşitidir. Ondan türemiştir. Fakat otokrat

atalarının halka uyguladığı mutlak krallık rejimini de yumuşatmıştır.

Nomarklar (Nom Başkanları) Libya ve Sudanla ticaret yaparak, firavunların muhteşem yaşantılarını besleyen bazı masalsı zenginlikleri getiren kervan başları ile ortaklıklar kurarak zenginleşmişlerdir. Yeni kentler, büyük tapınaklar inşa etmişler, etrafını büyük bir memurlar ordusuyla doldurmuşlardır. D'etr el Baharideki kraliçe Hatcheshpout'un freskleri bize, Mısır askerlerinden önce bu para düşkünü korsan kervancıların baskınlarından birinin hikayesini anlatmaktadır.

Gerçekten doyumsuz hale gelmiş olan firavunlar, Quaouat ülkesini ve Libyalılar'ın kafasını ezmek için ordularını göndermişlerdir. Bu, sömürgelere doğru genişleme dönemini belirleyen zaferlerin ve kıyımların can sıkıcı ayrıntılarına değinmeye gerek yoktur. Doksanbeş yıl hüküm süren H. Pepi zamanında bu, tanrı firavunlardan sonra, bütün dünya

tarihindeki en uzun süreli saltanattır Osiris sırlarının korkunç bilgilerini ellerinde bulunduran bu rahipler, rejimin tek sahibi olmuşlardır. Hiç vergi vermedikleri gibi, büyük bir güç de kazanmışlardır. Böylece, Orta İmparatorluk Döneminin arifesinde, politika ve din hukuku arasında akıl almaz bir kargaşa hüküm sürmüştür.

Devlet işlerinin yönetilmesinde gittikçe daha ayrıcalıklı bir sınıf haline gelen rahipler, istediklerini bütünüyle elde ettikten iki yüzyıl sonra, o güne kadar hiç görülmemiş toplumsal bir başkaldırı bütün ülkeyi temelinden yıkmıştır. Uzun süren suistimallerin ve tacizlerin aşırılığı, vergilerin adaletsiz dağılımı, vergi toplayıcıların zulümleri, efendilerin kayıtsızlığı, işsizlik, açlık, salgın hastalıklar, görünmezliklere gizlenmiş olan firavunun apaçık yetersizliği, kaçınılmaz bir şekile anarşi durumu yaratmıştır.

Bu hareket kontrol edilemediğinden, gittikçe daha kötüleşen bu durum halkın zaferiyle sonuçlanmıştır. Bu olaylar,

çocukluğundan beri deli olan ve bir timsahın dişleri arasında can veren firavunun kurduğu, meşru olmayan Herakleopolis firavunlarının egemenliği dönemine rastlar: Böylece Eski Mısır halkı, Avrupa'dakilerden 3200 yıl önce bütün şiddet hareketleri, dogmatik aşırılıklar ve kanlı iç savaşları sayesinde egemenliği tanımıştır.

Son Herakleopolis firavunu ile birlikte bu hareket neredeyse kaybolacaktı. M.Ö. 2000 yılına doğru Tebliler, Nil'in bereket getirici taşma doğrultusunun tersine, güneye yönelen devrim dalgasını durdurmayı başarmıştır. Yönetimi tamamen ellerine geçiren bu özgürlükçü firavunlardan oluşan yeni bir hanedanın hakimiyeti tanınmıştır. İç politikalarını bir sosyal devlet yapısına kavuşturmuşlardır. Bu sistem daha alt tabakadan gelen sınıftan kişilerin de din ve devlet görevi almalarını sağlamıştır.

Böylece halk her şeye karom, kaba zaferinden bir şeyler koruduğuna inanmıştır. Ülkeye gelince, yavaş yavaş

ekonomik ve toplumsal dengesini bulmuştur. Tıpkı hiçbir kum tanesinin yerinde durmayışı gibi, en eski çağlardan beri, hiçbir millet de gayretinin meyvelerinden rahatça faydalanmayı ümit edemez. Neredeyse ülkeyi yok edecek devrimin acılarından henüz kurtulurken, yeni ve daha büyük bir felaket Nil Vadisinin üzerine çökmüştür: Bu felaket, Asya'nın vahşi yaylalarından, Güney Rusya'nın steplerinden, Mezopotamya'nın taşlık kırlarından, vatanlarını yitirmiş yığınların kovalamasıyla kaçan Hyksos Atlılarının istilası!

Ancak yabancı egemenliğine karşın, hiçbir Mısırlı, ülkenin yazgısına olan güvenini yitirmemiştir. Kutsal ateşler söndürülmemiş, XVIII. Teb Hanedanı (M.Ö. 1580-1320) Asyalılar'ı kovmak için inatçı, karışık, güç bir savaşa girişmiş ve kahraman, cesur, heyecanlı bir halkın tamamını yanında bulmuştur. III. Tohoutmes, talihi açık bir fatih olmuştur. Tel Amarna tabletleri, onun zaferlerini

anlatmaktadır. İmparatorluğu Libya vahalarından Suriye çöllerine kadar yayılmıştır. Yazıcıları, doğu dillerini bilen Basillilerdir. Bu, Mısır'ın en parlak dönemidir; uygarlık en yüksek noktasındadır ve egemenliği bütün Yakın Doğuya yayılmıştır. Teb, Asyalılar kovulduktan sonra dünyanın en zengin ve en kalabalık kenti olmuştur.

Amon'un şehrinin her yerinde bazı zamanlar mezar olarak kullanılan tapınakların dev kapılarının önünde çifte dikilitaşlar yükselmektedir. Eski Mısır'da tahta çıkan tek kadın, ünlü kraliçe Hatcheshpout, kendinden sonra gelecek ve onu kötüleyeceklere şöyle demiştir: "Teb'de yüzlerce güneş dikilitaşı dikilmiştir; çünkü Teb, dünyanın başlangıcında göğü yerden ayırmak için tanrıların yerleştirdiği kutsal tepedir."

Pruvaları süslü gemiler, Nil Nehri'nde birbiri ardına süzülmeye başlamıştır. Tapınaklara uzanan yollan korumak için, diz çökmüş koçbaşlı sfenkslerin en güzel

binlercesi yapılmıştır. Aynı tapınakların avlularında nöbet tutmaları için, 500 ton ağırlığındaki anıtsal firavun kabartmaları yerleştirilmiştir.

Bu arada, Aton dinsel reformunu uygulayan firavun Akhenaton'un saltanatına da değinmek gerekir. Bu, güçlü Teb rahiplerine zorla kabul ettirilen tek ve evrensel Tanrı'dır. Yirmi yıl boyunca, Akhenaton tapınaklardaki ve mezarlardaki ilkel tanrı suretlerini yıktırmıştır. Bedeni kaçınılmaz bir hastalık yüzünden çürürken, metafizik kurgularda yetenekli olan bu firavun bir iç ateşle kavrulmuştur.

Bir yandan acı çekerken, bir yandan da tek bir tanrıya tapan yeni bir insanlığın hayallerini kurmuştur. Bu Tanrı evrensel ve iyidir. Ondan çıkan ışıkların okşayıcı elleri vardır.

Akhenaton, aşırı mistik düşüncelerinde samimi davranmıştır. Bu ıstırap çeken yalnız adam, sayısız tanrıların basit hizmetkarları olup, hiç de saf ve ilhamlı

kişiler olmayan, krallığın iktidarı için kötü etkiler taşıyan, aşırı zenginleşmiş Amon rahiplerinden Mısır'ı kurtarmak istemiştir. Her yerde Aton'un isminin istekle anılmasını dilemiştir. Çünkü Aton, şefkat ve ışık tanrısıdır; şefkatini ve ışığını bedenlere ve ruhlara aktarır.

Yalnız Akhenaton, Aton'un, evrenin kesin şekli olduğunu beyan etmiştir. İsa gibi o da Tanrının kelamı olmuş ve havariler bulmuştur. Putlarla ve çok güçlü rahiplerle dolu Teb'i bırakarak, bugünkü Tel Amarna'nın bulunduğu yerde, artık geride hiçbir izi kalmamış olan yeni bir başkent kurmuştur. Buradan sadece "Tel Amama Resimleri" denen şaşırtıcı resimler kalmıştır. Bunların orijinal, taze, dinsel olmayan sade güzellikleri, Kahire Müzesinin salonlarından birinde hayranlıkla seyredilebilir. Ciddi, kanaatkar ve tutucu olan bu kralın saltanatı Daniel Rops onu "Tanrı Sarhoşu Kral" diye pek güzel adlandırmıştır bize uzak, anlaşılmaz, kıvılcımlar saçan bir peri masalı gibi

gözükmektedir.

Kendinden sonraki kral, Toutankhamon olmuştur. O, çifte tacı giydiği günde, çocukluğunun tanrısı Aton'u inkar etmiş, sarayı ve devlet dairelerini M.Ö. 1348de yeniden Teb'e taşıttırmıştır. Bütün Mısırda yeniden Amon kültünü ve kutsal Teb üçlüsünü kabul ettirirken, kayınpederince kovulan rahiplerin ayrıcalık ve güçlerini de ünlü emirnamesi ile iade etmiştir.

Fakat Toutankhamon çok genç ölmüştür; bir söylentiye göre de öldürülmüştür. Mezarı Krallar Vadisi'nde özenle saklanmıştır. Ve kabul etmek gerekir ki bu mezar, Teb mezarlarında firavunlara ayrılmış yerlerin dışında kazılmıştır. İyice saklanmış olduğunu da itiraf etmemiz gerekir; çünkü 3500 yıl boyunca, mezarların topografyasını çok iyi bilen kral mezarı soyguncuları bile oraya erişememişlerdir.

Bu mezar, 1923 yılında Lord Carnarvon tarafından bir tesadüf sonucu keşfedilmiştir.

Bu keşfin ve dünyada yarattığı yansımaların ne kadar büyük bir ilgi uyandırdığı bilinmektedir. Yüzyıllar yüzyılları kovalarken, Ramses'lerin egemenliğinde (M.Ö. 1310-1080) Mısır daima kendi

ni dinleten, güçlü bir ülke olmuştur; kültürel ve siyasal açıdan yüksek bir prestij sürdürmüştür.

I. Ramses ve ondan sonra gelenler, yıkıntıları hala devasa olan yapılar inşa etmişlerdir. Örneğin Karnak'taki Büyük Amon Tapınağının tavanı sütunlarla desteklenmiş salonu, 30.000 ton yontulmuş taş gerektirmiştir. I. Seth'in Gournah'taki cenaze tapınağı ve yüzlerce işlenmiş sütun; Abydos'taki Osiris, İsis ve Horus'a adanmış tapınak ve hafif kabartmalar halindeki harika boyalı heykeller sayesinde, Osiris in günlük güneş kültürü ayinlerinin nasıl olduğunu, bitirildiği günkü gibi canlılıkla anlatan yedi paralel mihrap; Libya'daki, faleze oyulmuş Ebu Simbel Mihrabı; Herodot tarafından Mısır'ın en büyük ve en ağır (1200 ton!) heykeli olarak tanımlanmış olan, II. Ramses'in pembe granitten yapılmış heykeli.

Fakat Ramses Hanedanının inşaatlar konusundaki bu ani alevlenmesi, firavunların birbirinden daha büyük anıtlar yaptırmaktaki endişesi, öleceklerini hissedenlerin yüzyılları aşacak son ve gösterişli bir parlaklık bırakmak isteyenlerin yarattığı bu kalabalık Mısır, ölümsüz Mısır'ın son şarkısıdır.

Zaferlerin zamanı geçmiştir ve yıkım yakındır. İşgalci yeniden belirmiştir; düşman çeşitli adlar altında gözükmüştür, fakat hastalık hep aynıdır. Ve felaketlerin ardı arkası kesilmemiştir; o kadar uzun zaman boyunca insan uygarlığının ruhu olmuş olan bu toprakların her yerinde, zamanların sonuna kadar uzayan o korkunç gürültü işitilmiştir: Yıkılan tapınakların ve yüzleri parçalanmış tanrıların çökerken çıkardığı gürültüler!

> Düşman uluslar her taraftan üşüşmüştür. Nil boyunca uzanan muhteşem güzellikteki şehirler ateşe verilmiştir. Bu şehirleri yıkanlar, Asur kökenli kahramanlar, bilinmez ormanlarda doğmuş Libya beyleri, Tebdeki Amon'u bir Habeş tanrısı haline getirmişlerdir; M.Ö. 661 yılında, Memphis'i

kırk gün boyunca yağmaladıktan sonra, 100 kapılı Teb önünde gözüken ordu, Asurbanipal'in Ninive halkından oluşmuştur. Burada Eski Mısır tarihi bitmiştir. Çünkü Asurlular'ın kendilerine özgü yöntemleriyle uyguladıkları şiddet sonucunda Teb'in yıkılması, Doğu halkının bütün dengesini bozmuştur. A. Moret, Teb'in yıkıntılarını kazarken, 2600 yıl önceki yapılarını hala koruyan sivri uçlu Asur miğferleri bulduğunu yazmıştır. Bu da bize şehrin yıkım süresi ve korkunçluğu hakkında bir fikir vermektedir. Akdeniz halkının hayret ve dehşeti hala o kadar canlıdır ki 50 yıl sonra Peygamber Nahum, hiçbir zaman pişman olmamış, doymamış, küstah ve zalim Ninive'yi şiddetle suçlayacak ve yakın yıkımı hakkında kehanette bulunacaktır. Amon'un kral şehrinin korkunç yazgısını hala hatırlamaktadır. O, peygamberlere özgü sezgileriyle şöyle haykırmıştır: "Hatırla ey Ninive! Eskiden Nil'in bağrında oturmuş Teb'den daha mı kuvvetlisin? Hatırla ey

Ninive, bir zamanlar dünyanın mihveri olan Teb'i; kibrini, ululuğunu, yüzyıllar süren güzel yüzünü! Hatırla! Artık tanrıları tapınaklarında oturmuyor; rahipleri ve soyluları zincire vuruldular, halkı kayboldu; hatırla ki Teb çocukları her sokak köşesinde ezildiler; onlarca Teb gecesi, bütün o geceler, dehşet geceleri idi!"

II

Mısır'ın Ölüler Kitabı

Mısır halkının böylesine büyük ve görkemli bir uygarlık yaratmış olmasının temeli, bütün bu süre boyunca asla vazgeçmedikleri derin ruhsal felsefelerinde ve değeri ölçülemez kadim metinlerinde yatmaktadır. Asırlar boyunca dünyevi ya da göksel her türlü öğretinin temelini oluşturacak kadar sağlam ve köklü temeller üzerinden yükselmiş olan Mısır felsefesi, özellikle ölüm ve ötesiyle çok ilgilenmiş, Mısır halkı bunu ölüler için yaptıkları tapınaklarda, anıtlarda ve mezarlarda, törenlerinde ve 21. yüzyılın başlarında bile hala çözülemememiş olan mumyalama tekniklerinde açıkça göstermiştir.

Sözünü ettiğimiz kadim metinlerin en önemlisi, Mısır'ın Ölüler Kitabı'dır. Çünkü bu metin, antik Mısır'daki yaşam tarzının temellerini olduğu gibi yansıtmaktadır.

Metnin fazlasıyla karmaşık bir sistematik izlediği kolayca görülebilir. Ancak, bu

karmaşık yapıya rağmen, çok önemli ve ilginç noktalara parmak bastığını belirtmemiz gerekir. Öncelikle bu metinde sözü edilen reenkarnasyon kavramı, ruhun evrenle bütünleşmesi görüşüne dayalıdır. Antik Mısır inanana göre, ölülerin ruhları başlıca iki gruba ayrılmaktadır: Bir grup diğer modern dinlerdeki cennet ve cehennem anlayışında olduğu gibi doğru ve olması gerektiği gibi bir hayat yaşadığı için, fiziksel zevklerin doruğuna ulaşacağı, mutluluk verici bir ortama gidecektir; ikinci grup, karanlıklar, acılar, korkunç varlıklar, tuzaklarla karşılaşacak, cehennem azabını yaşayacaktır.

Aynı ikili yapı, Tibet'in Ölüler Kitabında da karşımıza çıkmaktadır. Benzer motifler incelendiğinde, bu iki kitaptan birinin ki bu muhtemelen Mısır'ın Ölüler Kitabı olabilir diğer uygarlığı etkilediği izlenimi uyanmaktadır.

Diğer bir önemli nokta, kıyamet anlayışıdır. Bu, diğer modern dinlerde bilinen "topyekün yıkım" anlayışından farklıdır. Mısır Mitolojisinde "yıkım

karmaşa yeniden doğum ve biçimlenme” olarak ele alınır.

I.BAB

Evren Kendi Kendini Oluşturur ve Tanrısal Olan, Her Şeydedir

Her şey Ölüler Kitabında yazılmıştır... Çok eski zamanlarda, düzgün yüzlü Keops veya Sakkara piramitleri yapılmadan çok önceleri, Yaratılış sırlarına inisiye olmuş olan Eski Mısırlılar, Güneş'in her sabah Nout'un karnından çıkıp, her akşam batının son ışıkları yaşayanların evreninin sınırlarını belirlerken, Nout'un ağzında kaybolduğunu biliyorlardı. Ve ayaklarımızın altındaki öbür dünyada toplanmış ölüler, güneşin gece yolculuğunda, Douat'ın oniki bölgesindeki değişimlerini seyredebiliyorlardı. Ve burun deliklerinde yeniden hayat nefesini bulan ölüler, Güneş Kayığının köpek başlı maymun tapınıcılarını, büyülü kürekleri ve skarabe*, yani Khapra'dan oluşan tanrı

biçiminde görüyorlardı.

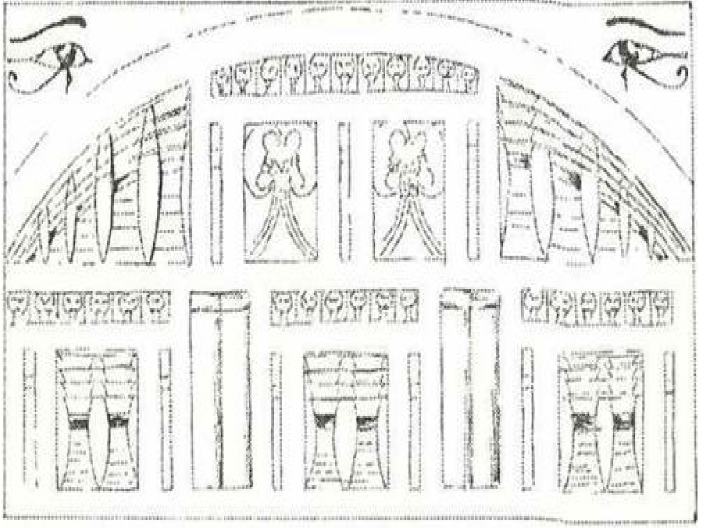
**Bu böcek dilimizde “bokböceği” olarak adlandırılmaktadır.*

Nil Vadisinin eski ahalisinin ölüler alemine girmeden ve Bilgiler Kitabının sayfalarını açmadan önce, onların ebediyeti olacak şaşırtıcı evrenin kapıları açılınca, ölüleri bekleyen tanrılardan birkaçını öğrenmeliyiz.

PTAAH

Ptaah var olan her şeyi yarattı. Ondan önce, ne varlık ne de yokluk vardı. Yukarıda ne uzay ne de gökyüzü vardı. Hareket eden neydi? Nerede ve kimin yönetimindeydi? Derin, dipsiz su mu vardı? O zaman ne ölüm, ne ölümsüzlük, ne de geceyi gündüzden ayıracak bir belirti vardı. BİR, nefes almadan soluyordu, kendiliğinden hareketli idi: ötesinde hiçbir şey mevcut değildi. Başlangıçta karanlıklar

karanlıkları örtüyordu. Boşlukta hapsolmuş BİR, sıcaklığın gücü ile vücut buldu. (Rigveda, x, 129 Louis Renou çevirisi). Ptaah, tanrıları ve “ilkel sulara batmış” ülke olan Mısır’ı yarattı. Onun sayesinde, dünyanın başlangıcında tanrısal sözler söylendi ve tanrılar varlığı bildiler, çünkü Ptaah, Memphis tanrıbilimine göre çoğalma organları olan “yürek ve dil” idi. O zamandan, ilk kaostan sular ve yerler oluşur oluşmaz, gelecekteki ölülere vaad edilen milyonlarca yıllık yaşamın simgesi olan asanın sahibi idi.

Ruhları yargılayan Tanrılar mahkemesinin başta gelen kişisi Anubis, dünyanın yaratıldığı gün herkesin yerini saptadı ve bunu öyle bir şekilde yaptı ki herkes için her yer, zamanların sonuna kadar burada da, öbür dünyada da belirlenmiş olsun. S. Mayassis, "ölülerin ve ruhlarının bir koruyucu tanrısıdır ve bu koruma onlara yardım edip, onları arıtmaya yöneliktir," demektedir. Ona "Kemikleri yeniden toplayan", Alt Dünyanın "Kapı Açıcısı" da denir.

Ruhun tartılması törenlerinin tamamlanması için, ölüyü karşılayıp elinden tutarak Osiris'in karşısına götüren odur. Hareketlerin, mekanların, şekillerin, sayıların, gezegenlerin muhasebecisidir. O aynı zamanda büyü metinlerinin, her ay canavarların yutmak istedikleri ve yıldız takımları arasından Thot görünür görünmez geriye kustukları Ay'ın da koruyucusudur.

Başka tanrıların sevgili katibidir. Çünkü Yüz Kapılı Teb'de hüküm sürecek daha doğmamış firavunların isimlerini Heliopolis'in kutsal ağacının yapraklarına yazan odur. Karanlıkların ışığı olan Seth'in ışığının aksine (dünyanın uzaya uzayan gölge konisi ışığının) her ruh güneş ışığını almadan oraya dalacaktır ölülerin bedenlerini bırakır bırakmaz geçtikleri oniki burç ışığının zıttı olan o karanlık ışıktan farklı olarak, Anubis'in ışığı pırıl pırıl ve Osiris'in karşısına temiz çıkmış ruhlar için mutluluk vericidir. Bu bir ışık merdivenidir. Güneş yaratılmadan önceki ilk yaratılış ışığıdır. Kozmik yumurta, Anubis'in ışığı ile

aydınlanmıştır. Yaşayanlar için şafak neyse, bu ışık da ölüler için aynı şeydir; o, onun “güne çıkışını sağlayacak ışıktır.” S. Mayassis, “Anubis’in ışığı öbür dünyaya giriş veya ruhlar dünyasına çıkıştır” demektedir.

OSİRİS

Osiris de ölülerin koruyucu tanrısıdır. Bütün doğan şeylerin simgesi olduğundan, ölüler arasındaki yeri tamdır; çünkü ölüler, galaksilerin dönendiği gök nehirlerinde ebediyen dolaşmaya başlamadan önce, belki de evren dediğimiz, başlangıç ve oluş olan ışıklı ruhların arasında, artık belleği olmayan zamanda gelişmeye başlamadan önce, ikinci bir defa daha doğacaklardır. Bu dünya uzayın tanınmaz bedeninde ölü bir hücre, ölü bir dünya haline gelinceye kadar, Osiris yeryüzünde biten her buğday tanesinde, ne kadar ilkel olursa olsun her hayat parçacığında, ölülerin “kalbi ve yüzü” olunca onlara yöneltilen her bakışta, Nil’in taşma zamanındaki ter gibi, ellerinden ve ayaklarından süzülen her su

damlacığında, yeniden, çoğalarak doğacaktır.

Osiris, yeryüzü veya uzayda olsun, yaşamsal etkinliktir; bir tanrının görünür şekli altında ölülere yeniden canlanmayı vaad etmek için ve sonuçta Osiris'in görkemi ile yeniden canlanacaklarını vaad etmek için onların dünyasına iner. Çünkü kendini temize çıkarmış her ölü, tıpkı toprağın bağrına düşmüş bir buğday tanesi gibi, evrenin derinliklerinde bir hayat tomurcuğudur. Osiris'in, destansı devirlerin ilk firavunununun zaferi, kutsal kenti olan Abydos üzerinde yeniden parlasın, ölülerin koruyucusu tanrı, yaşayanların nefesini ebediyen beslesin... Daima, aydınlık kabirlerinde, ölüler "Gökyüzünün Anası" tanrıça Nout'un kollan arasındayken, Osiris'in etkileri onların organlarını canlandırsın, kemiklerini birleştirsin, büyü merasimlerine göre çapraz sarılmış sargıları olan ölüler Osiris'te kişileşsin, yeniden doğarak. O'nu çoğaltsınlar, ka'ları ezoterik kopyaları İalou alanlarının güzelliklerine

açılsın.

Osiris’in karısı, büyücü İsis ağlasın; o İsis ki insanlara bedenlerinin çürümemesi için ne yapmak gerektiğini, iç organları ayrılıp vazolara konulduktan sonra bedenin nasıl mumyalanacağını öğretti; o İsis ki, kardeşi Seth tarafından öldürülmüş sevgilisini, bütün Mısır’a dağılmış ölüsünü, parçalanmış erkeklik organı hariç; çünkü onu nehirde bir balık (oxyrhynque) yutmuştu onüç organını bulduktan sonra diriltmişti. Abydos’taki ünlü nekropolde (ölüler kenti) Osiris’in lahitinin üzerinde, bir yeniden dirilme sahnesini canlandıran nefis bir kabartma vardır. Sanatçı, “Ölüler Kitabı’nda yazılı olanı elindeki materyele çok güzel bir biçimde yansıtmıştır. Burada, firavun I. Seth’in dirilişini görürüz. Kral, lahitin üzerine uzanmıştır. İsis sağında, Horus solundadır ve ikisi de ayaktadır. Firavunların başlarının üzerinde, uçan tanrıların simgesi Mout* Akbabası, Asur’da, Asurbanipal’in başı üzerindeki gibi, kanatlarını kapatmış, sabit bakışlarla

kralın yüzünü gözetlemektedir. Çünkü Abydos gecesinde, firavun ölümsüzleşecektir. Zamanında İsiris'in olduğu gibi.

* *Mout: Gerçek*

Ranın oğlu firavun gibi, Osiris ile doğacak ölü için de aynı şey olacaktır. Piramit metinlerinde yazıldığı, I. Seth'in dirilişini gösteren kabartmada olduğu gibi, İsis ve Horus ölüyü kutsayacaklar ve ona "Kalk ve uyan!" diyeceklerdir. Ve ölüler yeryüzünü uzaklaşan ölüler gibi değil, gitmekte olan canlılar gibi terk edeceklerdir. Bu ölü firavunlar Osiris'e doğru gidecekler ve defalarca dinledikleri rahibin sözlerini hatırlayacaklardır: "Osiris, sana doğru yükseliyorum... Temizliğim ellerimdedir. Tanrıça Tefnout'un önünden geçtim ve tanrıça beni temizledi... Ben bir rahibim ve bu mabedin rahiplerinden birinin oğluyum..." Defalarca işittiğini yeniden hatırlayacaklardır: "Bağ çözüldü, bu kapıyı

geçmek için bilekler serbest kaldı. Üstümdeki bütün kötülükleri yere attım.”

Hepsi Osiris’e doğru gideceklerdir. Yüzleri yeniden hayat ve güç bulacaktır; burun delikleri kuzey rüzgarlarının serinliğini duyacaktır. Gökyüzünün İalou tarlalarında buğdayların büyüdüğünü göreceklerdir. Gecenin Kapıları’nın önünde bırakmış olacakları yaşayanlar, kutsanmış ruhlara her yönden adaklar getirecekler ve bunları kutsal sularla ıslatacaklardır. Evet, hepsi birbiri ardından dirilecek, kalbi çarpmayan Osiris’in önünde ebediyen duracaklardır. İsterlerse ve eğer doğru bulunurlarsa, her gece öbür dünyanın oniki bölgesinde yüzen kayıkta oturabilecekler, tanrısal Kediyi Heliopolis’in kutsal ağacını yardıktan sonra, iç organlarının ışıklı tayflar önünde, Üst İdareciler’in sıralanmasını görecekler ve şöyle haykıracaklardır: “Ey! Güçlü Osiris! Biraz önce doğdum. Bana bak, az önce doğdum!”

SETH

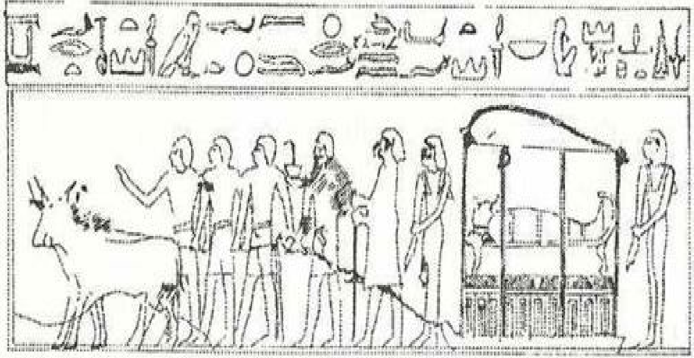
Seth, hayvan başlı kötülük prensi, karanlıkların akıl almaz kaynaşmasını bizi taşıyan dünyanın altında düşünülen bu harabiyet bölgelerindeki bozucu her şeyi kişileştirir. Kendisine “pislik attığı” için Horus onun testislerini koparmış, böylece ondan gücünü ve erilliğini almıştır. Mısırlılar Coptos’ta, Seth’in erkeklik organını ellerinde tutan Horusun bir heykelini dikmişlerdir. Silueti titremeden göz önüne getirilemeyen Seth, ünlü lanetlemelerle davet edilir. Bununla birlikte, birçok düşman ülkeyi yenen **II.** Ramses, bir tapınağın kapısına, kendisinin Seth’in dostu olduğunu yazdırmıştır. Siyah domuz Seth, her aydönümünde, Ay’ı yutar; çünkü Osiris’in ruhu oraya sığınmıştır. Bu Horus-Seth çatışması, bu evrensel mitos, iyi ve kötü arasındaki sonsuz savaştır. Dünyanın başlangıcından beri şu veya bu biçimde ortaya çıkar. Bazen şurada yatışır, bazen burada alevlenir. Ölmüş eski zamanların gecesinden ve gelecek zamanlarda, insanları yapan tanrıların ortaya çıkardıkları

bazen saf olmayan bu alev, sonu gelmez ikiliktir.

HORUS

Yirmi değişik şekil altında Horus, Mısır panteonunun (tanrılar gurubunun) en büyük tanrılarındandır. O, Louvre Müzesinde görebileceğimiz, firavunun önünde zarif kutsama jestini tekrarlayan atmaca başlı (hieracocephale) Horus'tur. Edfou'da, kutsalların kutsalının tapmak kapısının kulelerinin ondört katıyla korunduğu, şahin başlı acımasız Horus'ta görülebilir. Bedenlerin Açıcısı da denilen Hor Behoudit, tanrıların zifaf odasının veya çiftleşen canavarların koruyucusudur. Simgesi, şahin kanatlı güneş yuvarlağı, binlerce yıl süresince Mısır'ın birçok tapınağında onurlu bir yer almıştır. Fakat ruhunuzun derinliklerini araştıracağından hiç kuşkusu olmayan Edfou'daki Horusun bakışı, son derece zalimce bir iz bırakır; tapınağın avlusunun yaldızlı ışığında son derece tedirgin edici, sadece ölülerin tanıdığı bir dünyanın kapıları önünde o

dünyaya son derece yakışan bir bakıştır bu...

Ölü, ölüm sarayına götürülüyor.

Piramit metinlerinde, Seth'i Horus'la karşı karşıya getiren korkunç savaş ilişkisi anlatılır. Bu metinlerden, Seth'in nasıl testislerini ve Horus'un bir gözünü nasıl kaybettiğini öğreniriz. Bu kötülüğü kovalayan, yakalayan ve peşini bırakmayan Horus, özellikle ölüler tarafından saygı görmektedir. Çünkü bu ışık yapılı Horus onların "gözünü açmıştır." Böylece ölüler "onun aracılığı ile görebilecekler," Nil kıyılarında canlıyken yürüdükleri zamanki

gibi, adımlarını sonsuzluğa aynı kolaylıkla yöneltebileceklerdir. Önceden yapıtından alıntı yaptığımız S. Mayassis şöyle yazmaktadır: “İsis, Osiris’i Horus biçiminde dirilttikten sonra onu gökyüzüne, tanrıların karşısına, yeni şekillere doğru çıkardı... Eski Mısırlılar, içinden çıktığı eski bir şekilden evrim sonucu oluşan her şekle, çocuk diyorlardı. Genç bir adam, kendi kendinin çocuğu, çocukluğunun oğulu (yetişkin, genç adamın babası; ihtiyar da yetişkinin babasıdır). O, önceki şekli üzerindeki yengisi ile yeni nitelikler kazanmıştır. Horus, Osiris’in yeni bir yaşam biçimidir... Evrim, ruhun yükselişi ve saflaşma yoluyla değişimi, önceki tabiatından, şeklinden çıkarak bir çocuk olunmasına

bağlı bir şeydir...” Ölmüş Osiris’ten çıkıp İsis’i dölleyen tohum bir Horus-Sothis, aydınlık Horus’tur! “Kardeşin İsis, aşkınla mutlu, sana geliyor; onu Phallus’un üstüne koyarsın ve tohumun ona dahil olur.” (Piramitler Metni 632, 16351636, S. Mayassis çevirisi.) Şu halde ölü

Osiris'in kadavrasından çıkan tohum “her şeyi tamam bir Horus”tur. Sothis gibi delici, yani kadavradan çıkan Sothis ışığı gibi, aynı zamanda Işık Merdiveninin birinci basamağı, Samanyolu'nun ışığı, ölüye milyonlarca yıllık gelecek yaşamına olduğu kadar en son ve en ebedi, kozmik yumurtanın bağrında yanan güneş ışığına erişme olanağını sağlayacaktır...

"Beyaz, Büyük,

Doğu Göklerinde Yükseldiği Zaman Tanrıların İbadetini Güzelliğiyle Mutlandıran Horus'un Gözü, Sana Övgüler!..."

(Jean Capart Çevirisi)

Horus, aynı zamanda ve özellikle Harmakhis “Ufuktaki Horus”, ünlü Giza Sfenksidir. Defalarca kumlar altında kalmış ve insanların çabası sayesinde tekrar ortaya çıkarılmıştır. Doğuya yönelik yüzüyle, kendi hareketsizliği içinde devasa ve sabahın ihtişamına bürünmüş, gerçekten “Ufuktaki Horus”tur. Piramitlerin çevresindeki dokunulmamış, ölüler şehrini kollayan Horus Kephrenidir. Göksel eşi Güneş’in, bütün doğumların kızıl oluşu gibi, kırmızı kumlar içinde kırmızı doğacağı noktadan gözlerini ayırmayan Horus Harmakhis’tir. Bu Giza Sfenksi, yıpranmış yüzündeki sonsuz tatlılıkla Horus’tur. O Horus ki beş bin yıldır milyonlarca güneşin doğuşunu, tarih öncesi yıkımların, felaketlerin korkunç patlamalarının silinişini görmüştür. Kanının damlalarından tanrıların oluşması için kendisini yaralayan Ranın ruhu, bu Horus’tur.

Geçici firavun tanrı görünüşü ile yaratılışın bütün güçlerinin sahibi olan tanrıdır. Bu Atlant’ların son yaşayanı için

anlaşılmaz derler. Bir firavunun Nil'in akış yönünü değiştirdiğini, Musa'nın nankör bir yurdu terk ettiğini görmüş, Sümer ve Akkad'daki karışıklıkları, Ninive ve Ur'un alevlerinde kaybolan onca insanın feryatlarını, Niniveli gaddar Asurbanipal'in Teb'e kadar inerek Mısır'ı yıkmaya gelişinden önce Babil ve Kudüs'ün yakılışını ve yıkımını işitmiştir... Aşık Kleopatra, uygarlıkları aydınlatan veya yıkan zafer veya felaketler karşısında kayıtsız, insanı büyüleyici, dengeli duran "Ufuktaki Horus'u" sorguya çekmiştir. Zamanların sonuna kadar, yıpranmış şekli ne olursa olsun, canlılar bir kum çölünde artık onu görmeseler bile, her Mısır gecesinde, her tan şafak vaktinde, daima yaşayan Horus olacak, yeryüzü güneşle ısındıkça, ölüler ülkesinin üst üste sıralanmış nekropollerini gözetecektir.

Daire Sembolü

Karnak'taki küçük Khonsu tapınağında, büyük tanrı heykelinin yakınında ilgi çekici bir dizi kabartma vardır. Orada dev

mezarlar olan piramitlerin önünde, onları koruyan Sfenks'in arkasında güneş ve tanrıların "çifte yaşamını" simgeleyen yılan tarafından taç giydirilen Horus görülür. IV. Ramses, Amou ile birlikte oturan dişi, Tanrıça Ament'e "gizli" bir heykelcik hediye etmiştir; tanrıça, firavunun gözleri arasına, üst ucu oval ve delik olan bir haç uzatmaktadır. Bu üst bölümü delikli haç gelecek milyonlarca yılın simgesidir. Üstteki yuvarlak ne başlangıcı ne sonu olanın mükemmel imajıdır; sonsuz olan ruhu temsil eder; çünkü o, tanrıların ruhsal cevherinden çıkmıştır. İnisiyenin girdiği transı ve daha çok ölüm halini gösterir.

Bazı tapınaklarda namzetin "haça gerilişi", inisiyenin bir yatak üzerine rahiplerce haç şeklinde yatırılmasındandır. Tanrıça Ament'in, üstü delikli haçı firavunun gözleri arasına koyduğunu söylemiştik. Bu büyü haraketinin kendine göre bir anlamı vardır. Gerçekten Paul Brunton "L'Egypte secröte: Gizli Mısır" adlı kitabında ısrarla şu hususa işaret etmektedir

: “Kaşlar arasında işaret edilen nokta pineal guddenin* yerini gösterir. Guddenin karmaşık işlevleri henüz aydınlanmamıştır. înisiye eğitiminin ilk basamaklarında, yetiştirici (hierophante) namzedin psişik görüntüleri veya çevresindeki ruhsal varlıkları görebilmesi için bu guddenin : L'lli bir etkinliğini harekete geçirir Bu amaçla kullanılan yöntem kısmen manyetik, kısmen de çok güçlü tütsülere bağlıdır.” Bundan şu çıkar ki tanrıça haçı Ramses’in gözleri arasına koyduğu zaman, onun gerçek sırların açık görünümüne sahip olmasını amaçlamıştı. Ancak inisiyasyonun değişik safhalarında görüp hissettiklerini açıklaması yasaktı. Bunun içindir ki Horus, Ufukların Horusu, Sırların Bekçisi, onun arkasındaydı ve bir parmağını dudağına götürerek ona susmasını işaret ediyordu... İnisiyasyonun en büyük tapmağı olan Büyük Piramit’i yaklaşanlardan koruyan Sfenks de oradaydı... Bunun için Karnak’taki Khonsou Tapınağının duvarlarına kazınmış insanların çehreleri

inisiyeler için belli bir anlam ifade ediyordu; ezoterik sırların geometrik anahtarına sahip kim olursa olsun, ölüler dünyasının kapılarını açmasını biliyor ve ebedi yaşamın gizli anlamına nüfuz edebiliyordu; bunun sembolü de delikli haçtan başka bir şey değildi.

** iansefaldeki Pineal yapı, iki bölümden oluşur: Retinası, ilkel göz billuru, pigmanler ve periferik hücreleriyle küçük bir gözü andıran bölüm ve diansefalden yukarı çıkan tüb şeklindeki epifiz guddesi. Bu yapı özellikle Rhyncbocdphale'de ve bazı sürüngenlerde çok bellidir. Pıosaurien de denilen bu yaratıklar, çok eski sürüngenlere benzer. 45 cm. boyunda bir kerleıkeleyi andıran ve Yeni Zelanda'nın kuzeyinde, Plenty Körfezindeki birkaç adacıkla yaşayan Hateria (Sphenodon Punctatus) bu türün tek örneği olup nesli tükenmek üzeredir. Metinde pineal gudde diye anılan bu yapının bir üçüncü göz kalıntısı olması muhtemeldir. Biologic:*

Animale, M. Aron etp. Grasse

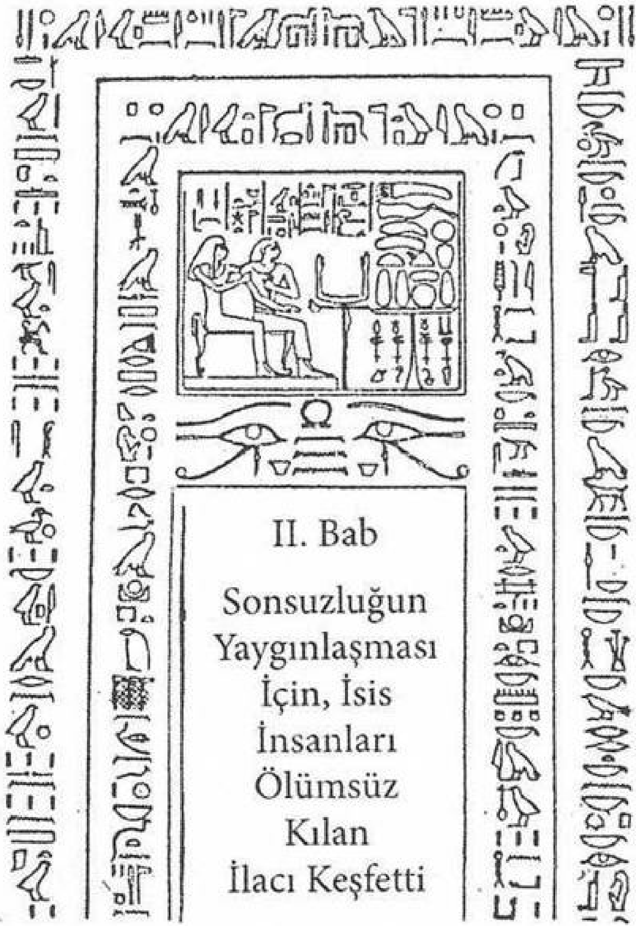
İnisiyasyon törenleri, gerçek mezarlara benzeyen loş ve çıplak, kapalı salonlarda (crypte) yapılıyordu. Buralarda söz konusu kişiler hipnotizör rahiplerce uyutuluyor; ışıktan yoksun, gizlice karanlıkların derinliklerine dalmış bu kişiler bazen oradan, ruhen olduğu kadar bedenen de ölü çıkıyorlardı. Ama bedenden ve espriden sembolik olarak ayrılma sınavlarını aşabilenler o kadar yaklaştıkları ölümün dipsiz çukurundan geri geliyor, bu dönüşte beden ve ruh yavaş yavaş olağanüstü bir sıcaklık duymaya başlıyor, insanı serbest bırakan, coşturan, temizleyen ölümü tanıyor, esrarlı bilgiler alıyor ve o zaman hiç kimsenin bilemeyeceğini biliyorlardı: Öbür alemin ışığı, gecenin oniki saatinin göz önünde canlanışı, mezarların kuyuları içinde uçan kuşruh, tapınağın en gizli odasındaki uzun uyanıklık saatleri, onların yeniden dirilmenin korkutucu sırlarını anlamalarını ve hissetmelerini sağlamıştı. Sırası gelince varlığın bir halinde kaybolabilecekler, başka bir hal içinde yeniden

görünebileceklerdi. Kardeşi tarafından öldürülen Osiris'in dağılmış organları nasıl toplandıysa, kendi dağılmış organlarını toplayabileceklerdi. Hiç kimsenin bilemeyeceği, mumyaların aydınlık tabutlarında uyandıkları zaman büyülü bir ipliğin ucunda sallanan ruhlarının ne anlama geldiğini, üst dereceden rahiplerin manyetik pasları sırasında vücutlarını patlar gibi hissetmelerinin belki bedenlerini tahrip edeceğini, ancak doğmadan evvel de onların olan ışık ruhunun hiçbir zarara uğramayacağı gerçeğini bileceklerdi.

II. BAB

Sonsuzluğun Yaygınlaşması İçin, İsis İnsanları Ölümsüz Kılan İlacı Keşfetti

Toplumsal açıdan çok güçlü din seçkinlerinin

bir sürü inisiyasyon merkezinde bilgi aldıkları Nil Vadisi halkı, eski çağların başka halklarından, yalnızca dünyanın en olağanüstü uygarlığına sahip olmakla değil, ölülerine gösterdikleri aşırı ilgiyle de ayrılır Toplumsal, siyasal, dinsel yaşamlarına kesin kurallar egemendir. Bu yaşam, ölüm kapılarının eşiğinde her canlıyı bekleyen ikinci doğumdan sonraki diğer hayata oranla ayarlanmaktadır. Kölpaktchy, Eski Mısırlılar'ın "çok büyük bir lahit gibi" düşündükleri evrenin, öbür dünyanın sırrı ile gerçekten büyülendiklerini söylemektedir. Osiris'in bu evrenin merkezinde olduğuna ve ülkelerinin, gökteki evrenin bir bölümünün yerdeki izdüşümü olduğuna inanıyorlardı.

İnisiyatörleri (öğreticileri) ölümden sonra kozmik ısınmaların ritmine iştirak edeceklerini, ölüm olayının aslında bilinç değişiminin görünüşlerinden sadece biri olduğunu öğretiyorlardı. Bu bilinmeyeni, bu bizdeki görünmezi, herkes mezarındaki yeni doğuşundan sonra daha mükemmel bir hal içinde hissedecekti. Ölüler dünyasını

yaşayanlarınkinden çok daha iyi öğrenmiş olan inisiye için, her an uğraştığı öbür dünya, geçici olduğunu bildiği bir varlığın ideali oluyordu. Uygun anda tanrıların iradelerine uyabilecek, yeryüzündeki hayatını saf halde onlara takdim edebilecekti ki bu da, sonuçta, milyonlarca yıllık ebediyeti karşısında çok az bir şeydi. Her durum için bir tane olmak üzere büyü formülleri daha sonraki evrimini kontrol etmekte mastabaların etrafında larvalar* gibi kaynaşan aşağı ruhların kötü etkilerinden onları koruyacaktı. Terazinin sallanışlarını dikkatle izleyen Yiyicinin önünde, o korkunç "ruhun tartılışı" sırasında adalet tanrılarına şaşırmadan cevap verecekti. Hayır, rahiplerin sırları yavaş yavaş açarak sabırla eğittikleri o kişi için ölüm bir son değil, bir başlangıçtı.

**Eski Roma inançlarında katil ve öldürülmüş kişilerin ruhları olup canlıları rahatsız eden bu varlıklara larva deniliyordu*

Zaman ve mekan içinde görünen ve görünmeyen birbiri içinde erir. Ölüler

Kitabı'nda, ölünün kendinden bahsetmesinin nedenini anlamamıza, belki de bu durum izin vermektedir. Ölü aynı zamanda ihtiyar ve yeni doğmuş, yaratılmamış ve oluşmakta, bitki özsularının karanlık kudreti veya Samanyolu'nun derinliklerinden yayılan uzak kozmik ışımadır... Evet, ölümünden ve dirilişinden sonra, Osiris gibi yaşamın korkunç ve devri şekil ve güçleri içinde sonsuza kadar yeniden doğacaktır...

İnsanın İkinci Doğuşu

Sonsuzluk değişmez ve tektir; galaksilerin hiç durmayan hareketi onun maddeleşmesini sağlar. Sonsuzluğun bütün kapsadığı, bütün olmuş olduğu, bütün olan ve bütün olacağı, titreşim aracılığıyla böyledir. Her şey bütünüyle çifttir. Ölüm bir kriz halinden ibarettir; o sırada "bir isim taşıyan" kişi, ne ölü ne de diridir; o sırada onda var olan sonsuzluk görünür ve kişi bedenini terk eder. Mayassis "öbür dünyadaki dirilmeye hasredilen cenaze merasiminden önce, kokuşmayı

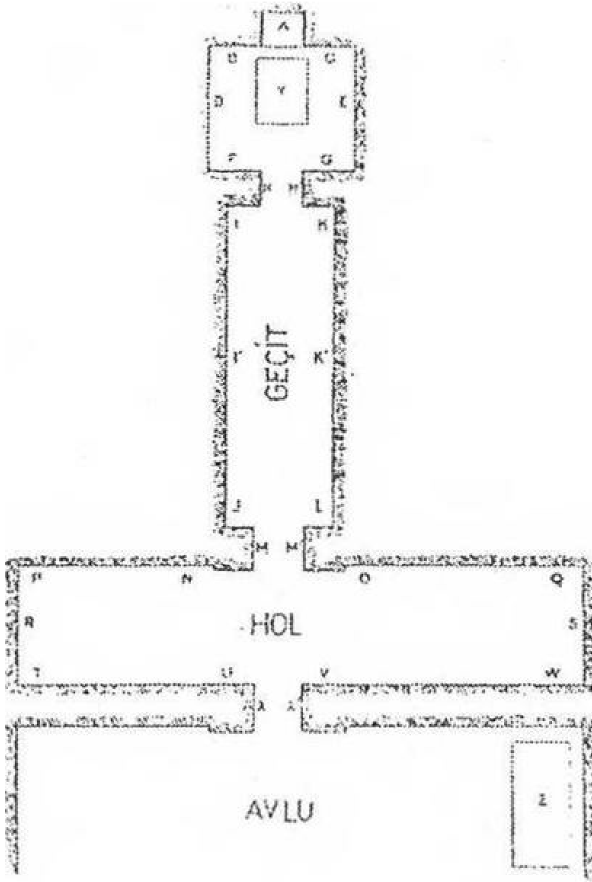
uzaklaştırmadan önce, ağız ve gözlerin açılma ayini yapılmadan önce, bu ayin ölüye ilkel Noun'da nefes ve görüş sağlayacaktır; orada ölüm ve doğumun sürekli hareketleri gelişir ve dengelenir. Tıpkı sonsuz küçük düzeyde evrenler oluşturan, madde içinde hareket edip çatışan sayılamaz çokluktaki atom hareketleri gibi. Kuşkusuz sonsuzluğa oranla ölçülemeyecek olan zaman, insanın fizik görünüşünü ve davranışlarını çabucak tahrip eder; ama ruhunu asla bozamaz. Zaman ihtiyarlamaz. Zamanın bir bölümünün değeri, Eski Mısırlıların titreşim diyecekleri saniyelerle veya onların eş değerleriyle, yani milyonlarca yılla hesap edilebilir. Zaman ve ölüm geçici kabuller, düşünce oyunlarını kolaylaştıran anlaşma işaretleridir. Mutlu Nil Vadisinde eskiden yerleşmiş olan halk için, ölümün ne korkunç ne de teorik yanı vardı. Başlangıç ve sonu olmayan bir evrimin bir duraklama zamanını gösteriyor, ölüyü ebedi hayatta doğurtacak gerçek bir doğumun habercisi

oluyordu. Onu tutkularından, kalbinde olan pisliklerden temizlenecek bir hale getirecek, vaftize hazırlayacaktı. Çünkü ölü, tanrıların önüne çıkmadan önce Kaz Gölü'nde yıkanmalıydı. Evet, içinde tanrılarla eşit olacağı öbür dünyada görünmek için, ileride inceleyeceğimiz şekillere göre doğrulanmış olacak, saflaşacaktır; ta ki pisliklerinden yıkandıktan sonra ruhu yeniden parıldayana kadar.

Kendilerine güneşin, "yumurtasını gizli varlığında yaratmak için bedenine eklediği" açıklanan inisiyeler için yeryüzünde doğum, öbür dünyadaki ölümün mantıklı bir sonucuydu; nasıl ki yeryüzünde ölüm, öbür dünyadaki doğumun doğal bir işaretinden başka bir şey değilse, bu da kaçınılmaz ve temelde aynı anlamdaydı.

Bunlar Heraklitos'un çok güzel özetlediği fikirlerdir: "İnsanlar ölümlerini yaşar ve yaşamlarını ölürler." Dolayısıyla bir Mısırlı için, yeryüzü bedeninden sıyrıldıktan sonra sanki Nil kıyısında bulunuyormuşçasına, mekan içinde rahatlıkla hareket edebilmek

için bir “ışık bedene bürünmenin, istediği her biçimi almanın, kendi katılım sayesinde sonsuzla eş olmanın, görünüşü olmayan bir ışık ruhun, belleği olmayan bir zamanın ürperişi içinde olmanın o kadar doğal sayılmasının nedeni kolayca anlaşılabilir.

Tipik bir Teb mezarının planı. Adan Z'ye harfler cenaze resimlerinin yerlerini göstermektedir. (Nakht Mezarı, Teb.)

Şüphesiz ki böyle inançlar bizi şaşırtıp kuşkulandırabilir. Çünkü insanın evren ile bu nihai özdeşleşmesinin nasıl olabileceğini bizler anlayamamamaktayız. Çünkü Mısırlılar'ın ka dedikleri, tabiatımıza kesinlikle yabancı olan bu elemanın, bu sonsuz "ben" sembolünün, her canlı varlığın doğumundan, adının daha annesi tarafından bile söylenmesinden önce, sonsuzlukta ona kazındığı için

depo ettiği, varlığımızın en derin sırrındaki parlaklığın bizi büyülemesine kendimizi bırakamıyoruz. Esaslı hiç bir şeye dayanmaz göründüğü için bu kadar soyut yollara sapmaya tereddüt ediyorsak, bundan kendimizdeki görünmez olanı, evrim veya tahrip süreci aklımıza veya duygumuza kaydolmaksızın süregiden veya sapan şeyi tanımadığımız da anlaşılabilir.

Bununla birlikte, görünmez varlığımız bir gerçektir. Cevheri bozulmaz ve ölümsüz olan odur. Bu görünmez varlığı, bizim bu suretimizi, Mısırlılar geçmiş ve gelecek zamanların her ölümü için bir tane olmak üzere, sonsuza dek

yaşatacaklardır. "Bitmez tükenmez bir yaşam gücünün taşıyıcı ve dağıtıcısı olan güneş" nasıl her sabah yeniden doğarsa, her ölü de yeniden dirilecektir.

Ölüler, **Rüzgarla Yükselir (Torino Papirüsü)**

Özetleyelim. Eski Mısırlılar için ölüm diye bir şey yoktu. Her biri, toprağın öbür yüzünde kendine dünyadakine oldukça benzer bir yer ve bir varlık bulacağına güvenebiliyordu. Gezegenler arasında, kendini doğruya çıkardıktan sonra, maddi zenginliklerinin hiçbirini terk etmeksizin, vaad edilen sonsuzlukta mutlu olabilirdi. İşte burada, firavunun halkının ölülere gösterdikleri özenin, sandığımız gibi o kadar menfaatsiz olmadığı ortaya çıkıyor. O kadar çabuk unutan ve etkilenebilen canlıların, ölülerin hakları olan maddi ve manevi özenle memnun edilmedikleri zaman, onların dönüşlerini ve kızgınlıklarını düşündüklerini söylemek gerekir. Ölünün akraba ve yakın dostları, onun kendine yapılması gerekeni isteyeceğini, eğer bunlar yapılmamış veya kötü yapılmışsa, yaşayanların evlerine taciz etmek için gelebileceğini bilirler.

Buna ne Teb esnafının sattığı muskalar, ne rahiplerin duaları, ne de bu biçim yazılarda uzmanlaşmış katiplerin yazıları engel olabilmektedir.

Torino Papirüsü, “rüzgarla taşman” bu ölülerin yapabilecekleri kötülüklere değinmektedir. Metin, ölülerle yakınları arasındaki hasis pazarlıklardan söz eder. Dullar ve yetimler ölmüş koca ve babalarına artık kötülük yapmaması ve kendilerini içinde bıraktığı sefaleti arttırmaması için yalvarırlar.

Kendisi görevle evden uzakta iken, ona bakacak bir hekim bulmasına karşın karısı ölen Memphisli bir memurun olayı anlatılır: Yasını tutarken o kadar büyük bir acı duyar ki üç yıl boyunca tüm neşesini kaybeder ve o kadar uzun zaman kederinin sürmesi onu öyle sıkar ki ölü kadını neşesini yeniden bulmasına engel olmakla suçlar. Bunun üzerine aşağıdaki mektubu yazıp, onun mezarının üzerine bırakır:

“Kusursuz ruhlu Ankhiri! Sana ne

kötülük ettim ki bu kadar zavallı bir hale düştüm? Niçin beni ezmeye çalışıyorsun? Ben senin sadık kocan değil miyim? Gençken seni aldığım zamandan beri ekmeğini, elbiselerini, kokularını sana ben verdim. Seni hiç hor görmedim; yabancı bir kadının evine hiç girmedim. Öldüğün zaman adamlarımla birlikte ağladım, sana ince ketenden elbiseler giydirdim. Ve Douat dünyasında olduğun üç yıldır bana eziyet ediyor ve eski neşeme kavuşmama engel oluyorsun. Kalbimi sevinmekten alıkoyarsan, seni adalet karşısında suçlamak üzere dava mı açmalıyım?"

Bütün bu görüşler, inisiyasyondan geçenlerin öğrendiklerine uymamaktadır. Sıradan maddi menfaatlerin ve huzurun korunması, hiç kimsenin ruhunun yazgısıyla ilgilenmesine engel olmamıştır.

542 İlah ve III. Thoutmes'in Mezarındaki

Ölüm Melekleri

Eski Mısırlılar, ölüm sırlarından hiçbir

endişeye kapılmaksızın söz ediyorlardı. Bununla birlikte Douat'ın kapılarında onları bekleyen canavar yüzlü tanrılar, bir hayli korkunçtu. III. Thoutmes'in mezarında görülebileceği gibi, beş yüz kırk iki tanrı ve zebaninin egemen olduğu korkunç bir evrenin derinliklerinde her hayatın açılıp geliştiğini biliyorlardı. Dört bin yıllık papirüsten, "mezarında uzanmış olacağın o günü düşün," diye okunabilir. "Bir akşam, sedir yağı ve tanrıça tarafından örülmüş bantlarla kutsanacaksın. Gömülme gününde güzel ağlayıcı kadınlar cenaze alayının önünden gidecekler ve başlarına Batı vadisinin ince kumlarını serpecekler. Mumyan altından olacak. Öküzlerin çektiği ölü arabasında giderken, tabutunun tavanı gökyüzü gibi üzerinde olacak. Mezarının kapısında kutsal danslar yapılacak ve rahipler kalbini sevindirecek sözler söyleyecekler."

Teb Nekropollerinin Evreni

Mısırlılar, ayaklarının altında gerçekten çok tuhaf bir evren olduğunu hayal

ediyorlardı. Bu evren, görünüşleri varlıklarından ya da güçlerinden daha endişe verici olan tanrılarla ve kötülüğü sonsuz şekilleriyle simgeleyen kötülük yapıcı ruhlarla doluydu. Her mezar kapısının arkasında Douat'ın akla gelmez karanlıklarının eşiğinde, Teb nekropollerinin uzun koridorlarını bir defa olsun görmek, gerçekten tedirginlik duymak için yeterlidir. Ölü ruhları, bütün vaadlere, bütün yapay gösterişlere karşın, acımasız ve sıcaklıktan yoksun bir dünyada ümitsizce yalnız değiller midir? Bu yerlerden böyle bir anı mı saklanacak? Hiçbir şeyin adlandıramayacağı bir hiçlik içinde kaybolmak duygusu hissedilmezse, gerçekten orada, kendi etrafımızda zaman ve mekanın kaydığını milyonlarca yıl duyacak mıyız? Krallar Vadisinin ölü saraylarının salon ve koridorlarını gezdim. Tanrılar ve işaretlerle dolu gecenin derinliklerinden çıkıp, ayakta duramayacak kadar sarhoş biri gibi. Mısır göklerinin açıklığına kavuştuğumda, dinlenişlerini

bozmaya cüret etliğim ruhların büyüsünden kendimi kurtaramadım. Eski Mısırlılar'ın bu ölüler dünyasında gördüklerimi unutamam: Suçlayıcı tanrıların garip görüntüleri; tılsımlarla örtülü o firavun mumyalan; tersine bir evrende başıboş dolaşan kafası kesilmiş o Osiris düşmanları; karanlıklarda değişen belirsiz görünüşlü o şekiller. Biban el Molouk nekropollerinde, canlı ışık dünyasını bıraktıktan sonra, binlerce yıllık unutulmuşluk veya ilgisizlikten sonra, Teb nekropollerinin dehşet verici sessizliğinin ne olabileceğini anladım. Piramitlerin yedi yüz metninde açıklanan ölüm cennetine doğru alt dünyanın oniki bölgesinden iniş boyunca süren o ezici dehşeti hissettim. Çünkü sonsuz gecelerin hareketsizlik ve eziciliğinde, kararsız ve dayanılmaz bir şey var... Hayır, açtığım bir kapının ardında kaynaştığını gördüğüm "ışık düşmanı" canavarları, sonra başka bir kapının ardında, yeni dirilişler bekleyen kendini temize çıkarmışları hiç unutmayacağım.

Kendilerine atmaca başlı tanrılar tarafından

milyonlarca yıllık bir süre tanınmış firavunlar, incecik bacakları arasında koca güneşleri yuvarlayan bokböcekleri... Yıldızlı tavanı ve astronomik tablolarıyla, bir coğrafya kitabının resimleri gibi, mezar ötesi bölgelerde, ruh ve madde uzayın soğukluğunda kaybolana kadar seçilmişlerce işlenecek İalou tarlalarını tasvir eden büyük freskleriyle, “Altın Salonlar”ı seyrettim.

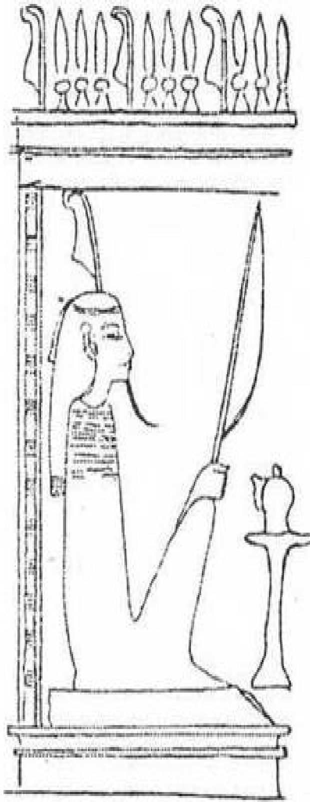
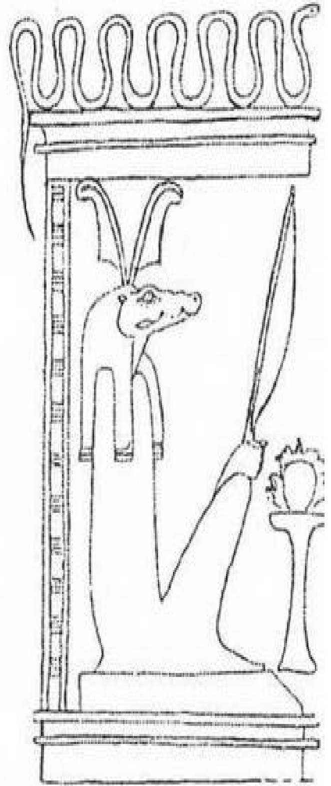
Anlamına akıl erdiremeden Ra'nın yetmiş beş şeklini; ölüler tarafından, uzun bir yılandan başka bir şey olmayan bir halatla çekilen güneş kayığının üzerinde yüzdüğü Douat denen o kutsal nehri gördüm. Diriliş şifasından kazandıkları sonsuzluğu ne yapacaklarını bilemeyen ölüler; büyü formülleri arayan, öbür dünya rahiplerinin küçük adak ekmekleri ve çok tatlı bira ile besledikleri kuşruhlar; mumya biçiminde Osirisler; cehennemin en gizli bölümlerinde resmedilmiş takım yıldızlar; annelerinin karnındayken aldıkları ka’dan mahrum, ışık varlığı olmayan cehennemlikler; lahitlerin dört köşesinde, dipte yatan mumyayı korumak istermiş gibi kanatlarını yaymış

tanrıçalar gördüm...

Şunu iyi dinleyin: Vadi Engereğinin ağzından giren ve kuyruğundan skarabe olarak çıkan, Ptaah gibi pullu ölüler gördüm. "Altın Salonlara giden aydınlık koridorlar boyunca tanrıçaların acayip yüzlerini şöyle böyle tanıyabiliyordum; aralarından bazılarının timsah gibi kaygan karınları vardı. Ve sonra bu korkunç salonda ruhun tartılma sahnesinde, korkunç terazinin kefelerinin sallandığını görür gibi oldum. Sanki bakışım veya nefesimde bir kirlilik varmış gibi, sanki kraliçe Nefertitiyi mezarına götüren İsis'inki gibi yeşilimsi olmayan tenim bir şeytan teniymiş gibi... Şanssız ölülerin kalbinin, adalet tanrılarının yargılarını dikkatle izleyen Büyük Yiyicinin açık ağzına düştüğünü gördüm.

Neredeyse aklımı oynatacaktım. Her yerde etrafımda kokmuş çakal kulaklı Anubis'i, boğa başlı Mentou'yu, ucu bir arı iğnesi gibi sivrilerek biten iblis başlı Thot'u görüyordum. Bir yuvarlaklı haç yağmuru altındaydım. Yavaş yavaş kendimi ölüler ve hakimler kalabalığı ile karıştırıyordum. Douat'ın bu karabasanlı görüntülerinin her

tarafta uçuştuğunu görüyordum. Ben ki başka bir devirden, çok uzak bir geçmişin sırlarına nüfuz etmek ve Teb nekropollerinin bu esrarlı kalabalığında gerçeklerin ne olabileceğini araştırmak için gelmiştim. Bütün duvarlara resmedilmiş ruhların tartılıp yargılandığı bir halüsinasyonu andıran sahneden kendimi ayıramıyordum: Çünkü her yerde, hakimlerin ve ölülerin kaynaştığım görüyor, ölülerin son haykırışlarının büyük bir velvele ile yükseldiğini, olumsuz itirafların ümitsiz şarkısını duyuyordum.

Bıçaklarla silahlanmış Douat Kapılarının Koruyucuları. (British Museum'daki Anhai Papirüsü. CXLVI.)

III.BAB

Belki de, ölümle karşılaşan insan ilk defa doğa üstü fikrine sahip olmuş ve onu görmekte olduğunun ötesinde umut etmek istemiştir. Ölüm ilk bilinmeyen oldu. Bu, insanı diğer sırların yolu üzerine çekti. Düşüncesini görünürden görünmeyene, geçiciden sonsuza, insani olandan ilahi olana yükseltti.

Fustel de Coulanges, La Cite Antique

Ölüler Kitabı, tanrıların eseridir. Amelineau şöyle demektedir: “Belki de bu, insan düşüncesinin meydana getirdiği en eski eserdir.” Sadece bir yüzyıldan biraz fazla bir süre önce, Nil Vadisinde Memphis, Teb ve Heliopolis’ten gelen papirüsler bulunmuştur. En önemlileri XVII., XXI., XXVI., ve XXXI. hanedanlık dönemlerine

ait olanlardır. Bu inisiyasyon metinlerini ilk kez çözen büyük bilginlerin isimlerini burada anmamız önemli olur: W. Pleyte, W. Budge, L. Speleers, A. Erman, J. Vandier, A. Moret, Nina G. Davies, Jexuier, Samuel A. B. Mercer, E. Naville, H. Grapow, P. Le Page Renouf. Antik Mısır tapınaklarında inisiye olan Yunanlılar, bilgileri son derece gizli bir şekilde öğrendiklerinden, bize hiçbir açıklamada bulunmamışlardır.

Kısa bir süre önce Atina'da yayınlanan mükemmel bir çalışmada "Le Livre des Morts de l'Egypte Ancienne est Livre d'Initiatıon: Eski Mısır'ın Ölüler Kitabı, bir inisiyasyon kitabıdır" denmektedir. S. Mayassis, Nil Vadisinin en ünlü tapınaklarında inisiye olmuş Yunanlıları saymaktadır: Orphee, Osiris sırlarını biliyordu. P. Foucart "Tanrısal olan, Memphis'te 'ışık mantosunu' aldı ve 'Ölüler Kitabının formülleri, Orphee'nin eğittiklerine en büyük sırların malzemesini hazırladı," diye yazar. (Recherches sur la Nature et l'origine des Mysteres d'Elcusis:

Eleusis Sırlarının Köken ve Niteliği Hakkında Araştırmalar.) Homer hiyeroglifleri okumasını biliyordu. Mayassis "Oxyrnynchos Papirüsünde, Ulisse'nin cehennemin eşiğinde Anubis'in, İsis, Osiris, Ptaah ve diğer Mısır tanrılarının gölgelerini (ruh veya görüntülerini) çağırmak için okuduğu sahte bir dua muhafaza edilmiştir," diye yazmaktadır. Bazı bilginler İlyada şairinin Mısır'da yaşadığını, diğer bazıları da Teb'de, o yüz kapılı şehirde doğduğunu yazmaktadırlar. Piramitlerin gölgesi ile insan gölgesi arasındaki oranı hesaplayarak piramitlerin yüksekliğini ölçen Thales'i de sayalım. Solon Sais'te kaldı; firavun Amasis, Pythagore'u Memphis rahiplerine tavsiye etti. Laerce'de okuduğumuza göre "Pythagore, tapınakların en kutsalına girdi, rahiplerce inisiye edildi, tanrılar ve ruhun ölümsüzlüğüyle ilgili değişmez gerçekleri tanıdı; gizliliğin mührü altında, dünyanın yaratılışının nasıl olduğunu bildi." Jambilique'in yazdığı "Pythagore'un

Hayatı”nda şöyle denilmektedir: “Pythagore, Mısır’da, tapınaklara büyük bir gayretle devam etti. İlişkisi olan rahiplerin hayranlık ve sevgisini kazandı, hiçbir sözlü öğretiyi ihmal etmeksizin, her şeyi çok çalışarak öğrendi. Bütün rahipleri ziyaret ederek her birinin sahip olduğu bilgeliği öğrenip yararlandı. Cambyse’ın ordularınca esir alınıncaya kadar Mısır’ın tapınaklarında kalıp, yirmi yıl boyunca tanrıların bütün ayinlerinde inisiye oldu.” Firavunların çifte krallığında bir süre kalarak yalnız inisiyelerin katılabileceği törenlere kabul edilenlerden Democrite’i, Mısırlılar arasında on üç yıl kalan Platonu, Cnide’den gelen astronom Eudoxe’u, Mısır’ın hermetik edebiyatını ana diline çeviren Hermes Trismogiste’i sayabiliriz. Son olarak, E. Guirmet’nin yazdığına göre Osiris ve Dionysos sırlarına inisiye olmuş olan Apollon’un büyük rahibi Plutargueı; hiyerogliflerin çevirisini yapabilen ve onların gizli anlamlarını bilen Plotin’i; E. de Rouge’un bildirdiğine göre, “Mısır rahibi,

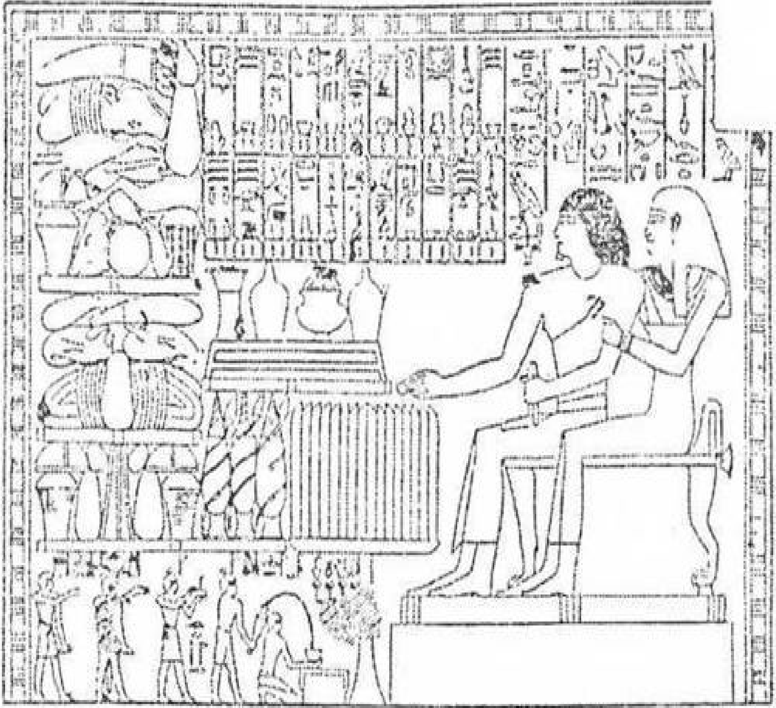
duasında andığı ululuğa bürünüyor, o tanrının karakterini düşlüyor; inisiyasyonla öğrendiği tanrısal vasıfları kapsayan kutsal sözlerden yararlanıyordu. Şu isimli (ölünün ismi) Osiris... hitabı, buradan gelir...” diyen Jambiligue’i de zikretmemiz gerekmektedir (son hitap cenaze ayinleri sırasında kullanılır).

Ölüler Kitabı, Bir Dua Kitabıdır

Bilinmeyen yolculuğunda ölünün ruhuna yardımcı olmak için, mezarın son kapısı da mühürlenmeden önce, ölüm ayinini yöneten rahip mumyanın yanına inisiyasyonlara göre yazılmış bir papirüsü koyar. Bu papirüse “Ölüler Kitabı, Güneş İlahileri Kitabı, Gizli Evin Kitabı, Kapılar Kitabı, Teb’de çok gözde olan Nefes Alma Kitabı veya Douat’ta Olanın Kitabı” denir. Bu papirüse gecenin başlangıcında, Ranın alt dünyadaki sayısız düşmanlarına galip gelişinde okunan dualar ve büyülü, kurtarıcı formüller kopya edilmiştir. Bildiğimiz ilk ölüler kitabı 453 babdan az olmayan ve piramitlere adanmış olan metindir. Bu metinler çok sonraları, ancak Psammetique’in saltanatı sırasında, M.Ö. VII.

yüzyılda 165 bab halinde kısaltılmıştır. Bu karşılaştırmalı metnin en iyi örneği, Torino'daki Eski Mısır Müzesinde korunan 20 metre boyunda bir papirüstür. Bu papirüs ilk kez, 1842 yılında Bunsen'le birlikte Mısır ve Nübyada araştırma yapan ve her zaman otorite sayılan, bir çok eseri derleyen Lepsius tarafından yayınlanmıştır. Lepsius, tabutların iç yüzünü süsleyen çok sayıda mezar metnini de (textes de sarcophages) tercüme etmiştir. Jean Capart (Brüksel, Kraliçe Elizabeth Mısır Vakfı), bu yazıların tek bir defada tertib edilmediğini hatırlatmaktadır. Bunlar, Mısır'ın çeşitli bölgelerinden, birbirinden çok farklı tabakalardan, ilkel Mısır dinsel düşüncelerinden gelmiş doktrinleri birleştirmeye çalışan tanrıbilimcilerin eserleridir. Mısır'daki Eski Eserleri Araştırma Direktörü Mariette'in yerini alan G. Maspero'nun çalışmalarını da anmalıyız. Gizli odalarında Mısır'ın bilinen en eski metinlerinin bulunduğu Sakkara'daki Ounas Piramidi'nin açılışını, Nil'in öbür kıyısında yaşayanların Teb'inin karşısındaki kraliçe Hatcheshpout'un ölüm tapınağındaki gizli kral

mumyaları sığınağının çok yankı uyandıran keşfini ona borçluyuz.

Mezarda günlük yemek. (Teb'deki Puyemre Mezarı.)

İlahiler ve Ayin Yöntemleri

Ölüler Kitabı, iki yüz civarında büyülü söz topluluğu veya Mısır bilimcilerinin ifadesini kullanırsak "Bab" içermektedir.

Bunların bazıları pek uzun ve çok eski, bir bölümü ise birkaç satırdan ibarettir. Bunların bilinmesi, ölüye geçmek zorunda olduğu Douat'ın oniki bölgesindeki maceralı yolculuğu sırasında yardımcı olacak, tapınak kapılarının ve kentlerin koruyucusu tanrıları tanımasını, bazıları Osirise Dua (CXV1II. Bab) gibi olan bu yakarışlarla onların iyi etkilerini çekmesini ve özellikle de çok sayıdaki yırtıcı, sinsi, kötü ruhun fenalıklarından veya isimleri, belleği, iç organları yiyen, sürekli ölüler aleminin ulularının gölgesinde yaşayan yılan şeytanlara yakalanmamasını sağlayacaktır.

Ölüler Kitabının bablarının okunuşu, ayine özgü temizlik halindeki rahiplerce yapılıyor, bütün cenaze töreni boyunca ölünün mumyasına dönük olarak kutsal metinler okunuyordu. S. Mayassis "Sırlar ve İnisiyasyon" adlı kitabında, "bu okuma inisiye olmamış ruhun dünyayı terk ettiği sırada aceleye getirilmiş bir inisiyasyon benzeri idi," diye yazmıştır; bazı bölümlere

duanın nasıl okunacağı, bazı güçleri taşıyan büyülü araçlardan nasıl faydalanılacağı hakkında kısa notlar eklenmiştir ki bize alışılmışın dışında gelen bu şeylerin gerçek anlamına asla erişemeyeceğiz.

Ölüler Kitabı'nın I.'den XIV.'ye kadar olan bölümleri, ölüleri "aydınlanmış mumyalarının" öbür aleme gireceği sırada cenaze törenlerine hazırlar. Ölmüşler geleceklerinden, kendilerini bekleyen çalışma ve sevinçten kuşkuludurlar ve ölmeden önce akrabalarının veya dostlarının sedir yağıyla ovulmuş ve ölüler için çalışacak olan küçük büyülü heykelleri, tıpkı Nil Vadisi'nde yapıldığı gibi Mutlu Tarlalarda yaşamak için ekecekleri arpayı ve buğdayı tabuta koymaları için önlem alırlar. Bu konuda sanırız ki yiyeceklerin öbür dünyadaki önemini vurgulamak uygun düşer.

Lord Carnarvon'un, Toutankhamon'un ölüm sarayında ünlü altın "Lahitler Salonu" yanındaki bir depoda, Teb'in Amon topraklarından gelmiş otuz altı büyük şarap

küpü, üçyüz elli litre zeytinyağı, şeffaf vazolar içinde koku ve kozmetikler, çeşitli meyvelerin konduğu yüz on altı sepet bulduğu zaman şaşkınlıktan gözleri açılmıştı. Büyük bir olasılıkla firavunun açlığını gidermek için, çok miktarda beyaz ekmek bulunması da gerekiyordu: Psen-shens-khenfu-hbennu ekmekleri! Bunlara şaşırsak da, ölüler daha yaşamlarını sürerken bile Osiris'te yeniden doğanlar haline gelip sonsuza kadar o halde kalacakları zaman, hiç de perhiz yapmak zorunda kalmak istemiyorlardı. Bu sıradan hazırlığın dayandığı temeli kanıtlamak için, panter postu giymiş dua okuyucunun birçok defa tekrarladığı "ışıktan ve doymuş", "Osiris'in mezar takdimeleri ile doymuş", "ekmek, bira ve Ra'nın kayığında kızartılmış tavuk etiyle doymuş" olacaklarını, Osiris'in huzurunda her gün yiyip içebileceklerini işitmenin ölüleri mutlu kıldığını not etmek yeter. Onlar, gökyüzünün dört örtüsünün gerisinde, Göksel Nil'in, Işıklı Ruhlar'ın mutlu

bölgesinde “bir parça tavuk eti ile Mısır’da yüz bin yıl saltanat sürmüş firavunlar ve dünyaları yaratan tanrılar arasında güçlerini yeniden kazanmanın iyi bir şey olduğunu” rahibin okuduğu ilahide duyunca seviniyorlardı.

Anubis solda, tanrıların katibi Thot sağda, ölmüş firavunu Mısırlıların Pa-

douait dedikleri mezarın tapınma salonunda tanrısal kutsama aracılığı ile bol sularla yıkıyorlar. Bu Tapınma Salonu tapınaklarda da bulunuyordu. Firavun, saltanatı sırasında "Tanrıların Oğlu" sıfatıyla orada, nitelikleri çok kutsal sayılan ve "bazı sırları bir tek kendisi bilen kher heb rahibi" tarafından kutsanmıştı. (Ritüel du Culte guolidien :Dinin Günlük Ayinleri, A. MONTET.)

Sonsuza kadar yaşamak söz konusu olunca, bu "iyi yaşamak" arzusu küçümsenecek bir şey midir? Işıklı bir ruh haline gelineceği ne kadar bilinirse bilinsin, ölülerin en az obur, en az açgözlü olanı bile, rahip milyonlarca yıllık gelecek yaşamında, Mutlular arasında katı ve sıvı yiyeceklerin bolluğuna değinince, kendini daha rahat hissediyordu. Sonuçta, Eski Mısırlılar'ın inançları buydu...

Yiyecek endişelerini, Amenti bölgesinin kuşkularını duyduktan sonra, ölüler

kalplerindeki pislikleri atmak için yapmaları gereken şeylerle uğraşırlar ve uygun dualarla bunu başaracaklardır. Ha'yı yüceltеceklerdir (XV. Bab).

J. Caparta göre “Ölüler Kitabının XVI. Bab’ı dünyanın yaratılışını anlatır. Bandan sonra XXI. Babdan XXX. Baba kadar, ölüye hiçbir zaman ‘ne çürüyecek, ne kokacak’ yeni bir bellek kazanmak için ‘Tanrısal Alt Dünyada ağzının gücünü’ yeniden bulması için, ‘iç organlarının derinliklerinden kalbini sökmek’ adına birbirleriyle çekişen Heliopolis tanrılarının büyülerinden sıyrılmak için gerekli yöntem ve formüller açıklanır. Gökyüzünün Kapıları önünde ‘Anubis’in, bacaklarını kuvvetlendirmesi için okunacak XXVI. Bab’ı hatırlayacaktır. (G. Kolpaktchy çevirisi). XXX. Bab, CXXV. Bab’da tekrarlanacak olan, ilk yargılamanın ne olacağını anlatır. Bu, bir bakıma, büyük ruh tartılması (psychostasie) sahnesinin tekrarıdır. Ölünün pislikle beslenen, yakıp bitirici ateş tüküren sekiz tane timsah başlı

şeytandan kendini korumayı bilmesi için, rahip tarafından XXI. Bab'dan XLI. Bab'a kadar okunacaktır. Ölünün kendisine öğretilen büyülü afsunları kesinlikle hatırında tutması gerekmektedir. Onu gözleyen kötü ruhları korkutmak için dualarını haykırmalıdır. XLII.den XLVII.'ye kadar olan Bab'ların konusu, ölünün organlarının tanrısallaştırılmasıdır.' Ölü, 'omurgam Seth'in, erkeklik uzvum Osiris'in olacak' der (Kolpaktchy çevirisi). Ölünün kadavrasının çürümeyeceğini, Osiris gibi bedeninin parçalanmayacağını, ancak "ışığa doğru yükselebilen ruhsal bir beden" haline geleceğini ona açıklayan ilahileri iyi bilmesi önemlidir. XLVIII. ve XLIX. bölümler X. ve XI. yi tekrarlar. L. LXII. bablar sayesinde ruh yeniden "hayat nefesini" bulur; önünde yer ve göğün kapılarının açıldığını ve aynı zamanda Osiris'in mekanı olan Göksel Nil'in sularını görür, "suya sahip olmam için gerekeni yap" der, Osiris'e. LXIVUen LXXV.'ye kadar olan bablar ruhun güneşe nasıl

yükseleceğini, İsis'in bağrında nasıl gençleşeceğini, "anası olan" gök mekanında nasıl yeniden doğacağını (S. Mayassis), gökte olan Heliopolis'te tanrıların yanında oturmaya nasıl kabul edileceğini ölüye anlatır. Bundan sonra LXXVI. Bab'dan ölüye, kendi kendini değiştirebilmesine yarayan "değişme formüllerini" seçmesi tavsiye edilir. Horus Şahini veya soğuk bölgelerin Işıklı Ruh'u olabilecektir; sıcaklık ve ışık olacak, sonsuz kozmos içinde titreşim olacaktır.

"Değişim formülleri" ölünün yeni bir bilgelik kazanabilmesi için, okuyucu rahip tarafından tekrarlanacaktır. Böylece ruh, onu doğru bularak mutlular arasına ayıracak veya atılmışların evrenine gönderecektir. Ölü, mahkeme önüne çıkabilecektir; Ra'nın güneş kayığında yer alabilecektir. Jambilique "Mısırlıların Sırları" adındaki yapıtında şöyle der: "Bu güneş gemisi üzerinde yer alıp yolculuk eden, alemi yöneten güçlerin bir görünüşünü simgeler"; "tanrıların çift

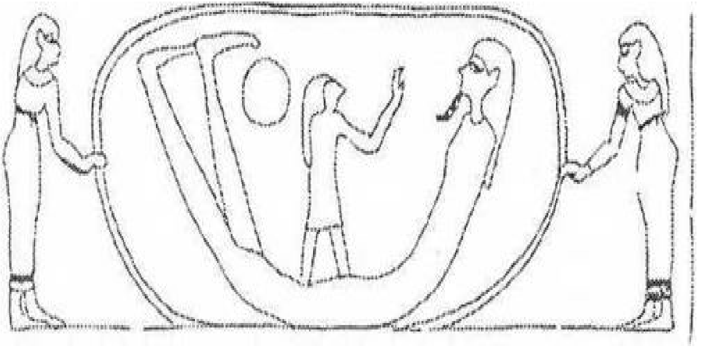
yaşamı'nı simgeleyen yılanın içinden (Maspero), oniki kadın iplerle aşağı dünyaya çekerken, ruhun geçebilmesi için : "Ruh yılanın vücuduna, karanlıklara yönelik kuyruk tarafından girmekte ve her zaman ışık yönünde olan ağızdan dışarı çıkmaktadır." Böylece sonsuzluk ve reenkarnasyonun sembolü olan yılanı "geçtikten" sonra, yeni büyülü güçler kazanabilecektir. Ölü öbür dünyaya girdiğinde, her yerde "eski kıyametlerin" izlerini görecektir. Ölüler Kitabında, "dünyaların yıkılışından" önce gerçekleşen "gökteki savaşlar" söz konusudur.

Bu geleneğin ısrarla tekrarlanması, "zamanın uçlarında" korkunç yeryüzü karışıklıkları olduğunu doğrular değil midir? Ölüler Kitabının açıklamaları, Babil Tufanı'nın, Gılgamış Destanı'nın, Tevrat'taki Sodom ve Gomorra'nın benzeridir. O, Evren Yıkıcı Titanlar kimlerdi? Başka bir gezegenden gelen varlıklar mı, yoksa atom bombasının varlığını ve kullanışını daha o zamandan

bilen, bu dünyanın insanları mı?

Sothiaque : Sothio, Sirius yıldızının Mısır dilindeki adı. Eski astronomide 1460 yıllık bir dönemi belirler. İngilizce'deki karşılığı, burçlar anlamına da gelen "zodiac" kelimesidir.

CL.den CXXIV.'ye kadar olan bablar, ölünün Batının sırlarının ve tanrıların yazıcısı olan Thot'un Gizli Kitapları'nın sırları bilgisini kolaylaştırmak için okunur. Bu da Osiris'in krallığı olan Ra Setau'nun önüne gelmeden "Işığın Yedi Derecesi"ni geçebilmesi içindir. CXXV. Bab, resmi diriliş ve yükseliş ile sonuçlanacak temizleyici itirafların ünlü yargılanma ve ruhun tartışıldığı kısımdır. O zamana kadar ölünün ruhu, fiziksel ve ruhsal bedenleri, mutluluk alanlarını (Champs Elyseens) hayal meyal görmüştür.

IV. Ramses'in ölüm salonunda, Osiris "Batının Boğası"Skarabe'nin meydana getirdiği yuvarlak nesne içinde oğlu Horus'u oluşturuyor. Bu yuvarlak, yeniden doğuşun hem sembolü, hem de kalıbıdır. İsis ve Nephtis, Skarabe'nin yuvarlağını tutuyorlar. Böylece her ölünün ruhu, İsis'ten gelen tabiatının sırrı sayesinde, ruh Horus haline geleceği ve " Samanyolu'nun" ışığı olan kendi sothiaque ışığı içinde parlayacağı gökyüzünde ebediyen yaşayabilmesi için yeniden doğacaktır.

Oraya henüz hiç nüfuz edememiştir. Bundan

böyle, tanrılar mahkemesinde temize çıktıktan sonra, Mutluların göksel evreniyle bütünleşebilecek, gerçekten yalnız kendisinin olan sonsuz adıyla çağrılabilecek ve doğası, tanrıların doğasına eşit olacaktır. Ancak, metnimizin anlaşılabilir olması için daha ileride CXXV. Babdan daha ayrıntılı olarak söz edeceğiz.

CXXVI. CXXXIX. bablar: Ruh Osiris olduğu ve son mükemmeliyete eriştiği zaman, yaratıcı ışıkta ışığıyla eriyip zaman ve mekan boyunca sonsuz, kendi ışığında mutlu, bozulamaz olduğu ve bu ışıkla Osiris'in Evindeki gökte parlayacağı zaman söyleyeceği formülleri hatırlamalıdır. Bir veya daha fazla bab, muskalarla birlikte mumyanın lahitine konan Ölüler Kitabının bu kısa özetine bir sonuç olarak CXC.de son babın tamamını Kolpaktchy'nin çevirisinden aktaralım: Bu Kitap, tanrısallaşmış ruhun, Ra'nın bağrındaki mükemmelleşmesini konu alır ve onu Osiris'in gözünde yüceltir. Amenthi'nin Efendisinin gözünde güçlü kılar ve tanrıların hiyerarşisinde saygıya layık kılar.

Bu kitap, Douat'ın esrarlı yerlerinin

sırlarını açıklar, alt dünyanın sırlarına inisiye olmakta bir rehber görevi görür. “Bu kitabı okurken sana ve Rahip Kherheb’e yakın olanlardan başka, hiçbir insan varlığının seni görmesine izin verme... içine yıldızlı dokumalar gerilmiş bir odaya kapan.”

O zaman bu metinlerin, kendi için okunacağı her ölünün ruhu yaşayanlar arasında, parlak gün ışığı içinde dolaşabilecek; tanrılar arasında güçlü olacak... ve Tanrılar onu yokladıktan sonra, ölüyü eşitleri olarak tanıyacaklar. Gerçekte bu kitap çok gizli ve çok derin bir sırdır...

Bu Kitap, Gerçekten de

Çok Büyük ve Çok Derin Bir Sırdır

Ölüler kitabının gerçekten ne olduğunu kim bilecek? Onca sembolün gerçek anlamını bize kim açıklayacak? Firavunların Mısır’daki tapınaklarında inisiye olanların sayısı çoktu; ancak, öğrendiğini anlatan hiç olmadı. Pseudo Cyprianus’u dinleyelim: “Yirmi yaşıma

gelince, Memphis'te, Mısırlılar'ın gözü önünde, derinliğine asla varılamayacak kutsal şeyler tanıdım." (Confessis, 1758)

Jambilique'in, Mısırlılar'ın Sırları adlı kitabını, P. Quillard'ın çevirisinden tekrar okuyalım: "Hayal gücünden veya söylendiğini duyduğun şeylerden gelebilecek sembollerin tasvirinden düşünceni ayır; sadece entelektüel gerçeklere bağlan."

Lucien'in "l'Assemblee des Dieur: Tanrılar Topluluğu" adlı yapıtının E. Chambery çevirisinde şöyle bir ifade vardır: "Mısırlılar'ın dini gizemlerle doludur, inisiye olunmadan ve konuyu yakından bilmeden asla onunla alay etmememiz gerekir. Gerçekten de tanrıların tanrılar, köpek başlıların köpek başlı olduğunu bilmek için bu sırları tanımak çok gereklidir." Evet, gerçekten de Ölüler Kitabı çok büyük ve derin bir sırdır.

IV. BAB

Ölülerin Sonsuz Bir İsimleri Vardır ve Onlar Kapıları Açıcı Kelimeleri Bilmek Zorundadır

Ölüler Kitabı sayesinde, ölülerin, daha doğrusu ruhsal suretlerinin, doğumlarında onlarla birlikte olan, ölümden sonra onları terk eden "ka'larının elinde kötü ruhların hilelerini bozacak büyülü formüller bulunur. Bu papirüs sayesinde ikinci, yani sonsuz ismini hiçbir insan unutmayacaktır. Bu büyülü isme sahip olmaksızın kimse öbür dünyada yaşayamayacak, onsuz hiçbir tanrı onları temize çıkmışlar arasında saymayacaktır. Ölüler Kitabı sayesinde Kasırgalar Tanrıçası Elephtine'in dört testisinin isimlerini saymak, Vadi Engereğinin nefesini fark etmek, ufukta bir Skarabe şekliyle canlanmadan önce güneşin yeraltı dünyasında her gece aldığı otuz yedi şekli tanımak kolaydır. O güneş ki

doğuşunda uçsuz bucaksız Teb şehrinin altın yaprakçıklarla kaplı piramitçikler üzerindeki yüzlerce dikilitaşı ve yeryüzüne hayat dağıtan ve onu sonsuz kılan Rayı yüceltmek için inşa edilmiş tapınakların dev kapılarını aydınlatıyordu...

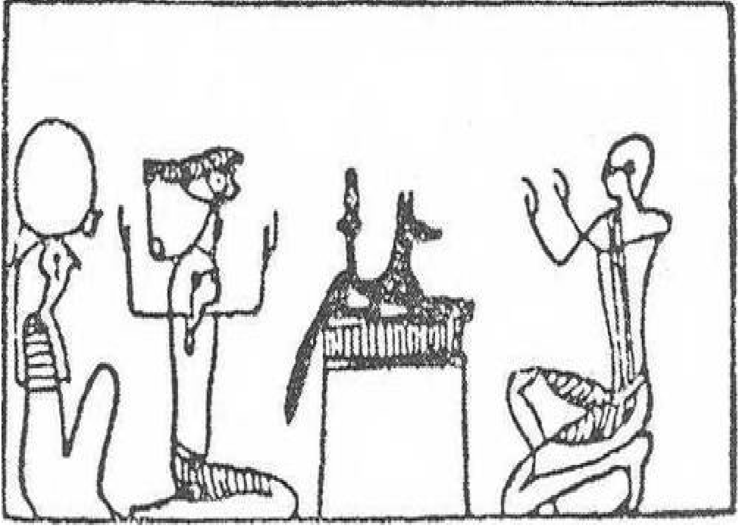
Ölüler de diriler kadar karanlıkları açan, her günün ışığında Nil'e şarkı söyleyen koç başlı güneşi yüceltmeyi

bilmelidirler. Güneş kayığı! Sokharis'in krallığında, önlerinden geçerken ölüler ilkel tanrılarla birlikte evrenin ilk kaostan çıktığından beri her gün batışının eşiğinde yenilenen AmonRa'nın harika serüveni ile mutlu olurlar. Yeraltı nehrinin kıyılarındaki mevcudiyetleri ile, Batı Bölgesinde her gece AmonRa'nın kutladığı esrarlı fiile hep birlikte katılırlar... Sanatçı tarafından yazılmış duaların gücü ve değeriyle, bundan böyle bedenlerini taşlaşmaktan koruyan büyülü sözcüklerin koruması altındadırlar ve "ka"ları doğru olan tanrılar önünde, olumsuz itirafların kefaret dualarını tekrarlayabilecek, "kapı açıcı" sözleri

söyleyebilecek, iç organlarını deşmek için karınlarına bastıran eli bıçaklı veya Shesmou'nun yaptığı gibi "sözcüklerin büyü gücünü yiyen" ya da mumyaların burnuna kokmuş bir nefes gibi giren sinsi tanrılardan kurtulabilecektir. Evet, Ölüler Kitabının derin anlamlı sözlerini iyi bilirlerse, Gökyüzünün Büyükleri'ne meydan okumaya cesaret eden tanrılardan korkmayacaklardır. Ve özellikle CXXV. Bab sayesinde Tanrısal Mahkemenin Gerçek ve Adalet Efendileri'nin önüne, Yedi Işık Saçanın, Yedi Ruh'un, Büyük Hakim Osiris'in, Horus'un dört oğlunun, Amenthi'nin koruyucu tanrılarının önüne, Osiris'in arkasında oturan, koruyan veya yakan, "erkek şekli Şebek olan güneş alevinin kadın şekli" Hetep Sekhus gibi hakimlerin karşısına korkusuzca çıkacaklardır. Dünya yaratıldığından beri, her ölüyü bekleyen ve adına Ruhun Tartılışı denen bu korkunç sınav boyunca, savunmalarını yapabileceklerdir.

Horus'un dört oğlunun refakatindeki

Osiris'in önünde yeri öptükten sonra ruhlarını bütün pisliklerden yıkayabileceklerdir.

Ölü, sağda, Üç Işık karşısında tapınma halinde.Birincisi bir lahit üzerine uzanmış "geceleri gören, ölmüşlerin patronu" çakal Anubisin simgelediği Anubis'in Işığıdır. Bu Anubis'in Işığı, ruhun "gözlerinin açılması" töreninden hemen sonra aldığı ışıktır. Diğer iki figür, Güneş Işınlarının Işığı ve Ra'nın Işığıdır. Anubis, Ra'nın oğlu idi.

Çünkü ruh, “bir kadının karnından çıktığı” ve kısa süren var oluşu boyunca, kendine yakışmayan tutkulara kapıldığı için pislenmiştir. E. De Rouge, Cenaze Ayinleri sırasında ölünün ruhunun kendi saf olmayışını bildiğini ısrarla ifade etmektedir. İçinde enkarne olduğu beden tarafından yapılmış hatalar, ruh tarafından hissedilir. Ancak CXXV. Babdaki dualar ve formüller sayesinde, belki de Ranın ateşinde tutuşmadan, gökyüzünün parlaklığında erimeden onu doğrularda bulacak olan kırk iki hakimin, Ulularına, Işık Saçanların, Karanlığın Kutlu Yüzlerinin önüne çıkmaktan korkmayacaktır.

Ruhun Tartılması ve Olumsuz İtiraf

Çünkü, cehenneme veya cennete gönderilmeden önce ölünün kalbi, yani vicdanı, tanrıların terazisine konup

tartılıyor ve hükümlendiriliyordu Timsah ağızlı, suaygırı karınlı, metinlerde adı “Ruh Yiyicisi” olarak geçen bir canavar, terazinin yakınında ağzı sulanarak bekliyordu. Geri

dönülmez yargıyı bildiren ölüler tanrısı Osiris yönünde bakışlarını yumuşatıyordu. Her biri Eski Mısır'ın Zambak ve Papirüs çifte krallığının bir vilayetini, aynı zamanda insanların işlediği dince kararlaştırılmış kırk iki günahtan birini temsil eden kırk iki adalet tanrısı, topukları üzerine çökmüş, mahkeme önünde kendini temize çıkarması gereken ölüyü sorguya çekiyorlardı. Bu, bütün cenaze papirüslerinin üzerine resmi yapılmış olan ünlü "ruhun tartılması (Psychostasie)" sahnesidir.

Ölü o zaman, Thot'un önünde olumsuz itiraf denilen şeyleri söylemek zorundaydı. Thot, hiçbir Mısır bilimcisinin keşfedemediği nedenlerden dolayı maymun (babun; şebek) figürüyle temsil ediliyordu. Gizli kitapların sahibiydi. Kendi yaşamının milyonlarca yüzyıl süreceğini beyan etmişti (CLXX. Bab); Thot ve çakal, yeryüzündeki düşman "domuzu," öbür dünyadaki düşman "Apophis Yılanı'nı kovdu. Evet, teraziyi dikkatle izleyen Thot ve çakal kafalı Anubis önünde insanlara karşı günah

işlemediğini, tanrıların hoşuna gitmeyecek hiçbir şey yapmadığını, hiyerarşiye karşı saygılı olduğunu, ne öldürdüğünü ne de öldürmek için emir verdiğini, kimsenin acısına neden olmadığını, tapınaklara bırakılması gereken yiyecek ve tütsüleri gizliden ölçerek hırsızlık yapmadığını, ölülerin yiyecek ve içeceğinden çalmadığını, kutsal yerlerde cinsel eylemde bulunmadığını, komşusunun toprağını çalmak için yanlış ölçü kullanmadığını, uzunluk ölçülerini yanlış tutmadığını ve terazide hileli ağırlık kullanmadığını, tanrıların kuşlarını veya kutsal göllerin balıklarını çalmadığını, Teb Amorfun sürülerine zarar vermediğini, tapınakların hâzinesine bırakılması gereken gümüş külçelerini yanlış saymadığını beyan ederek, ölü kendini temize çıkarmalıydı.

Eli bıçaklı kırk iki tanrı önünde, Thot ve Anubis önünde göğsünü yumruklardı: "Tabii," derdi, "hayatımı iyilik etmek için kullandım ve size yalan söylemeksizin, sonsuz ve sevgili tanrılar, kendimi

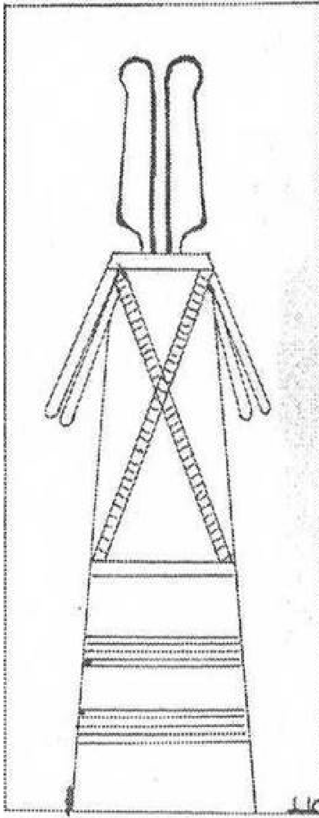
övebilirim, çünkü en iyiler arasında en iyiydim; zayıf olanları besledim. Susuz olana gün ortasında su verdim; hiçbir şeyi olmayana balık kayığımı ödünç verdim. Osiris, Thot ve Anubis önünde göğüslerini yumruklayan bu ölüler, ne kadar doğru, ne kadar iyilermiş! Öbür dünyada onlara inanacak olursak hepsi yetim babası, dulun dayanağı, şanssızların yardımcılarıymışlar! Heliopolise yemin ederim, hiç günah işlemedim! Kher Aoua'nın alev taşıyıcısına yemin ederim, hiç çalmadım! Hermopolis'in burnuna yemin ederim, hiç aldatmadım! Gölge yiyicisine (ruhları yok eden anlamında) yemin ederim, insan öldürmedim! Göğün çift aslanına yemin ederim! Yiyecek çalmadım! Herakleopolis'in kemik kırıcısına yemin ederim! Tapınağın servetini yağmalamadım! Akrabalarımı gömdüm. Hizmetkarlarımdan hiçbirinin kızını esir etmedim. Kutsal hayvanlardan olan gökyüzünün akbabalarını besledim. Doğduğumdan beri bir defa bile hakim

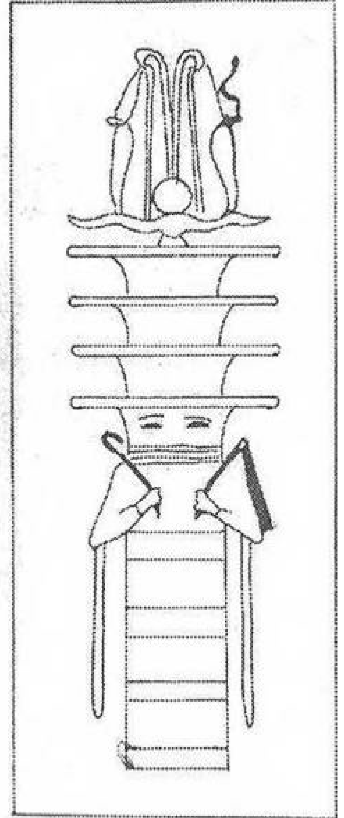
önünde dayak yemedim ve bir ölünün ruhunu ürkütecek hiçbir işaret çizmedim; ‘temiz olmayan şeyleri davet edebilecek bir şekil de çizmedim.” Mezarlarına girmeden önce adalet tanrıları önünde günahsız olan bu ölüler, bu dünyada yalnız dürüst ruhlara tanınan, bir hak olarak üzerinde katiplerin kazıdığı, aşağıdaki sözcüklerden ibaret bir kitabeyi taşıyan mezar taşlarını diktirmeye özen gösterirler:

“Buradan geçen kişi, ölmüş olan (filancayı) hatırlasın. Bu taşı okuyan, okuması yoksa başkasına okutan, ölünün ruhu için bir armağan olan duayı okusun.” (Jean Capart çevirisi.)

Temize çıkmışlarsa, Batı kapılarının önlerinde açıldığını görecek olan ölülerin olumsuz itiraflarının gerisini izleyelim: Boyunlarında XX. Bab’ın bir kopyası asılı, Nil kıyılarında firavun inciri ağaçlarının (Sycomorre; Ficus Sycomorus) altında serinlemek için güneşe çıkabilirler. Noutün yarattıklarından yeniden tat alabilirler. “Size Şükürler olsun; ey tanrılar! Siz ki Mısır

toprağından gelenin kokusunu, mumyalandıktan ve gömüldükten sonra ikinci bedenin oluşmasını, iç varlığın dışarı çıkıp görünür hale gelmesini sağlayan büyülü merhemi süründükten sonra, Ranın ruhu olan Herakliopolis'in zümrüd-ü anka kuşu gibi (phoenix) temizlenip karşınıza çıkanı tanırsınız. Size şükürler olsun, ey Amenthi kapılarının ardında yaşayan Osiris peştamalları giyinmiş tanrılar; siz ki benzerlerini öldürdükleri, tapınakların avlularındaki hayvanları çaldıkları, yalnızlıklarında saf olmadıkları veya nehrin sularını pislettikleri için organları çürüyüp kokanları tanırsınız. Tanrısal ruhlar, köpek başlı ruhlar, sonsuza dek şükürler olsun! Ben ki karşınıza çıkmadan ölmüş, yeniden doğmuş, bedeninin yıkanıp sargılara sarıldığını, gözlerime 'antimuan sürüldüğünü görmüştüm. Bilirsiniz ki yumurtayı daha oluşurken kırmamışım; Mendes tekesi üzerine yemin etmemiş, Abydos'ta, Ptaah Tatenen'in adını anmamışım.

Solda: Stat, tüyler takmış ve şeritler kuşanmış büyü sembolü.Sağda Osiris'in baş ve kolları ile temsil edilmiş kat kat djedi. Amon'un boynuzları altındaki dört omurga halkası ve iki yılan (uroeus) omurgada bulunan hayat akımının, Ateş

Yılan'ın sembolüdür. Hayat nefesi olan bu akımı rahip "ısınmak ve tsis'in sıcaklığı ile örtünmek" istenen ölünün ensesine ellerini koyarak aktarır.

Beni kurtarınız! Beni yanınızda tutun, çünkü nefesim saf, kalbim saf, ellerim saftır ve beni görenler şöyle der: 'Ey saf olan sen, hoş geldin; ruhun aşağı dünyada huzur içinde olsun. Hoş gelmiş ol, çünkü iç organlarını maat gölünde yıkadın; ey saf olan sen Osiris'in, Amenthi boğasının, Osiris Neberdjer'in, omurgası evrenin temeli olan Osiris Djedi'nin karşısına çıkabilirsin.'"

Ölünün Kalbinin ve Maatın Tüyünün Ağırlığı

Ölünün olumsuz itiraflarını dinledikten sonra Tanrıların Yazıcısı Thot ve Mezarlıkların Koruyucusu Anubis, teraziye bakarlar. Ölünün sunağa tören ekmeklerini, birayı, kızıl bir boğanın ayaklarını, dört çanak kanı, beyaz bir ineğin dört çanak

sütünü koyduğunu bilirler; bilirler ki ölü, vücuduna lapis lazuliden veya donuk yeşil akikten muskayı (*udjat*); çiçek bileziği *ankhanı*'ı vücuduna koydurmuş, mihraplara oniki ateş yaktırmış, tabutunun üzerinde Ölüler Kitabının LXXII. bölümünün kopyasının bırakılmasını sağlamıştır. Bu bölüm aşağı dünyada yolunu kaybetmemek için ölünün ne yapması gerektiğini göstermektedir. Tanrılar bilirler ki ölü, yeşil porselenden yapılmış, üzerine şehirlerin koruyucu ruhlarının resimleri yapılarak süslenmiş ve sedir yağıyla ovulmuş bir güneş kayığının pruvasına kendisini temsil eden bir heykelcik konulmasını vasiyet etmeyi unutmamıştır. Thot ve Anubis, tanrıların terazisini sorguya çekerler...

Eğer Thot elindeki tabletin üzerine terazinin iki kefesinin dengede olduğunu yazabilirse, kefelerden birinde ölünün açık iradesinin ve vicdanının yeri olan kalbi, öbüründe ise Maat'ın, gerçeğin tüyü vardır. O zaman ibiş başlı Thot, ölüler tanrısı Osirise döner ve şöyle der: "Filanca terazide

tartıldı; kalbi doğrudur; çünkü bu kalp bir tüyden daha ağır değil.”

O zaman ölü, Maa Kherou olur; yani doğru ve temize çıkmış... Kalbi “annesinin kalbi,” “doğduğundaki kalbi” canlıyken sahip olduğu kalp, ona karşı tanıklık etmemiş, tanrılar karşısında onu ezmemiştir. O zaman ölü tartılmıştır tam, eksiksiz olarak, ebediyet sürdükçe, istediği her yere gidebilir: Yaşayanların toprağına, aşağı dünyanın oniki bölgesine veya Samanyolu’nun ta derinliklerine... Abydos’a gidip Mısır tanrılarının yüzünü görebilir... Ve Maat, ölünün omurgasına büyülü akımını, ebediyen geçirebilir, omuzlarının ve göğsünün kaslarını kucaklayabilir, yani onları nefesi ile etkileyebilir. Ölü, “çok güçlü büyü sözcükleri” duymuştur; günah çıkarmasından sonra “sözün bir gerçeği” Osiris olmuştur. Yeniden Rada doğan Osiris gibi, aydınlatan ışık olabilirdi. Mahkeme önüne gölgesi (dublesi), zekası, belleği ile çıkmış ve hakimler önüne giderken kötülük

yapıcı tanrıların, aşağıya giden ölülere kurmasını bildikleri bütün tuzaklardan kaçmasını becerebilmişti; "fiilleri ortasında tabutuna yattıktan sonra, yıldızlı phoenix olmuştu."

Sekhem'in Şeylerinin Ne Olduğunu Bilmek

Ruh doğru bulunduktan sonra tanrılar tarafından kabul edildiğinden beri o artık bir ölü değildir gökyüzünde on binlerce parçacıktan gruplaşmış "yok olmazların" yanına, hiç de hayali olmayan, sonsuza dek her çeşit yiyeceğin bol olduğu, halk arasında "İalou Tarlaları" "Yiyecek Tarlaları" veya "Kamış Tarlaları" denilen yerlere gidebilecektir. Udjat'ın gözbebeğinde, kollarını kaldırmış olarak duran ve iki bacağında yılan olan, başı güneş kursuyla süslenmiş bir tanrı görecektir.

Dört çeşit ışığı ayırt edebilecektir: Güneş ışığı ile aynı olmayan "Seth'in Işığı"; Karanlıkların Işığı; Yaradılışın

Başlangıcındaki Işık; ve son olarak da mezarın arkasındaki. Anubis'in Işığı. İaiou Tarlaları'nda ruhların "bacaklarının bütün gücüyle" mutlu yerlere koştuğunu ve yaşam akımından yoksun, kovulmuş ruhlardan kaçtığını görür. Güneşten çıkan güçler sayesinde, "göklerin gezegenlere bağlandığı sonsuzluktan gelen akımların rüzgarlarından bir kısmı kendilerine bırakılmış olan "Işık Saçanlar'a yaklaşır. (Virey, Religion Egyptienne: Mısır Dini.) Meraklı yaşayanların, önlerinde görülmeyen kapılar açılmadan bilmeye çalıştıkları her şeyi öğreneceklerdir. "Sekhem'in Şeyleri'ni, yani görünen evrenin aydınlatılışını ve esrarlı arınmalardan sonra ruhların neyi simgelediğini bileceklerdir. İalou alanlarında, ne şekli, ne ağırlığı, ne zamanı olan, mavimsi yeşil, kaygan ve sisler içinde belirsiz olan her şeyin dehşetiyle dolu "Milyonlarca Yılın Yıkıcılarının egemen olduğu bölgelerden uzakta, firavun ruhlarının kazlar gibi gakladığını

işiteceklerdir. Doğru kişi, suları o kadar mavi Nil'in, Tanrısal Nehir'in kıyılarında, çocukluk perçemlerini kestiği günden beri o kadar sık hayal ettiği o cennetleri tanıyacaklardır. Ölülerin Mısırı'nda, başka bir Nil'i, Göksel Nil'i, uzayda bulunan ve Teb'in meyva bahçeleri kadar yeşil olan çayırları görecektir. Ruh, korkunç tartılma sınavından sonra artık mutlu olmalıdır; çünkü göklerdeki bahçelerde, firavun inciri ağaçlarının gölgesinin serinliğini tadabilen doğru kişiler arasında olacaktır. Kendisi ve ondan sonra ölüm krallığında doğacak olanların hepsi tanrıçaların sütünden içeceklerdir. Bunun için Piramit Tekstlerinde onlara "ağızları doymuş mutlular" denmektedir.

İsmini Thot tabletlerinde okuduktan sonra, Doğru kişi, ışığın ve sözün başlangıcında bulunan ilk titreşimi saklayan "Kozmik Yumurta"yı, "Yumurtası İçindeki Ra"yı seyredecek, ruhu Tanrısal İnek Hathor-Nouit'in memesinden sonsuzluğa akan Göksel Nil'in, yani Samanyolu'nun

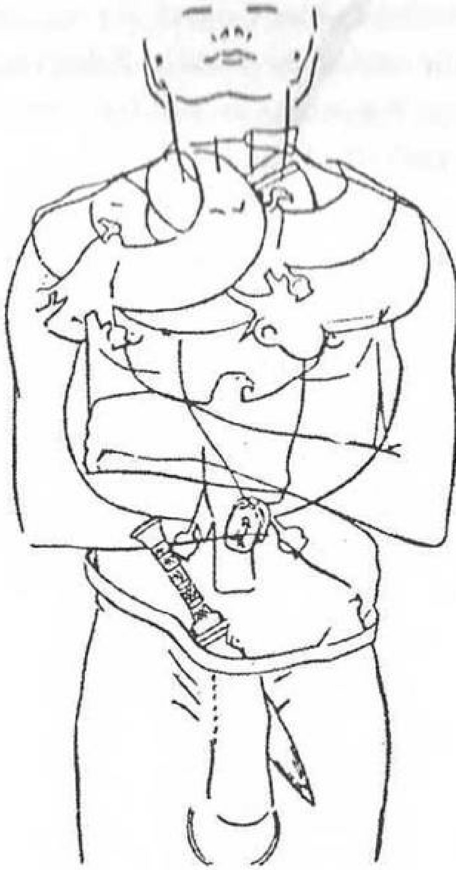
önünde sevinç duyacaktır. Zekayla sarılmış "Işık Saçanlar"dan, "Amenthi'nin Khuları" önünde, rahibin mumyası başında okuduğu duayı hatırlayacaktır:

"Beni sunaklar alanında, dokuz dirsek (fr. Coudee; dirsekten parmak uçlarına kadar, yaklaşık yarım metrelik bir uzunluk) boyunda bir Khu yap. Bana bak; ben doğdum ve yaşayan bir Khu şeklinde çıkıyorum."

Ra'nın kendi ışığı olan "phallus"unu, güneş ışığının her yere nüfuz edici şiddetini simgeleyen Osiris'in aslan kafalı uzvunu, hiçlikte başıboş dolaşan, başsız, boyunları aşağıda, yaşam akımlarından yoksun "tersine dönmüşler"i, lanetlenmişleri de görecektir. Göksel Alan ve aynı zamanda "Osiris'in tabutu tarafından dünyanın aydınlatılışı" olan, Sekhem'de "Şeylerin Gecesi'nde bulunacaktır. Kendi iç organlarını yiyen ölü krallardan, pislik haline gelmiş lanetlilerin bel kemiklerini, içinde kalmış azıcık büyüsel gücü emmek amacıyla kıran ve böylece onları ebediyen

kişilikten, dünyadaki eski mevcudiyetlerini yeniden gözden geçirmek arzusundan yoksun bırakan işkenceci tanrılardan kaçacaktır. Uzun zamandan beri kafası kesilmiş vücutları içindeki belleksiz ruhların bulunduğu Buto bölgesindeki hareketliliği, kötü ruhlarla çekişen canavarları kovacaktır. İnek sütüyle yıkandıktan, sırtı bir avuç güherçile* ile temizlendikten, el ve ayaklarının yerinde olduğunu gördükten, bacaklarının hareketine ve konuşma gücüne kavuştuktan sonra, Doğru Kişi uzun bir değnek alır ve gök yollarında yorulmadan,

**Tarım'da kullanılan bir tür gübre; patlayıcı özelliği bulunduğundan, barut yapımında da kullanılır.*

Toutankhamon'un mumyasının göğsü üzerindeki dört altın kolyenin, siyah reçineden, altın kakmalı, üzerine Bennou kuşunu anlatan bir metin oyulmuş Kalp

Skarabesi'nin (kamanın sapı tarafında) sapı karnın sağ tarafına, altucu sol tarafına dönük yerleştirilmiş altın cenaze hançerinin ve altın karın halkasının törene uygun olarak yerleri. Lora Cartıarvon, kral mumyasının keten sargılarını çözdüğünde, üst üste 13 kat teşkil eden 17 gurup sargı arasında 35 adet muska saymıştır. (Jean Capart, ToutAnkhAmon). (Yukarıdaki doküman "Griffith Intitute, Ashmolean Museum, Oxford"ıın bir klişesine göre yayınlanmış, Jean Capart tarafından kopyalanmıştır.)

Kolpaktchy'nin yazdığına göre, "kendisine yaklaşmaması için ölümünü uzakta tutarak" dolaşabilir. Artık o, "tabutunda uzanmış yatarken" onu ayağa kaldıran Anubise denk olmuştur. Gökyüzünün dört kapısı ve Ra'nın esrarlı ışınımlarının önünde; "Shounun gücünün dayandığı gök mekaniği kanunlarının ifadesi" olan yedi basamaklı Schmoun merdiveni önünde; İsis'in "havadan yapılmış" yedi gömleğinin önünde; her yaradılışın tohumunu

kendinde saklayan evrensel tohum Noun'un önünde, sevinci gölgelenemez; kırk iki tanrının mahkemesi önünde temize çıkmış olan o, önünde Işık Ruhlar ile kaynaşan Amenthi'nin pırıl pırıl parladığını görünce, sonsuza dek yükselmiş olacaktır. Çünkü bu, Piramit Metinleri'nde yazılmıştır; çok sonraları Ortodoks Hıristiyanlar'ın kutsal kitaplarında yazılmış olduğu gibi: Salihler (Doğrular) değerlidir; çünkü onlar Cennet'te ışık saçan yıldızlar gibi olacaklardır...

Amenemhet'in mezarında bulunmuş ve Jean Capart tarafından çevrilmiş, yakınlarının bizzat ölüye hitab ettikleri şu dua son derece etkileyicidir: "Heykellerin mihraplarında sonsuza dek kalsın... Bedenin nekropoldeki mezarında sabit dursun.. Batı, senin güzelliklerinle sevinsin... Batı dağından istediğin gibi çıkıp girebilesin; önünde öbür dünya kapılarının ardına kadar açıldığını göresin... Dağda yükseldiğin zaman Raya tapabilesin ve ufkun eşiğinde dinlenirken onu yüceltebilesin... Etrafı ebedi bahçelerle çevrili gök havuzunun kıyılarında her zaman gezebilesin..."

V.BAB

Bütün Varlıkların Sonradan Ne Olduklarını Görmek

Yedi yüz büyülü formül sayesinde, firavunlar devrinde yaşayanlar, ince keten sargılarla sarmalanmış, göğsündeki Osiris'te dirilmeyi simgeleyen altın takısı, vücudunda hiç durmadan akacak İsis'in kanını temsil eden kırmızı donuk akikten düğümü, kalbini gösteren yeşil taştan skarabesi olan mumyayı terk eder etmez, ölünün ruhsal bedeninin sonraki gelişmesinde hazır bulunmasının sırrını biliyorlardı. Şüphesiz tanrılar mahkemesinde doğrulardan biri olarak değerlendirilen ölülere sayısız mutluluklar vaad ediliyordu. Tanrılar için yeryüzünde geçirilen yaşamın çok minik bir şey sayıldığı açıkça bellidir; tıpkı kum

çölündeki tek bir kum tanesi gibi. Bununla birlikte, gelecekteki tanrılaşmaya karşın, bu fani dünyada mümkün olduğu kadar uzun süre kalmak istenen bir şeydir. Eski bir Mısır şarkısında söylendiği gibi: “Bira testileri arasında, dostları ile birlikte neşeyle oturmak ve bir gün, göğün altında, onca hayvan kafalı tanrı arasında yüceltileceğim hiç düşünmemek...”

Jean Capart, ruhun tartılması sahnelerine eşlik eden cenaze papirüsleri hakkında, “bütün karışıklıklarının tamamen ortadan kalkmadığı esrarlı bir dille kaleme alınmıştır diye yazmıştır. Mezarların duvarlarına resmi yapılmış bir çok sahne, şüphesiz hiç bir zaman izah edilemememiş olarak kalacaktır. Örneğin Teb'de,VI.Ramses'in mezarında bulunan "Güneşin Cehenneme İnişi"sahnesinde olduğu gibi. Orada, ölülerin güneşinin, cehennemlik varlıklarla dolu mağaralarla simgelenmiş cehennemin derinliklerine daldığı görülür. Zaten, ölüler Kitabı’nın bazı bölümleri, hiçbir insana açıklanmaması emredilen korkunç sırları

ima etmektedir: “Çünkü inisiye olmayanlar gizli şeyleri bilemezler ve gizli mekanın formülünü tanıyamazlar.” Bize, yarıtanrı (demiurge) kendini, insanı ve evreni niçin yarattığını, eşsiz, fakat çok karanlık bir monolog halinde anlattığı sözlerini aktaran XVII. Bab’ın da açıkladığı gibi, ancak tanrılar insanın nereden gelip nereye gittiğini bilirler. Yaratılış şiirinde insanların yazgısı tanımlanır; hüküm gününe (kıyamete) kadar doğru ve iyi olan için savaşıp yaratıcı sözün zaferini sağlarlarsa, dünyadan gökyüzüne götürülecekleri anlatılır. (A.Moret, L’ugypte pharaonique: Firavunların Mısırı.)

“Yarı Tanrının her cümlesi tam bir şarkı teması gibi, bir anlatış biçimi altında ortaya konmuştur. Bu ancak inisiye lerin gerçek anlamı keşfetmek için bildikleri esrarlı sözcüklerin bir çeşit müziğidir. Tanrı bilimciler bu ünlü XVII. Baba bir yorum getirmişlerdir; “soru-cevap biçiminde, her asıl ifadeye bağlanmış açıklamanın kendisi de karanlık olduğundan, bazan bir ikinci,

hatta üçüncü bir anlatım gerekmektedir. Bu karmaşık yöntem ile Saite karşılaştırmasının (Sais “şehir’den türetilmiş bir kelime ve bir hanedan adı) XVII. Bab’da muhafaza ettiği üçlü yorum, çiçekli süslemelerini ilk şarkının eşliğinde işleyen ikili ve üçlü ‘kontrpan’dır (Birkaç parçadan oluşan müzikal düzen).” (A. Moret, aynı yapıt.) Ölüler Kitabının CXXV. ile birlikte olan ana temasının özeti olumsuz günah çıkarma ölü Amenthi’ye girerken okunması gereken tapınma dualarının en belli başlılarından biridir: “Ben gökyüzü mekanlarının, uzay, sonu olmayan bir sıvı okyanusu gibiyken, zamanların ve şekillerin tanrısıyım. Hiç kimse beni doğurmadı; çünkü her varlıktan daha önce doğmuştum. Benim adlandırıldığını bütün isimlerin büyü gücünün şefaati ile gök hiyerarşisini ve kendi kendini yeniden yaratan maddeyi yarattım... Ben Atoum’um ve kozmik okyanusta hiçbir hayat izi yokken ben yine vardım. Ben evrenin başlangıcı ve büyük tabutun içine uzanmış olacağı zaman sonu

olacak olanım. Yokluktan, nehrin sularının silindiği gibi çoktan silinmiş varlıkların pınarını fışkırttım ve bedenimde yarının sayısız varlığını da taşıyorum... Ben Atoum'um ve biliyorum ki ölüler Osiris'te sonsuzdurlar. Çünkü Osiris, doğru ve yardım etmeyi sevenler ve Mısır toprağından kötülüğü kovanlar için, aynı zamanda da sonsuzdur. Büyük yıkımda Osiris'in organları oraya buraya dağıldıktan, dünyalar çöktükten sonra, göksel alemlerin dengesini yeniden kurdum; onların parlaklığını iade ettim ve ışığı ışığım olan Ra'nın doğuşunu gördüm... Ben Atoum'um, Heliopolis'in Tanrısal Kedisi'yim. Ey temize çıkmış ölüler, siz ki canlı iken kötülük ruhuna karşı savaştınız, Amenthi'de Osiris'in hizmetkarlarını parçalayan ve cehennem kazanlarında haşlayan uzun bıçaklı ruhları sizden uzaklaştıracağım. Kadavra ve pislikleri yiyen şeytanları ölülerden uzaklaştıracağım; çünkü ben gökyüzü mekanlarının Atoum'u, başlangıçların ve dünyanın sonunun

Atoum'uyum.

&

Ölüler, tanrıların dünyasına Tanrısal inek Menourit'in sırtına uzanarak girerler. Ruhun rahatlığını ve dirilmeyi sağlayan ve "thet" sembollerinin koruması altındadırlar. Bütün ölüler, Nil'in öbür kıyısında "Batan Güneş"in mutlu topraklarına bırakılmış, babadan oğula, son kuşağa kadar, Amenthi'nin efendisi, ayak parmaklarına kadar kokulu şeritlere sarılmış ve mumyalanmış olan Osiris'i seyredeceklerdir. Her biri onun önüne çıktığı zaman ona bir hayat pırıltısı verecek ve Osiris aracılığı ile sonsuz olacaktır...

Ölüler ona gideceklerdir. Çünkü onları doğrulayacak yalnız odur; çünkü o, her şeyin son defa olmak üzere yeniden başladığı geniş bir evrende egemendir. Varlıklarıyla mistik olarak onunla birleşecekler, "İsada ölen Hıristiyanlar gibi, Osiris filanca olacaklardır."

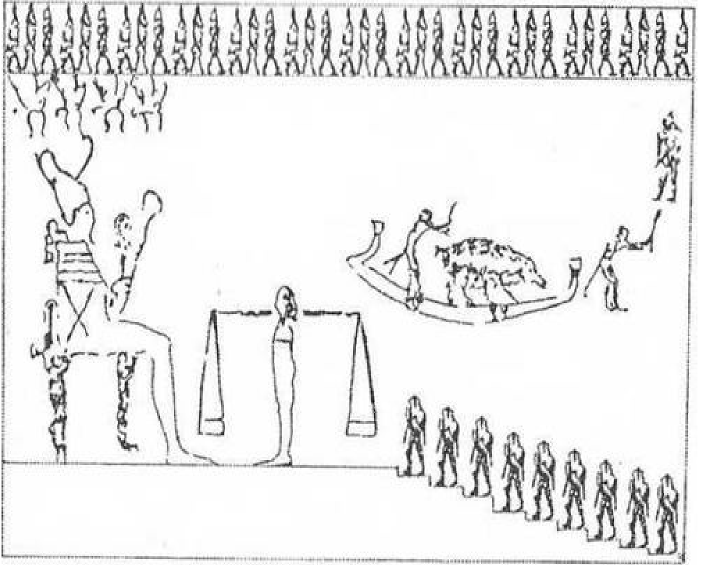

Osiris, Güneş'in Gözü: İnsanın iki varlığı arasında, hiçbir kesintiye yer vermeyen sürekliliği simgeler. Bunlardan biri kısa ve göreceli olarak insanın dünyadaki yaşamı; diğeri sonsuz, fakat hayali değil, gerçek olan yaşamıdır. Doğum ve sonsuzluk arasında hiçbir aralık yoktur; iki halin ikisi de birbirinin nedenidir. Çünkü otuz beş hanedanın çağdaşı olan Mısırlılar, bedenin "ka"sının, yani ölümsüz ruhsal bedeninin çürüyemeyeceğini, mezarda fiziksel yok oluşun mümkün olmayacağını, fakat öbür dünyanın eşiğine bırakılmış bedenin, doğanın bize sunduğu çeşitli örneklere bakarsak, değişime uğradığına inanıyorlardı. Bu sırların ana hatlarına artık sahip değiliz; ne ölülerin esrarlı değişimini ne de büyü sözcükleri inanılmaz güçlere sahip "kudret sözcüklerini" biliyor, ne de Amon tapınaklarının duvarlarının nasıl şeffaflaşabildiğim açıklayabiliyoruz. Beş bin yıl önceki inisiye rahiplerin eylemsel büyüsü (magie operatoire) bizi güldürmemelidir. XX. yüzyıl fizikçilerinin

maddeyi parçalayabildiklerini, antimaddeyi keşfettiklerini inkar edemeyiz. Bu inisiye rahiplerin büyüsü, ruhları ölüm dediğimiz yere, yani yaşam sonrası hayata taşıyan görünmez ışındı ve ölülerin koruyucusu Osiris sayesinde, her doğru yolu bulmuş olan ruh, tartılma sınavından sonra, Osiris'in krallığında "yüz milyon yıl" seyir halinde kalabilirdi. Bu tuhaf ölüm evreni, geçmiş ve gelecekte ölçülebilir olanı ortadan kaldırıyor; ölü için şekiller, simya ve akrabalıklar anlamını kaybediyordu. Ölü, Gılgameş Destanında ve Ölüler Kitabı'nın XVII. Bab'ında anlatılan kozmik yıkımları görmüş bulunan tanrılara eşit olabileceğini de biliyordu. Bu ne şaşırtıcı bir görüş ve ne inanılmaz bir keşiftir!.

Bir duvar üstüne bir çehre çizen sanatçının yaşam yarattığına, ağızdan çıkan her sözcüğün bir hayat biçimi olduğuna inanan bir halkın saplantılarının nereye kadar gittiği hiç bilinebilir mi? II. Ramses'in ellerini iyi kullanmasını bilen her usta kopyacının karnını iyi doyurmasını, her on

yıl başlarını yağlamasını bildiğini hatırlayalım. Bu fantastik gerçek üstücülüğü, bu gerçek dışı alemin büyüleyici gücünü, bu Osiris krallığının soğuk parlaklığını anlayabilecek miyiz? Bu ölüm dünyasını hepimiz tanıyacağız. Altı bin yıldan daha geride kalmış bir dönemde Mısırlıların bulduğu, düzeni Amon tapınaklarının inişiyeleri olan cesur araştırmacılarca keşfedilen bu dünya, bizim için de o kadar ulu, o kadar değişmez mi olacak?

Ruhlar, Çıkış Merdiveninin dokuz basamağını tırmanıyorlar. Kabul edilmeden önce önünde itirafta bulunacakları Osiris'e doğru gidiyorlar. Eğer doğru ruhlardan biri olarak değerlendirilirlerse, RoSetaou Kapısında Işık Saçanlar haline gelecekleri Douat'ın Yüksek Bölgesine gidecekler.

METÎN: *Yargılanmamın Gecesine doğru yürüyorum. Kayıkta "Tahrıbedici Domuz,"*

“Milyonlarca Yılın Yutucusu” kalpleri, yani yeryüzünde geçmiş hayatlarındaki eylemleri, Osiris’in önüne yerleştirilmiş Yedi Ruhun terazisinde Maat’ın tüyü olan Gerçeğin Tüyü kadar hafif olmayanları bekliyor. Vay “Yılların Yutucusunun Kayığında yer alacak kovulmuşların haline; çünkü onların her biri “Sheniu Odasının acımasız parmaklı oniki işkencecisinin refakatinde, her şeyin kuruyup silindiği Amenthi’nin pis bölgesini, o “Aouai Ateşi Gecesi’ni tanıyacaklardır. **(W. Budge,**Osiris and the Egyptian Resurrection : Osiris ve Mısırda Yeniden diriliş inancı.)

Bundan sonra temize çıkmış olan ölü, derinliklerinde Orion’un kıvılcımlandığı, takım yıldızların, parlak Ruh Pleyadları’nın (Pleiades) benzeri olarak Douat’ın göklerine yükselecektir. Nihayet, Gök Boğasını görecek, tanrılarla aynı yiyecekleri yiyecektir. Oysa, o belki Nil Vadisinde ancak bayram günleri çiğ soğan yiyebilen, darlık içinde yaşayan bir kişiydi.

Belki onca karanlık olan o, sabah yıldızının parlak bir bölümü olacak, göğün bütün kapıları önünde açılacaktır; çünkü o, kapıları açacak büyülü sözcükleri söylemesini bilecektir... Binlerce yıldır dolaşan “Bozulmazlar”a karışacaktır. Dünyadaki kil duvarlı yıkıntı evinde, yaşamında o kadar gösterişsiz olan o, parlak yeryüzünden bir nefes kadar çabuk silindikten sonra, gerçekleşecek geleceğinin bu kadar muhteşem olacağını nasıl hayal edebilirdi? Osiris olmak! Evet, bütün servetini iki nasırlı eli arasında tutabilecek olan o, Osiris’in parlaklığına sahip olacak, yüzlerce kuşağın asırlar boyu seyredeceği parlaklığını bir gün bile kaybetmeyen o yıldız olacaktır... Osiris olarak evrensel ritimlere katılacak, tanrılara eşit olacak, insanların vücudu gibi “yaşayan sonsuzluk” olacaktır...

Ölüler Kitabı, Bize Tanrılar ve İnsanlar Arasında, İyi ile Kötüyü Karşı Karşıya Getiren Çekişmeyi Açıklar

Simgesi Apophis yılanı olan Seth, kötülüğün

kökenidir. Işık doğmadan, evrenin kurucu elemanları tamamlanıp bir düzen meydana getirilmeden, yaradılış şekilleri “göğün doğusunda tanrıça Nouit’in cinsel organlarından ruhlar ve tanrılar oluşmadan önce,” Seth vardı. Tanrıça, Doğu ve Batı arasında eğilmiş, elleri ve ayaklan ile Doğuya ve Batıya dokunmaktadır. Seth, Kabil’in kardeşi olduğu gibi, Osiris’in düşmanı ve kardeşidir. îyilik ve kötülük, aydınlıkta ve karanlıkta sırlar veya korkulacak şeyler, bize böyle açıklanmaktadır..

> Ra'nın ilk kez Mısır toprağını aydınlattığından beri, iyi ve Kötü birbirine meydan okumaktadır. Ve bu, Çifte Zambak ve Papirüs Krallığında, her biri kırkar bin yıl saltanat süren efsanevi firavunların ilk gününden beri böyledir. Genel yıkımların, uygarlıkların çöküşünün, başlangıçların tufanlarının, tanrılar arasındaki acımasız savaşların anısını saklayan bu toprak üzerinde İyi ve Kötü birbirini kovalar ve Ölüler Kitabı bunu bize açıkça anlatır. Kutsal metinler bize, Osiris’in merhametiyle, ölülerin Amenthi’ye ilk

adımlarından itibaren işkenceci şeytanlardan korunacaklarını anlatır. Osiris sayesinde ölüler tam kalacaklar, yani aşağı dünyada kimlikleri parçalanmayacaktır. Osiris'in vücudu kardeşi tarafından ondört parçaya ayrılmış ve bu parçalar Mısır'ın her tarafına dağıtılmıştı. Ölüler kötü nefesten veya lanetlenmişlerin beddualarından korkmayacaklardır; çünkü İsis onlar için ölümsüzlüğü veren ilacı keşfetmiştir (Herodot).

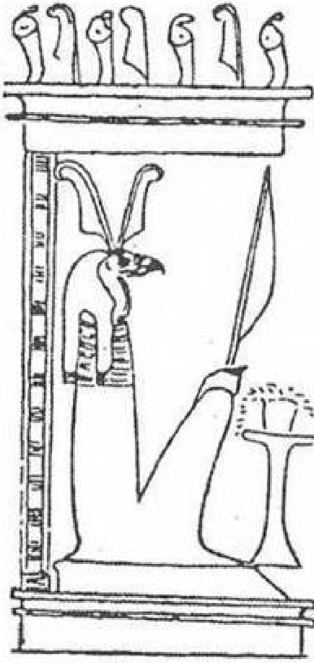
Ağzın, Gözlerin ve Kulakların Açılması

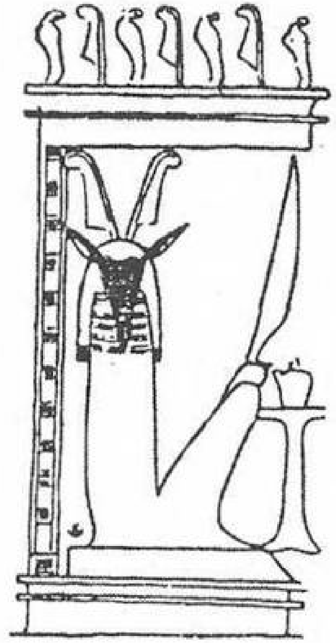
Firavunların tacındaki Naja yılanının İki Mısır'ı, aynı zamanda Doğu ve Batıyı simgelemektedir. Kıvrık başı marangozların kullandığına benzer. "Anubis'in aleti" denilen bir büyü aracı ile yapılan bir theurgie (yüksek ruhlarla ilişki kurmaya dayanan bir çeşit büyü) işlemiyle ağız açma operasyonu sonucunda ölü, öbür dünyada yaşayabilmek için kaçınılmaz bir gereksinme olan yaşamsal organlarına yeniden kavuşur.

Kherheb rahibi, “Karnak’ta Gökyüzü Kapılarının Açıcısı,” “Kitabın Eskiden Beri Sahibi,” ölünün arkadan, omurgadan, “kutsal akımı,” “koruyucu tesiri,” *san ankhuyu* alabilmesi için büyü yöntemlerinden faydalanıyordu. (Genellikle İsis’in tapınağın iç ve başlıca bölümünde (naos), firavunun arkasında, elini kralın ensesi hizasında, ona manyetik bir kutsal akım iletmek üzere kaldırmış halde durduğu görülür. Bazen bu ağız açılışı, “kurban edilmiş tür boğanın testisleriyle yapılırdı. (Lefebure, Bull. Egypt. II. cilt, sf. 182.) A. Moret, belki de bu törenin, cenaze kültüründe en önemli bölüm olduğunu yazmıştır. Çünkü bu aşamada mumyalanmış, sarılıp sarmalanmış olan cesede, dili ve sözün sahip olduğu yaratıcı güç, görme, işitme, tat ve koku alma, dokunma yetenekleri, kolların ve bacakların hareket serbestliği iade ediliyordu.

Piramitler Dönemi’nden Roma Çağı’nın sonuna kadar mezarlarda kısaltılmış veya tam, resimli ya da resimsiz papirüslerde, “ölünün gözünü açmak

için” kullanılan formüllere rastlanmaktadır. Evren ile birlikle yaratılan canlılar serisini simgeleyen bir ağ ile örtülmüş yüzü açma töreni, kutsal şehir Abydos’ta, Naos’un (tapınağın iç ve en önemli yeri) kapılarını iki eliyle açan rahibin figürü ile birlikte temsil edilmektedir. “Mumyanın dinlendiği, aynı zamanda evreni simgeleyen mezar veya naos, ölünün heykelini veya mumyayı koymak için kapıları açılınca aynı ilahi melodi işitilir.” (Schiaparelli, Libro dei funerali, II. cilt.) (Edfou ve Denderah anıtları da görülebilir.)

Douat'ın kapılarının eli bıçaklı bekçileri. (British Museum'daki Anhtai Papirüsü, CXLVI. Bab.)

Aile kültünün rahibi olan oğul firavunun tanrısal kültün rahibi olduğu gibi babasının heykel veya mumyasına sarılıyor, ateşle mumyanın başım veya heykelciği aydınlatıyordu. Çünkü alev, güneş olan

Horus’un Gözü’nden gelmiş, öbür dünyada ölünün düşmanlarını kaçıracak olan büyü akımını iletmek için parlamıştı. Sonra, kurban edilmiş bir hayvanın yüreği veya buduyla ölünün yüzü okşanıyor, “Büyük Büyücü” denen yılan şeklinde, tanrısal bir aracın (herminette) yardımıyla ölünün ağzının, gözlerinin, kulaklarının konuşabilmesi, işitebilmesi ve salgılarını kullanabilmesi amacıyla açılmasına girişiliyordu. Ancak o zaman ona, “ruhunun göğsünde olacağı ve arkasında kendisine ait olan şeklini tanıyacağı,” söylenecekti.

“Serdablar’ın Canlı Heykelleri” Önünde Bir Törenin On Bir Aşamada Yapılışı

Bayan Weymant Ronday şöyle yazmıştır: Ağız açma töreni, heykelin (ölüyü ve ruhsal bedenini temsil eden) el ve ayaklarını yumuşatan gerçek “cevher değişimi” transsubstantiation: Bir maddenin başka bir maddeye dönüşmesi güneş ve Osiris doktrinlerinden türemiş bir dizi özel

aşamadan oluşur:

1 - Ölünün heykeli, yüzü güneye doğru, yeryüzü gibi şekil verilmiş bir kum tabakası üzerine konur.

2 - Birbiri ardından birçok defa tütsülenir.

3 - Dörder serilik iki dizi kaba konulmuş suyla dört yönün tanrıları adına (Horus, Seth, Thot ve Sepa) heykel temizlenir.

4 - Heykelin ağzı lo natron (doğal sodyum karbonat) topağı beş güney, beş kuzey için ve beş topak tütsü sunularak temizlenir. Bu topaklar töreni yönetenin avcuna aldığı küçük bir sepete konur ve sepet iki defa ağıza, iki defa gözlere, bir defa heykelin eline olmak üzere kaç topak varsa o kadar kez olmak üzere götürülür.

5 - Bu temizleyici tören, heykele takdim edilen tütsü tanecikleriyle heykel baştan aşağı tütsülenerek son bulur.

Bundan sonra şu aşamalar gelir;

6- Bir deriye sarılmış ve bir yatakta uyur bulunan bir şahsın uyandırılmasını anlatan anlaşılmaz bölüm.

7 - Töreni yapanların dördünden birinin (Horus'un dört oğlunu temsilen) heykelin ağzını küçük parmağı ile açıp heykele bir oğulun babasına hitap eder gibi hitap etmesi.

8 - Bir öküz, bir ceylan, bir kazın kurban edilmesi.

9 - Heykele öküzün ön ayağı ve yüreğinin takdim edilmesi.

10 - Heykele önceden ayrılmış parçanın, kanlı et ile ağzını ve gözlerini ovuşturur gibi yaparak tattırma girişimi.

Ağzın ve gözlerin, ağzı kıvrık marangoz kalemi ve werhikaou denen bir büyü objesi gibi çeşitli araçlarla açılması. Bu sonuncu alet, ölünün "ağzını ve gözünü açmak'la kalmıyor, aynı zamanda tanrılar üzerinde egemenliği sağlıyordu. Tanımlanan hareketlerin her birini açıklayan sözlerle süren tören, biter bitmez yeniden

başlıyordu. Ağız açma aşaması, bu sefer yeni bir dizi araç kullanılarak yapılıyordu: Demir kalem, kırmızıya boyanmış parmak, kırmızı taşların konduğu bir kese, dört tuğla v.s. Sonra heykelin ağzına özel bir madde (bir tür iç yağı veya tereyağı) sürülüyor, arkasından sütle ıslatılıyordu. Öküz, ceylan ve kazın kurban edilmesi tekrarlanıyor ve tören heykelin tuyaletinin yapılması ile son buluyordu: Başına "coufiyeh" giydiriliyor, ona çeşitli renklerde kumaş şeritler takdim ediliyor, koku sürülüyor, yüzü boyanıyor, kral elbiseleri giydiriliyordu. Son olarak tütsüleniyor ve bu operasyon, Uraeus* tanrıçası ve bütün Mısır tanrıları adına tekrarlanıyordu. Tören çıkışında bir yemek veriliyor, yer süpürülüyor, "dokuz arkadaş veya saray adamı gelip, merasimle heykeli kaldiriyorlardı." (Bu "canlı heykeller" hakkında: Bedenler, ölülerin sonsuzluk portreleri, canlı renklerle boyanmış, yüzleri kakmayla yapılmış gözlerle aydınlanan, keten giydirilmiş, mezarların "serdab"larına konmuş heykeller. Jean Capart, Memphis,

XVIII. Bab.) Bu serdablara, yani mastabaların (I. İmparatorluk Döneminden, dört açılı eski Mısır mezarları) mihraplarında oyulmuş yuvacıklara, Eski Mısırlılar'ın çok karışık cenaze törenlerinden sonra, ölünün canlı heykelleri genellikle Yukarı ve Aşağı Mısırı simgeleyen iki heykelcik konuyordu.

* *Ureus: Tanrısallığın ve krallığın, Doğu ve Batının, aynı zamanda Yukarı ve Aşağı Mısır'ın sembolü olan Naja yılanı*

Ölünün akrabalarının talimatı üzerine ve bu iş için ayırdıkları paranın önemine göre, rahipler bu heykellerin önünde, dumanı "sonsuz bedenin" burun deliklerine gelecek şekilde, zevk veren tütsü taneciklerini düzgün bir şekilde yakıyorlar ve ölüye borçlu olunan kurban hizmetlerini sağlıyorlardı. Vakıflar, rahip ailelerine ölüler kültünün sürdürülmesinde gerekli kaynakları sürekli olarak sağlıyordu.

Jean Capart: “Bazı mezarlarda vakfı tesis eden vasiyetnamelerin kopyalan bulunmuştur,” diye yazmaktadır. Bazan ölmüş bulunan kimsenin kendisi servetinden rahiplere ayrılacak bölümü göstermiş ve “hangi şartlar altında bir nesilden öbürüne geçeceğini” tayin etmiş bulunuyordu. (J. Capart). Ve eğer, özellikle hizmetindeki bir rahip veya kendi neslinden biri kanun önünde itirazda bulunmaya cesaret ederse veya ölünün isteklerini tanımazlıktan gelirse, mezarına tecavüz ederse, serdabındaki ruhsal bedenine saygısızlık ederse, ölü onu, ölülerin kalbinin tartıldığı Anubis’in terazisinde, ünlü tanrılar mahkemesiyle tehdit ediyordu.

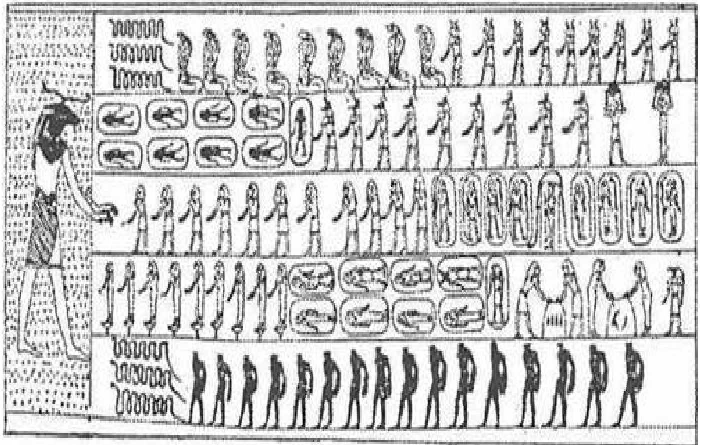
“Sana Kalbini Karnında Getiriyorum.”

Özetle, ayrıntıları Mısır’ın en eski doktrinlerine dayanan ağzın ve gözlerin açılma törenleri, ölünün ruhunu bulmasını ve bir “yaşam akımı geçen” vücudunu kullanabilmesini sağlıyordu. Kırk iki adalet tanrısı ve sonsuz tout ankh olan Osiris’in önüne çıkmadan, ölünün mumyası "Altın

Salondaki çakal başlı Anubis tarafından sarılıp sarmalanıyor ve üstüne kokular sürülüyordu. "Horus ve Anubis cenaze sargılarını düzeltirler. Thot, bazı dualar ile elini ayağını sağlığa kavuşturur."

Bu satırları Maspero'nun "Memoire sur quelques Papyrus du Louvre: Louvre'daki bazı papirüsler hakkında not" adlı çalışmasında okumaktayız. Baştaki yedi delik ve karın bölgesindeki doğal delikler, kutsal araçlar, ayinsel sıvazlamalar ve bazı büyü formülleri sayesinde açılıyordu. A.Moret, Ritüel du Culte divin en Egypte: Mısır'da Tanrısal Tapınmanın Ayinleri'nde bu uzun törenin basitleştirilebildiğini yazmıştır: "Bazen skarabe biçimi verilmiş taştan veya metalden bir yürek, ağzın açılışından sonra ölünün kalbine konuluyor ve Ölüler Kitabının bablarından biri okunuyordu. Bu törenler Rekhmara Mezarındaki 'Işık Saçanın kalbini bu kimseye getirmeyi, ağzını açmayı, tanrısal adaklarla ona biçimini vermeyi anlatan bölüm,' adındaki bir yazıda toplanmış

bulunmaktadır.” (Ph. Virey, Rekhmara mezarı). A. Moret’nin “Mısır’da Tanrısal Tapınmanın Ayinleri’nden aldığımız çevirisi yapılmış bölüm şöyledir: “Yerine koymak için sana kalbini karnında getiriyorum. Horus’un kalbini anasına, İsis’in kalbini oğluna getirdiği gibi. Böylece, karanlıkların dibinde ölü görebilecek, işitebilecek, teneffüs edebilecek, dinleyip, konuşabilecektir. Rahat sonsuzluğunda, ölümsüz efendilerinin arzularından kaçmamaları için bacakları olmayan dişi heykelciklerle cinsel zevkleri tadabilecektir.

Douat dünyasının mağara tanrıları ve aşağıda kendilerine yalnızca Osiris önünde temize çıkanların tanıdığı Yukarı Bölgeler yasaklanmış olan, kafası kesilmiş ölüler. (British Museumdaki, The Book of Dead. The Papyrus of Queen. Netchemet.)

Temizlenme Sahnelerini Tasvir Eden Abideler

Ağız ve gözlerin açılmasından önceki temizlenme törenleri gebellikle bize aktarılmıştır. Teb Nekropolunde Khonsu Mezarı'nın girişini gösteren bir anıtın önünde, hizmetkarların, üzerine büyü formülleri kazılmış bir mezar taşını diktiklerini görüyoruz.

Mezar taşının önünde, bir heykel ölüyü temsil etmekte, tören için leopar derileri giymiş cenaze rahipleri heykele saçılar (libations) yaparken, iki kiralanmış ağlayıcı kadın dövünmektedirler. Kurban edilmiş Typhon (Eski Mısır'ın "Thoubon veya Set-

Siton” adlı toprak ve çöl tanrısı olan Osiris’in kardeşi Seth’in Yunan dilindeki adı) hayvanı derisinin (leopar) rahiplerce giyilmesinin cenaze kültünün en eski gereklerinden biri olduğunu hatırlatalım (A.Monet). Bu deri giyiminin genel anlamı, ölüyü mumyalama töreninde söylenen şu cümleyle tanımlanır: “Kalbinin ferahlaması için iyi ayinler, düşmanın Seth’in derisiyle iyi cenaze törenleri yapıldı,” “kurbanın derisini giymek, kurbanın zayıf noktasını edinmenin en sağlam yolu sayılmıştır,” (Lefebure, le Mythe Osirien: Osiris Mit’i). Sonraları, ölünün bütünlüğünü korumasına yardım eden mumyalamanın yerini, bir parça mide bulandırıcı olan ölüyü parçalama adeti aldı. Bununla birlikte cenaze törenleri ve eski formüller değişmedi.

Yağlanma töreni sırasında bir okuyucu rahip, bir papirüs tomarından uygun duaları tekrarlar. Ölünün ağzını ve gözünü açma araçları önünde hazırdır. Teb mezarlarının duvarlarındakilere benzer resimlerin bazı

sahnelerinin neyi ifade ettiğini yeterince anlayamamaktayız; Menna mezarında veya Mentou ker khesef'tekilerde olduğu gibi. Teb Nekropolü'nün bir mezarının girişini gösteren bir anıt önünde, hizmetkarlar üzerine büyülü formüller yazılı bir mezar taşını dikmektedirler. Stelin (mezar taşının) önündeki bir heykel, ölüyü temsil etmektedir. Bu heykelin önünde, kiralanmış iki ağlayıcı kadının feryat figan ağladıkları, tören leopar derilerine bürünmüş rahiplerin birinci ve ikinci dereceden libasyonlar (törensel serpmeler) yaptıkları görülür. Okuyucu rahip bir papirüs tomarından uygun duaları okumaktadır. "Ağız ve gözleri açmaya sembolik olarak yarayan araçlar yanına konmuştur. Bu kutsal metinler bize ne öğretmektedir?" A. Moret, "Osiris'in öldürülüşünden ve insanların ölümünden sonra, birinin ve öbürlerinin cesetleri dünyada kalıyor, oysa ruh gökyüzüne gidiyordu," diye yazmıştır.

Ölünün Embriyo Haline Dönüşü ve Kemiklerinin Yerine Gelişi

Kutsal hizmetlerden önce her ölü hareketsiz, çıplak ve terk edilmiş bir cesetten ibarettir. Tabii tutulacağı dualar, onu mumyalanmış ve sargılara sarılmış bir "mumyalanmış Osiris, bir ölü Osiris" haline getirecektir. Bu sözcük, Ölüler Kitabının dualarında sürekli tekrarlanır. Arkaik Dönemde nekropollerin girişlerinde kendilerine ayrılmış köylerde yaşayan uzmanlar bu dokunulmazların Nil'i geçmek ve yaşayanların köylerinde yerleşmek hakları yoktu. Ölülerin iskeletlerinin kemiklerini ayırıyor, etlerini paralıyor, iç organlarını çıkarıyor, mumyalama işlemini yapıyorlardı. Bal karıştırılmış kokularla ovma, iskeletin ve etlerin bir araya getirilmesini kolaylaştırıyordu. İskeleti bir araya getirip etlerle kabil olduğu kadar, başka bir ölüden herhangi bir parça almaksızın, örtmek gerekiyordu. Kemikleri bitiştirmek ve bütüne, doğacak her varlığın ana karnındaki çocuk biçimini vermek de önemliydi.

Kemiklerin birleştirilme töreni herkese,

Osiris'in ilk olarak kemiklerinin Horus, Thot ve Anubis tarafından birleştirildiğini gördüğünü hatırlatıyordu. Bu önemli olay, bütün Mısır tapınaklarında tanrının omurgasını gösteren Tet sembolü dikilirken gösterişli ayinlerle kutlanıyordu. Daha sonra, vücudun tamlığını bozmayan mumyalama yöntemi, bu biraz mide bulandıran iskelet parçalamanın yerini aldı. Fakat cenaze törenleri sırasında söylenen formüller değişmeden kaldı.

Ra, İnsan Bedenini Gözyaşlarıyla Yaptı

Ölünün ruhu, hayatın ve ışığın ebedi kaynaklarına yükseliyordu. Bu serbest ruh "ba" idi; "can" (espiri); "ka" ruhsal beden; "sekhem" şekil; "khabit" gölge; "ren" isimdi. Ruh, gök tanrısı olan Horus'un Gözü oluyordu. Fakat dikkat etmeliydi! Onu kovalayıp rahatsız etmek için ilk cehennemlerde, nefesi yeryüzünde yaşayan ve ölenlerden hiç ayrılmayan korkunç Seth'i karşısında buluyordu. G. Jequier, Religion Egyptienne: Mısır Dini adlı yapıtında, "Horus'un gözlerinin kalkanı

altında ölü, devamlı yolculuğunu güneş gibi hep yeniden doğarak sürdürebilecektir," diye yazmaktadır. S. Mayassis'in yorumuna göre "Horus'un Gözü kökenini güneşin ışığından alan, onunla birlikte var olan, bu ışıktan çıkıp onunla karışan ruhun ışığını simgelemektedir... Horusun gözleri insanları ve eşyayı yaratmıştır. Göksel yüzün gözleri evreni gördüğü zaman, evren vücut buldu; güneşin ışıkları bir gözyaşı dalgası gibi evreni kapladı; böylece Horusun Gözünden dökülenler, insanlara ve tanrılara gerekli olan hayatı verdi... Güneşten dağılan ışık gibi, Horus'un Gözü bütün gerçekliği yarattı."

Böylece, dünyada yaşayanlar, ölmek için doğmuş yığınlarca varlık, Ra'nın gözbebeklerinden, ilk ve dölleyici ışıkla birlikte fışkırmıştı; çünkü, "Ra, insanların bedenlerini gözyaşlarıyla yaptı..." diye yazılmıştır. Her ruh gökyüzüne doğru uçar. Işıkta, güneşte ışınmaları canlıların vücutlarını yaşatan, yeri güneş olan tanrısal-evrensel ruhta eriyecektir. Evrensel ruh,

> ruhların ruhu, bütün yaratıkların hayat kaynağı, tanrısallığın ta kendisi, tanrıları yapan gizemli güç olup, tanrılar onun şekilleri ve tezahürleridir. Bu evrensel ruh, Horus'un Gözüdür. Ölü ancak, onu tanrılara eşit kılacak, sonsuzlaştırıcı büyülü akımı ona verecek, onu saflaştırıp hoş kokulu yapacak Horus'un Gözünün kokusu tanrıların kokusudur bu ışık gözüne sahip olduğu zaman, "ses'te doğru" diye nitelenebilir.

Bunun içindir ki cenaze rahipleri, ölünün de sırası gelince Işık Saçanlardan biri olması için, ölünün heykeline törenle kokular sürerler. Okuyan şöyle der: "Ey ölü Osiris, rahibin açtığı gözüne Horus'un Gözünün ışığını koyuyorum.. Ey ölü Osiris, saçlarına Horus'un Gözünün ışığını koyuyorum..." Moret'nin çevirisi şöyledir: "Ey AmonRa, senin için Horus'un Gözü'nü hazırladım. Kokusu sana geliyor. Sana gelen Horus'un Gözünün kokusudur; AmonRa, sen ki reçineyi seversin..."

VI. BAB

İnisiyeler, İnsanın Altı Alemden Oluştuğunu Biliyorlardı;

Üçü Fiziksel (Beden, İsim ve Gölge) ve Üçü Fizikötesiydi (Ankh, Ba ve Ka)

Mısırlılar, iki hafta boyunca ay küçülürken, Kötülük Ruhu bir domuz şeklinde gökyüzündeki Horusun Gözünü yediğine inanıyorlardı. Bir balıkçının koca karınlı, sedef renkli bir ay balığını yakalayışı gibi, Seth de bu gözü ağlarında yakalıyor, bu ölüler dünyasına egemen esrarlı gözü su aygırlarına, Nil Nehrinin derinliklerinden gelmiş ışık yansımaları gibi, sular boyunca sinsice kayan timsahlara atıyordu.

Bunun içindir ki Mısırlılar, Osiris'in ruhunun, diğer ölülerinki gibi, Horusun Gözünde kaybolduktan sonra, mumyalanmış olan ve terk ettiği bedene mumyalama süresince Horus'un ruhunun

başına gelenler gibi her çeşit maceraya dahil olduktan sonra dönebileceğine inanıyorlardı. Bunun içindir ki mumya, mezarın veya tapınağın zemininde dikine koyulduğu zaman, rahipler, yani Horus, karısı İsis, kardeşi Nephtis, aynı zamanda Thot ve Anubis, ruhun saklandığı Horus'un Gözünü aramaya koyuluyorlardı. Buradaki eski sırların anahtarlarını, bu sembollerin anlamlarını bilemiyoruz. Ne büyülü bir alem kaçan bu ruhların dış görünüşlerinin ne olduğunu, ne de onları hangi karanlık veya aydınlık kuvvetlerin, sonu gelmez savrulmalar içindeki planetler gibi uzaya dağılmış onbinlerce iyilik veya kötülük taşıyıcısı haline getirmesini anlayabileceğiz.

Bu "Horus'un Gözünün aranışı," bu ışığın aranışı, ayini yöneten rahibin, karaciğeri ve iç organları Seth'in kötülük ruhunun olan bir öküz veya ceylanı boynuzlarından yakaladığı zaman sona eriyordu. İşte ölünün mumyası önünde boynuzlu bir hayvanın kurban edilişini bize anlatan alışılmış sahne budur. Hayvan

boğazlandığı veya karnı yarıldığı zaman, rahip sıcak karnını karıştırıyor, parlak ve kaygan iç organlarını Horus'un sindirilmemiş tanrısal gözünü bulmak için muayene ediyordu. Çünkü ölünün ruhu bu gözde saklanmıştı ve ruhu, kurban edilmiş hayvanın iç organlarından çıkararak cenaze rahibi onu ölüye, daha doğrusu mumyasına iade ediyordu. Ruhuyla birlikte ona gölgesini, şeklini ve ismini, adalet tanrılarının mahkemesine çıkmak için gereken bütün görünüşleri iade ediyordu. Ruhu bedenine "saymak", "Seth'in gözünü koparmak" denen şey buydu; çünkü Büyücü İsis, ilk kez tanrısal ve cenazeyle ilgili kültün motiflerine uygun olarak, bıkmadan usanmadan Horus'un Gözünü aramış, bulmadan hiç dinlenmemişti. Gözün, yani orada oturan ruhun kadavraya iadesi gösterişli ayinlerle yapılıyordu: Mumyaya bir kalp getiriliyor; heykeli ve gölgesi ona götürülüyor ve ölünün oğlu, ona hayatını aktarmak için mumyayı veya heykeli iki eliyle kucaklayarak öpüyordu.

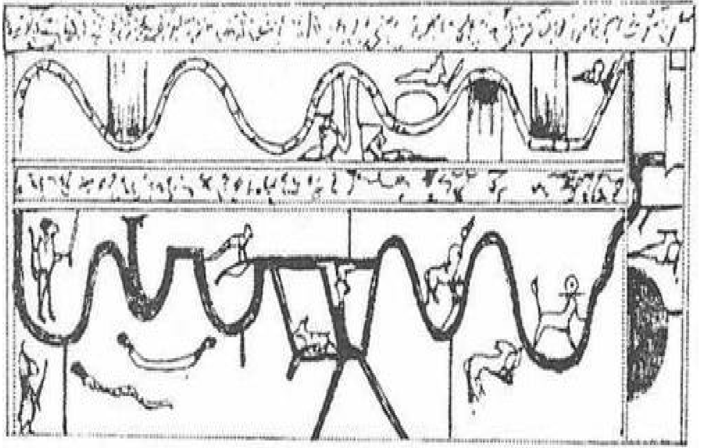
Zamanın başlangıcından beri Mısırlılar, Nil kıyısında hayatın çok kısa ve özellikle değersiz olduğuna inanıyorlardı. Kuşkusuz, çok akıllı meraklılar olarak “sonsuz evlerinde” bulacakları avantaj, zevkler ve konfora değer veriyorlardı. Ancak tek gerçek yaşamın sonsuz yaşam olduğunu da biliyorlardı. Bu yaşam onlar için, aşağıdaki dünyada ikinci kez doğuşları ile başlayacaktı. Çünkü, kokulu mumyalarından, annelerinin karnından doğmuş oldukları gibi, ölüler evreninin oniki kapısı arkasında o esrarlı, şekillerin iadesi süresi tamamlanınca, yeniden doğacaklardı. Ruhsal bedenleriyle birlikte, görünüşten ibaret boş temsillere, değişimlere karşın, ancak ölünün tanıyabileceği öbür benlikleri ile vaktiyle doğmuş oldukları gibi, temize çıkmış bir ruhla doğacaklardı. Bu ka, şekilleriyle birlikte onlara, dünyanın yumurtasını biçimlendiren Büyük Khnoum Kapıcısı tarafından verilmişti.

İnisiyeler, insanın altı elementten

oluştuğunu biliyorlardı. Bunların üçü fizikseldi: Beden, gölge ve isim. Diğer üçü fizikötesiydi: Ankh, ka ve ba. Bu “ba” sonsuza dek süren, ölümsüz bir elementti. Yaşayanların dünyada gölgeleri nasıl kendilerine yapışıksa, ka da Douat’ın yalnızlık ve derinliklerinde böyle idi. Genellikle denilebilir ki her insan, doğan güneşin ışığını görür görmez, “Ka’sı ile yürür”. Kuşkusuz kimse bu öbür benliğini ne görmüş ne de ona dokunabilmiştir. Bu, ciğerlerini dolduran hava, bakışını aydınlatan ve sözünü canlandıran düşünce gibidir.

Herkesin ruhunun ve bedeninin kopyası olan ka, şu veya bu şekilde dayanağı olduğu hayat kadar kıymetli idi. Güneşi ve dikilmiş “phallus”u alkışlayan ilk köpek başlı maymunlar tarafından dünyanın tanındığı ve tapınıldığından beri, tahrip edilemez olanın gücüne sahipti. Bu sonsuza dek değişmeyen, ölüye sonraki hayatındaki devamlılığı sağlayan, görünmeyen varlığın değişimlerini birbirine ekleyen ve ona bir

kardeş gibi benzeyen ka'yı, her yerde mezarlarda küçük heykelcikler şeklinde buluyoruz. Canlılar ona yalvarmaktan geri kalmazlar, çünkü o çok kuvvetlidir: Ölüye "Ka'n yaşasın, derler; Teb'i severek ve yüzün kuzeyin esintilerine dönük, milyonlarca yıl yaşa."

(İki Yolun Kitabına Göre, Roarke-Setaou'nun Haritası)

Burada öbür dünyanın bölgelerinden birini görmekteyiz. Roarke-Setaouda yılankavi iki yol vardır. Aşağıdaki ateşten, yukarıdaki sudandır ve birbirlerinden Ateş Gölü ile ayrılırlar. Kapılar, canavarlar,

kötü ruhlar, ruhun Roarke-Setaoudaki ilerleyişi sırasında aşması gereken engellerdir. Ruh aşağı dünyanın bu bölgesine eli bıçaklı bir tanrının bekçilik ettiği Ateş Kapısından (sağdaki siyah yarım daire) girer. "Gizli Şeylerin Yolu" olan "yolunu Roarke-Setaou'da açmalıdır. Ancak, kendini Roarke-Setaouda bekleyen zorlukları aştıktan sonra ruh yukarı çıkabilir. Pırıl pırıl, saflaşmış bir halde sonsuzlukta doğar; "Büyük olacak, Işığını kendi yapacaktır"; Gizli Şeylerin ne olduğunu bilecek, ancak isimlerini hiç tekrarlamayacaktır. Nihayet, Anrutef bölgesine, mutluların bölgesine girebilecektir.

Henri Frankfort'un özellikle dikkati çektiği gibi, her ne kadar "bütün tercümeler, fikirlerimizin geçerli olmadığı bir alanda, kendi görüş açımızın etkilerini taşırsa da" şu açıklamayı doğru sayabiliriz: Eski Mısırlıların "kası ister canlı, ister ölü olsunlar, onların gezegenimizin bir

bölümünü oluşturduğu kozmosun durmayan hareketi ile bütünleşmelerini sağlıyordu; bize ait olamayan bu (ben), bu ka, bu dünyadaki ve öbür dünyadaki her doğumda verilir ve zamanların başında onu tarif edilemez zamanlar için meydana getirince, geldiği evrene iade edilmek için geri alınır. Ka, Eski Ahit'teki (Tevrat) nephesh, esprihayat, insanın yücelttiği koruyucu ve transandantal görünümü, yani melektir; çünkü insanın kalbi ka ile sevinç içindedir"...

Bennou Kuşunun Osiris'in Ruhunu Taşıdığı Gibi, Ölünün Kuşruhu da Onun Ruhunu Taşır

Ruhlarına gelince, Mısırlılar onu, ölüyle ayni yüzü taşıyan bir kuş şekli altında gösteriyorlardı. Ölüm anında bu uçucu ruh, geçici olarak kasından ve yaşamından ayrılmış bedeni terk ediyor, mastabaların kuyularından kaçarak alışık olduğu yerlerde dolaşıp duruyordu. Onu Nil kıyısındaki bahçelerde, firavun incirlerinin dallarında görmek mümkündü. İlkel arzularını

hatırlıyordu; fakat her zaman düşünüp, değerlendirip, karar verebiliyordu. Zihni açık, hareketli ve gelişigüzel, ritüel saflaşmadan sonra kendisinin olacak bu tuhaf dünyada dolaşıyordu. Fakat cennet mutluluklarına aday olan bu ruhu beslemek, adaklarla doyurmak gerekiyordu. Çünkü öbür dünyadaki yaşamı, canlıların ona sağlayacakları maddi ilgiye ve onların şefkatine bağlıydı.

"Ölülerin ruhlarına karşı görevlerini o kadar çabuk unutan canlılara yazıklar olsun! Muskaların kalitesinde veya ölülere verilmesi gereken yiyeceklerde hasislik edenlere yazıklar olsun! Evet, Batı Dağında kaybolmuş olan ölüleri artık hatırlamak istemeyenlere, kapılarının önüne atılmış büyülü çakıllar gibi, üç defa lanet olsun; çünkü ölülerin aç kalmış ruhu kendi evine dönebilir, onları beslemekle yükümlü olanları, nesiller boyunca korkudan bas bas bağırtabilir! Evet, unutulmuş ölülerin çakal tanrı olduğunu görenlere, gecenin sessizliğinde şikayetini haykıran, Nil'in

öbür kıyısından gelmiş büyük kuşu, Osiris'in ruhunu taşıyan bennou'yu, kadavraların üzerinde süzülen, mumyasına kavuşmak için mezarının kuyusu üzerinde uçan bataklıkların kuşunu, ölülerin insan başlı, insan elli güzel kuşunu görenlere ne yazık..."

Ölüler Dünyasının Coğrafyası

Mısırlılar, ölüler dünyasının, içinde yaşadıkları dünyaya, yani Mısır'a benzediğine inanıyorlardı. Otuz kilometrelik tarım yapılabilir bir şeridin ortasında akan uzun bir nehirle bu alt dünya, Douat dünyası, firavun Mısır'ı gibi oniki bölgeyi içine alıyordu. "İkili Zambak ve Papirüs Krallığı" da oniki nom veya eyalete ayrılmıştı. Douat'ın oniki bölgesinin her biri gecenin oniki saatine tekabül ediyordu. Birbirlerinden, kuyrukları üzerine dikilmiş, ağızlarından ateş saçan, zikzaklı geçitlerde saklanmış yılanların, şüpheli ölülerin kendilerini atlatmaması için dikkatle nöbet bekledikleri yüksek kapılarla ayrılmışlardı. Bunun içindir ki Ölüler

Kitabına, Kapılar Kitabı da denir.

Aşağı dünyanın bu oniki bölgesi, sayısız tanrı, ruh ve sıradan ölülerden oluşan bir halkı barındırıyordu. “Sonsuz hayatlarını Osiris veya Ptaah nezdinde geçirenler hiç bir pozitif işkenceye uğramıyorlar, ancak karanlıklarda bir çeşit uyuşukluk içinde sararıp soluyorlardı. O halden onları kurtaracak, kayığın yaklaşmasıydı. (Güneş Kayığı Douat’ın oniki bölgesinde gece yolculuğunu yapıyordu.) Kayık onların bölgesine girince alkışlıyor, kayık onları aydınlattıkça canlanıyorlar ve vakit geçince, aydınlık da kayığın kayboluşu ile sönüyor ve onlar inlemeye başlıyorlardı.” (A. Moret, Egypte Pharaonique: Firavunların Mısır’ı; Maspero, Hypogees Royaux: Kral, Mezarları.) Bütün ruhlar talihsiz değildi; büyülü formülleri bildikleri için Güneş Kayığına kabul edilenler, Ra’ya gece seferinde eşlik edebiliyorlardı ve Ra günün ilk saatlerinde canlanınca onunla birlikte parlayabiliyor, birlikte Mısır’ın sonsuz mavi göklerinde yükselebiliyor, onun yüzü ve

ısınması olabiliyor, Güneş'in sonsuz düşmanı Vadi Engereği Apophis ile savaşırken ona yardım ediyor ve her akşam yeniden yeşil yüzlü ölülerin yeraltı dünyasındaki ağır geçişinde ona katılıyorlardı. Douat'ın derinliklerinde, tanrısal kayığı, Ra'nın önünden ışık düşmanlarını kovmakla görevli tanrının simgesi canlı bir boğa yılanı olan iple yedekliyorlardı.

Douat'ın Kitabı'nın Oniki Saati

Bize ölüyü göğün yıldızlarına açgözlülükle atılmakta olarak gösteren Ölüler Kitabının bu bölümleri bir hayli tuhaftır! Bütün bu ölüler, beşer yüz senelik adımlarla evrene girebilmekten, her boyutta gezip dolaşmaktan çok mutluydular. Gerçekten Teb soylusu, yaşamındaki Teb'li ve soylu, aniden kutsal yazılan öğrenebiliyor, sonsuzlukta raslantı sonucu yakaladıklarının iç organlarının pişiricisi oluyor muydu? Çünkü Piramit Metinlerinde "Ölüler gecenin kazanlarında karınlarını doldururlar," diye yazılıdır.

Ölü aniden, aldırmaz tanrıların önünde "Kuzey Gökleri'nin Büyükleri'ne eşit mi oluyordu? Maddenin maddeye sahip olduğu gibi, bundan böyle, yukarıdaki ve aşağıdaki tanrıların zekasına sahip olan, yaratıcı ışıkta, çoğalmak için şekil alan her şeyin derinliklerinde canlıların düşüncesinde ve gözünde Mısır'ın üstünde parlayan yıldızlar gibi ölümsüz mü oluyordu? Cennette, şu göğsü şişkin akbabada semavi anasını tanıyabilecek, yanında, dünyadakinin tersine, yeniden ve sonsuza dek, hiç sütten kesilmeyen bir çocuk olabilecek iniydi? Ölülere vaad edilmiş bütün bu vizyonların büyüsel açıklamaları, gerçek anlamları neydi?

Piramit Metinlerinde, ölü olanların "bir gün kendi pisliklerini yemeğe mecbur kalacaklarından korkmamaları, çünkü aralarına karıştıkları tanrılar arasında yiyeceğin, ekmek, et ve biranın bol olduğu" belirtilmektedir. Piramit Metinlerinde, ölüleri geçiren kayıkçının onları kayıktan indirdiği zaman, onlardaki saflığın

parıltısının artacağı, kısa süre içinde Osiris'te kişiliklerini bulacakları,

Osiris gibi organlarının yeniden bir araya geleceği yazılıdır.

Bu konuda Ölüler Kitabı kesindir: Herkes o zaman (öbür dünyada) kalbine, akima, ağzına, ayaklarına, kollarına ve erkeklik uzvuna sahip olacaktır." Evet, Ölüler Kitabının bu bölümleri çok tuhaftır. Güneş Kayığı'nın ölüler ülkesindeki gece yolculuğunun hikayesini dinleyelim:

Douat'm Kitabının, birinci saati gecenin birinci saatidir. Ölüler, cehennemin bekçisi olan yılanın ateşi arttırıp şiddetle püskürttüğünü görerek dehşete kapılacaklardır. Eğer ölüler becerikliyse, koruyucu muskaları varsa, büyülü sözcükleri biliyorlarsa, Aşağı Dünyanın üç başlı canavarının dikkatini dağıtacaklar, canavarın düğümleri arasında kendilerini dokunulmaz kılacaklardır. O zaman Batı Kapısından öbür dünyanın ilk bölgesine gireceklerdir. İkinci ve üçüncü saatte, ruhlar

dünyasının kapısı olan “Anrutef’den geçecekler, Ouernes ve Osiris bölgesinin soğuk alanlarını keşfedeceklerdir. Yaşayanların, daha hayat nefesi taşıyanların derileri beyaz olup hiç yeşil olmayanların sınırı Batı’dan gelen koç başlı güneşi selamlayacaklardır. Ölüler kadavra olmuş, aşağı dünyanın oniki bölgesinde, Gecenin Kayığındaki yavaş yolculuğuna başlamak için Gündüz Kayığını terk ettikten sonra, (kendi bedeni) olmuş güneşi, zamanların başından beri her gün yaptığı gibi, Sfenks’in bakışı altında doğmadan evvel selamlayacaklardır.

Dördüncü ve beşinci saatte, doğrular, Güneş’in, Memphis nomunun şahin yüzlü eski ölüm tanrısı Sokharis’in gizli mağaralarından geçtiğini göreceklerdir; orada karanlıklar denizlerin derinliklerindeki sular gibi koyudur ve Ra orada olanları görmez; bununla birlikte çamur gibi kaygan olan ölüler, o emirlerini verdiği zaman sesini işitebilirler. Kutsal Kayık, Sokharis’in karanlıklarında kayar ve

bu cehennemlerin korkunç gecesinde, hemen hemen görünmez uzun bir yılana dönüşür. Altıncı saatte, binlerce kuş-ruh, ellerinde Horus'un göz bebeklerini tutan tuhaf tanrıçalar göreceklerdir. Skarabe Khepri'yi, hançer taşıyan beş başlı yılanları göreceklerdir.

Yedinci saatte ölüler, şeytanlara karşı haklı kızgınlıklar içindeki İsis'in karşısında olacaklardır; Osiris'in düşmanlarını kafaları kesilmiş, aslan başlı tanrılar tarafında bağlanmış; yeryüzü göklerinin tersini; yapışkan halkaları ile cehennemin yedinci dairesini dolduran, ilerlemesine mani olmak için Güneş Kayığı'nın altındaki suları içen Apophis canavarını göreceklerdir.

Sekizinci saatte, neşelenmiş ölüler, yeraltında yapılmış olan evlerinden Güneş'i övmek ve parıltısını görmek için çıkan dirilmişlerin gürültü ve miyavlamalarını duyacaklardır. Dokuzuncu saatten onbirinci saate kadar, metinlerin Agarit dediği cehennem dünyasının su ve ateşini göreceklerdir; kürekçiler o zaman Güneş

Kayığını terk edecekler ve esrarlı mağaralarına döneceklerdir. Gece yolculuğu sırasında kayığı çekmeye yarayan halat bir yılan olacak ve bir skarabe güneşe konacaktır. Nihayet, onikinci ve son saatte ölüler, yaşayanların dünyasını ışığa boğmadan önce Güneş'in bir skarabe olarak doğduğunu göreceklerdir. Nouit "bacakları arasından çıkıp havsalasının (pubis: karın altı) dışında gözükecek yeni güneşi doğuracaktır". O zaman ölüler sevinsinler ve canlılar onun ışığını görmek için kalksınlar; çünkü cehennemin bağrındaki ölüler güneşi, yeniden Sabah Güneşi Tanrısı Khepri, insanların gürültüsü dindiği zaman bazan yerden gürültüleri işitilen Aşağı Dünyanın oniki bölgesinde o kadar sıkıntı ve değişimden sonra, kendi kendinden doğan yeni tanrı olmuştur...

...Ve Ölüler Osiris'in Işığı Olacaklar

Başının üstündeki o kadar tatlı, o kadar saf, uçsuz bucaksız Afrika gecesini her seyrettiğinde, Mısır'ın ister Abydos ister

Teb'inki olsun, o harika göklerinde bakışları dolaştığı zaman, Firavunlar Döneminin Mısırlısı parlak yıldızların ruhlar veya tanrılar haline gelmiş ölüler olduğunu ve bir gün kendisinin de uzayda asılı bir ışık parçası olacağını biliyordu.

İnisiyeler bir gün Osiris'in bedeni ve ışığı olacaklarını, diğer canlıların onlardan çok sonra, zamanın karanlıklarında doğduklarını görmüş olan bu aynı Nil'in kıyılarında, büyük gök mezarının dibinde ışık saçan kendi ölülerini tanıyacaklarını biliyorlardı. Evet, bu parıltıları birbirine denk olmayan on binlerce yıldız, ruhlar, tanrılar ve ölülerdi. Eski zamanlarda, insanların toprağını terk etmişler ve şimdi bu ruhlar, bu tanrılar, bu ölüler, yüzlerce milyon saman yolunun burgacına, insan düşüncesinin sonsuza dek kavrayamayacağı, yaşayanların evrenini kendi kendine hatırlayarak bir ayna sadakatiyle yansıtacak çok geniş bir ölüler evreninin şaşılacak alemine katılıyorlardı.

İnisiyeler biliyorlardı ki Ra, ayrıcalıklı

ruhları kendine çağırıyor, onları etrafında istiyor, onları kendinden bir tohum gibi arzuluyordu. Çünkü yeryüzünde azıcık bir şey sayılmış olan hayat, mezarın kapıları mühürlenir mühürlenmez, yeniden bir güneş ışığından çıkmış ilkel akım haline geliyordu. Yeni doğan, bedenine güney güneşinin ışığını almıştı. Ölümden sonra bu ışık ölümsüz tanrısallığa, ışığın kaynağına, alev kursu insanların toprağında piramidionları* ve tapınakların büyük kapılarını aydınlatan Raya dönmeliydi, zaten insan mevcudiyeti hiç Ra'nın mevcudiyeti ile karşılaştırılabilir miydi?

Ünlü Mısır bilimcisi A. Erman, şöyle yazmıştır: “İnsan doğuda doğmuştur, batıya doğru gider. Ölümünden sonra ölü, güneşin gece bölgesindeki ilerleyişini, doğudaki ilk noktasında bulunmak, yücelikle birleşmek ve sonsuz ışığa girmek için izler.”

* *Pyramidion: Üstü bir dikili taşla nihayetlenen küçük piramit.*

Ölüler batıdan doğuya giderler; metnin asıl anafikri budur. Cenaze tapınakları ve mezarların niçin Nil'in batı kıyısında inşa edildiğini de böylece anlamış oluyoruz:

"Ölüler ülkesi batıda bulunur, bunun için güneş de batıdan batar."

Firavunların Cenaze Saraylarında Sembollerin, Anahtarların ve Güçlerin Araştırılması

Uzun koridorlardan ülkelerinin eşiğine kadar indiğim zaman, ölülerin tanrılarını gördüm. Bana eşlik eden tanrıların oturdukları bu yerde geçirilen korkunç saatler... Bu unutulmuş ve az bir zaman önce bulunmuş derinliklerdeki rahatsız edici sessizlik... Ünlü hanedanların firavun mezarlarının duvarlarına resimleri yapılmış bu aşağı dünyanın başı kesilmişleri, bana, benden hızlı yürüyorlarmış gibi geliyordu! Douat'ın öldürücü yaratıkları her yönden üstüme koşuyorlardı. Doğrulara vaad edilmiş cennetin yüksek kapıları, tanrıların

ve insanların dev resimleri önünde dehşete kapılmaktan kendimi alamıyordum ve ruhumu onca yücelik ve etkileyicilik karşısında nasıl koruyacağımı bilemiyordum. Kendimi hiçbir canlının kıyılarını görmediği, XX. yüzyılın hiçbir ölüsünün kapılarının önünde açıldığını görmediği bir alemin ortasına atılmış küçücük bir şey gibi hissediyordum.

Nerede o yıldızlar haline gelen bu ölülerin dünyasını anlayıp ona egemen olmamızı sağlayan o semboller, anahtarlar ve güçler? Sağımda ve solumda olan, Osiris'in korkunç habercileri, inisiyeler için gerçekten korkunç muydular? Ölüler, İalou Tarlalarındaki neşeleri için, sonsuzluklardaki yüceltilişleri için ne bedel ödeyeceklerdi?

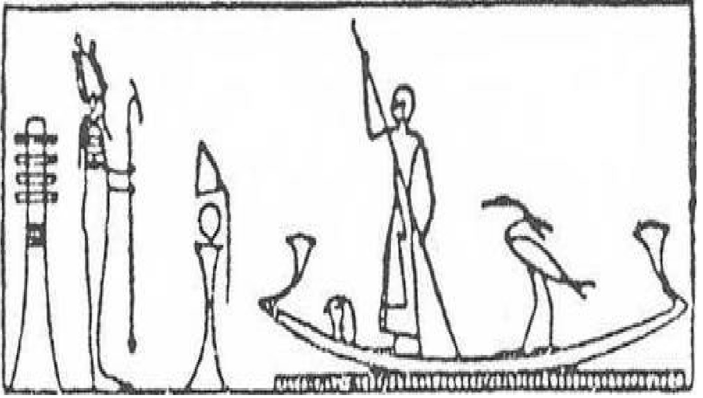
Cevap her zaman aynıdır: "Çünkü, orada ölülerin nasıl oldukları, eksiklerinin ne olduğunu anlatmak için ve sıramız geldiği zaman ölülerin gittiği o yerlere gittiğimizde korkularımızı yatıştırmak için, hiç kimse oradan dönmemiştir. Gittiğinden beri birkaç

> bin yıldır hiç kimse oralardan dönmemiştir.” O tavanları mavi zemin üstüne takım yıldızlarla ve astronomik tablolarla süslenmiş “Altın Salonlar”, o heykelleri kaybolmuş serdablar, o geniş ve ıssız ölü mahzenleri, duvarlarında Ölüler Kitabının önemli bablarının kopya edildiği, yaşamlarındaki gündelik sahnelerin resimleri yapılmış olduğu bütün bu gizli ve korkunç yerler, bir kez görenler için unutulmaz şeylerdir. Orada, mezarın özel yerine inişten evvel, rahipler mumyayı son defa ayağa kaldırırlar ve ağlayıcılar ona sarılırken rahipler ağız ve gözlerin açılışının taklit büyü figürlerine başlarlar.

“‘Ruhun, bedensizler arasında tanrısal olacak,’ diye şarkı söyleyecekler ve sen onlar arasında sık sık dolaşacaksın. Gözlerin görmek için, kulakların ağzından hangi sözler çıkarsa duymak için, bacakların yürümek için sana iade edildi; kolların da omuzlarının üzerinde her yana hareket edebilir. Etlerin şimdi canlıdır; damarların sevinç içinde; bedeninin bütün organlarından faydalanabilirsin; çünkü bedenin

tam anlamıyla sağlıklı ve kuvvetlidir.” (A. Moret)

Leopar derisi giymiş rahipler, kumlar altında kalmış küçük dua odalarında büyülü duaları mırıldanmaya ve ölülerin gereksinmeleri olan hediyeler vermeye artık hiç gelmeyecekler. Duvarlarında bazı tamamlanmamış resimlerden başka bir şey kalmamış o güzel “Sonsuzluk Sığınakları” bugün ne kadar ümitsizce boş... Artık rahipler ölüleri “sesleriyle çıkarmak” ve onlara sundukları “yiyeceklerle ağızlarının suyunu akıtmak için” gelmiyorlar. Gökyüzü ziyafetlerinin güzel müzisyenleri, açık saçık giyinmiş, ölüler önündeki genç dansözler, Nübya prensleri tarafından hediye edilmiş küçük zenciler, neredesiniz? Artık, nom evinde değil; heykeller de yok. Yalnız ölülerin ruhu Osiris’te sonsuza dek canlı kalıyor...

Göksel Nil'e "Maat'ın Işıklı Gölü'ne ulaştıktan sonra artık saf olan ölü, Güneş Kayığına biner. Burada kayığın bu karakteri HorusRa'nın başı ile belirlenir ve Doğuya, ölümsüz yıldızlara yönelir. Tanrıların yaratıldığı yere, kamış ve adak tarlalarına doğru, Mutluların Tarlalarına doğru gider. Arkasında yeniden dirilişi simgeleyen Betnnou kuşu ona eşlik eder, onu korur ve ölünün ruhu, "Geb Kazı" gibi, sevinçten gaklar. Osiris'in Işıklı Sandalı ve dayanıklılığı, ruhun sürekliliği, Osiris'in omurgasında olan "Djed Direği." (Torino Papirüsünün CXXIX. Bab'ındaki vinyet.)

Ölülerden ve Onların Bakımlarından Sorumlu Yaşayan Bir Sanatçılar ve Hizmetkarlar Ordusu

Bir an için çalışma odanızı, sayfaları işaretler ve düşüncelerle dolu kitapları bırakalım ve otuz beş asır geriye sıçradığımızı farz edelim... Nil kıyılarında, yüz kapılı Tebdeyiz. Amon’un büyük şehri etrafında palmiyeler, geniş ekili alanlar, sanatçı ve hizmetkar köyleri yayılıyordu. Çünkü ölülere hizmet sağlamak için, ünlü Teb nekropolünün çevresinde, yağlı bir parlaklıktaki iç organları çıkaranlardan, mumyalara sargılar sarıp 104 muskayı Osiris’in metinlerindeki tarife göre uygun yerlere koyanlardan, yaşayanların şehrine' girmeleri yasaklanmış mumyacılara, sam rütbesindeki rahiplere, duvarları alçı ile sıvanmış “Altın Salona konmadan önce yüksek düzeydeki kişilerin üç kat tabutunun konduğu katafalkı taşıyan hamallara kadar, sayısız görevli vardı.

Kutsal hayvanlar şeklindeki cenaze yataklarını, efendilerinin mezarına meyva sepetlerini, tanrısal üçlüyü simgeleyen şeffaf kaymak taşından yapılmış üç lotus şeklindeki lambaları, kamışa sarılmış halde Osiris'in önündeki dirilme saatinde ağızları açılacak gümüş boruları, ketene sarılmış kutsal kazları, yeraltı suları üzerindeki cenaze kayığında kullanılacak büyülü kürekleri, ince altın plaklarla örtülmüş tahtadan Anubis heykellerini, Horus'un dört oğlu ve kutsal kobralarla korunan ve içine o ünlü ölülerin bağırsakları, beyinleri ve karaciğerleri muhafaza edilen dört vazonun konulduğu çekmeceleri taşıyan hizmetkarları da sayalım.

Firavunların ve karılarının cenaze saraylarına çıkılan vadilerin eteğinde, halk tabakasından binlerce kişi, mezarların bakımıyla geçiniyordu. Kendilerine belli bir ücret karşılığı teslim edilmiş ölülerin bakımına dikkat ediyorlardı; ölülere düzenli olarak yiyecek, çiçekler, buhurlar, onlara verilmesi gereken kurbanlar taşınıyor ve

belli zamanlarda temizlenme törenleri yapılıyordu. Aynı zamanda yardımcı araçları sağlıyorlar, ölüler yerlerine bırakıldıktan sonra taze alçı tabakası üzerine nekropolün resmi damgasını basarak bu dünyanın son kapısını mühürlüyorlardı.

Yeni kazılmış mezarın toprağını kullanarak, ustalığı ve cesareti ne olursa olsun hiçbir hırsızın mezarın yerini bulup, öbür dünyada ölünün sonsuz olduğu kadar rahat bir hayat da sürmesi için birlikte götürdüğü hâzinelerin kalitesini ve bolluğunu tahmin edememesi için, tüm çıkış koridorlarını tıkıyorlardı. Sessizlik ve karanlıkta korkunç cenaze odasının doğusundaki salonun tek nöbetçisi olarak yatağına uzanmış Anubis'in önünde korkmuş hizmetkarlar, batıya bakan Batı tanrıçası Hathor'u simgeleyen Gök ineğinin başını yerleştiriyorlardı. Böylece ölünün arkasından bütün kapılar mühürlendiği, semboller yerli yerine konduğu, her şey toprakla örtüldüğü zaman, esrarlı bir dünya

yavaş yavaş ölülerin önünde açılıyordu.

Zamanında, onlar doğmadan çok önceleri onlar için yaşayan ruhsal suretleri aracılığıyla, karnı takım yıldızlarla parıl parıl, tanrıça Nout'un kendilerine doğru geldiğini göreceklerdi. Ellerini ona doğru uzatacaklar, uzayın boşluğu kadar tanımlanamaz olan ebedi yaşamın su ve ateşini alacaklardı. Böylece ölüler, güneşin çıktığı firavun inciri ağacını gördükten sonra dirilecekler ve bu şekilde yıkım görmez gezegenlere yöneleceklerdi; Ölüler Kitabında, bu böylece yazılıdır.

Işık Giysisi ve Osiris'in Sakalı

Canlıların kentine o kadar yakın olan bu ölülerin Teb topraklarını bir kez olsun görmüş olan hiç kimse, bir daha unutamaz. Parlak sabahların serinliğindeki gökyüzünün şeffaflığını, nehrin tekrar normal akışına kavuşmasını, genç güneşin Libya dağlarını aydınlatmasını, yerin sıcaklığının yenilenmesini, yeni bir gökyüzünün ışıl ışıl kubbesinde bir şarkı

gibi hareketsiz görünmesini hatırlayacaklardır...

Mezara konulmadan önceki aşamalar nelerdi? Carter'ın buluşları sayesinde bunu etraflıca biliyoruz. Kadavra hazırlayıcıların işi ve mumyalama bittikten sonra, ölünün bedeni beyaz keten şeritlerle sarılıyordu. Bu şeritler Aranyaka Upanishad'ın, Orfe ve Pitagor'cuların evreni gibi, hayat akımı ağını simgeliyordu. Bu şeritler, bu "ışık giysisi," bir kuluçka ve canlanma dönemi olan ölüm uykusundan sonraki dirilişi de simgeliyordu.

Ne mücevherler, ne de muskalar unutuluyordu. Toutankhamonun boynunda bunlardan üst üste konmuş sekiz kat bulundu. Mumya mezet boyaları, bayram kokusu, safi yağı, alkış kokusu, khnoum yağı, toua yağı, sedir esansı, abiro pudrası, Libya esansı ve bağ yağı ovulup iyice yağlanıyordu. Çenenin altına da Osiris sakalı konulması ihmal edilmiyordu.

Ölüler "Güzel Batı"ya Doğru Giderken

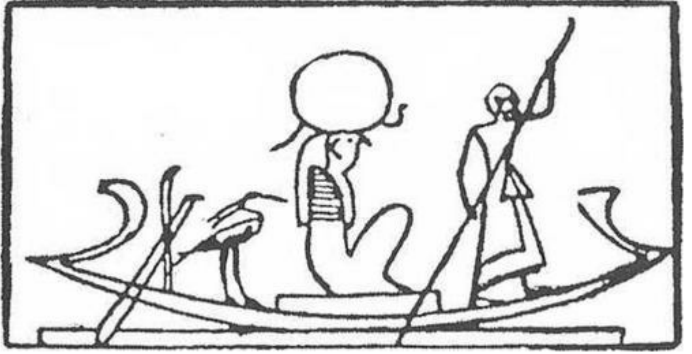
Ölüler binlerce yıldır onlara ayrılmış kente, ölülerin Teb'ine giderken ne akrabaları, ne hizmetkarları, ne de Güzel Batı'ya doğru onlara eşlik eden ölünün yakınlarının içinde bir üzüntü vardı. Rahipleri ve göğüslerini açmış, başlarına kum serpen kiralık ağlayıcı kadınların ağıtlarını dinleyerek yürüyorlardı ve herkes sevinçle "Ey Amon!" diye bağırıyordu.

Onlar, aşağıdaki karanlıklarda kaybolacakların, Göksel Nil'in kıyılarında onları bekleyen sevinçleri de tadacaklarını, ölülerin uygunsuz ve değersiz işlerini yapmak için onların yerini küçük büyülü heykelciklerin alacağını biliyorlardı. Uzun ve kaygan hayvanların kıvrıla kıvrıla yürüdüklerini, öbür dünyanın gösterişli görüntüsü arasında işsiz güçsüz tanrıların onlara avuç avuç Horus'un gözlerinden dağıttıklarını görünce hiç korkmayacaklar, korkusuzca bir ümit arayan isimsiz şekillerin kaynaştığını, cenaze cinlerini taşıyan yılanları, güneş gece yolculuğundayken yalnız birer saat

aydınlanan alt bölgelerin oniki bölümünü birbiri ardına seyredeceklerdir.

Kimsenin anlamını kavrayamadığı acayip sözler söyleyen köpek başlı maymun yazıcılara, güneş kayığını yedeğe almış insan başlı kuşlara, koç başlı skarabelere, dünya yumurtasının içine kayan mumyalara, tek başlarına güneşler taşıyarak yürüyen vücutsuz kollara sürünüp geçeceklerdir. Cenaze saraylarının duvarlarına yapılmış bütün bu fantastik hayallerin resimleri onlar için huzur verici olacaktır; çünkü yalnız olmayacaklarını, öbür dünyada asla yalnız kalmayacaklarını bilirler.

Pound barbarları (Eski Mısırlılar tarafından Arabistan ve Somali'ye verilen ad) ve dünyanın başka yerlerinde olanların aksine, onlar derinliklerinden hiçbir ses, hiçbir ışık gelmeyen ölümün korkunç ıssızlığında, çıplak ve yalnız kalmaktan korkmuyorlardı.

Ölü, Güneş Kayığı'nı kullanıyor.

METİN: *"Tiaou'yu, alt dünyayı terkettim ve şimdi Kutsal Güneş Kayığı'nın pruvasında ayaktayım. Ben kendisine şöyle denenim: 'Huzurla git, ey ölü Osiris, Ra'nın Kayığında rahatça yolculuk et. Işığın sonsuz aydınlığında Güneş Kursuyla. Maat gibi birleşmeden, rahat rahat git, ey ölü Osiris!' denilenim. Ra'nin gerisinde zaman ve sonsuzluk sürdükçe, sonsuzcâsına kendini yaratan Osiris'in evrensel ruhunun simgesi, Heliopolis'in Bennou kuşu."* (Lepsius, Todtenbuch der Aegypter.)

Bu Teb mezarlarının resimleri sadece

yeraltı bölgelerine doğru inişi göstermez. Ölüler için mutlu bir sonsuzluk, hazır bir konfor, hatta belli bir lüks vardır; hizmetkar kadınları, katipleri, kaymak taşından kaplarda sunulan kızarmış kazları, bira ve şarap dolu kapları, sistre* çalan kadınları, kayıklar ve arabaları olacak; kendileri ve ruhsal bedenleri onları ezmeye sinsice çalışan kötü ruhların meydana getirebilecekleri hastalıklardan ve ölümden koruyacak muskalar takınacaklar; ölüler bayramı sırasında, Neschmet'in kayığında yerleri olacaktır.

* *Eski Mısır'da kullanılan bir çeşit ud*.

Kuşkusuz, eski ataların zamanından beri, yeraltı bölgelerinden, gördüğünü, işittiğini, çektiğini anlatmak için hiçbiri geri dönmemiştir. Hiçbiri, ölülerin gittiği yere gitmekten sevinç duyabilmesi için bir canlının korkudan kurtulabilmesini sağlayamamıştır. Ne kadar güçlü, ne kadar tanrısal olursa olsun, bizzat firavun bile,

ölümü felaket olarak adlandırmaya cesaret edememiştir.

Ölü, genel bir şenlik havasında gitmektedir. O sevdiği Nil'i, son bir kez, çiçeklerle donanmış bir kayık içinde geçmektedir. Boyalı bir sandığa konmuş veya bir tente altındaki tabutunun yanında başı kazınmış, bir leopar derisine sarınmış sem rahibi, işlemeli çamaşırlar içindeki mumyanın önünde, tütsüler yakmaktadır. Ölünün akrabaları, kimseden gizlemeden ağlayıp sızlamakta, bu arada ikinci bir rahip törensel formülleri tekrarlamaktadır.

Teb'de Nil'in ölü tarafından geçilişinin ana hatlarını A. Erman'dan aktaralım: "Tanrıların babasının kayığında, Neschmet Kayığında rahip, Harmakhis Khepri'ye tütsüler yakarken, diğer bir rahip eski tümceleri tekrarlarken,

kadınlar bir ağızdan ağlaşırlar. Ölünün kayığının önünde giden başka bir kayıkta, göğüsleri açık diğer kadınlar yer almışlardır. Kher Ueb tarafından, doğal

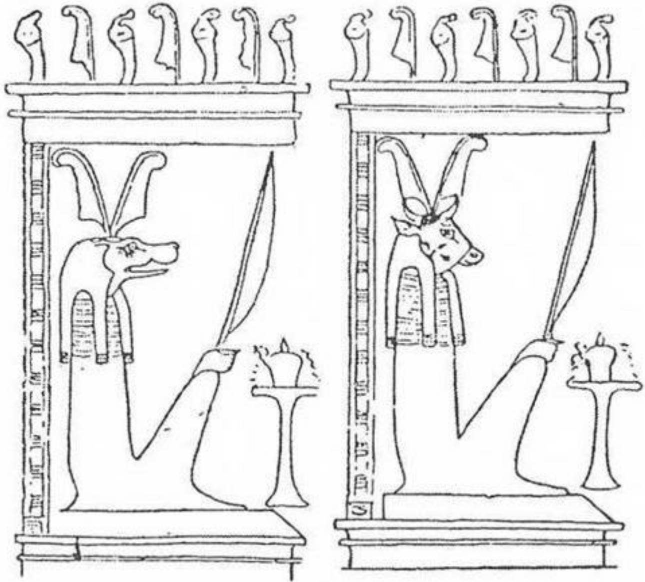
sodyum karbonat ve ziftle işlem görmüş ölüye yüzleri dönük bu kadınlar da durmadan ağlarlar. Bununla birlikte, muhteşem şekilde süslenmiş cenaze gemisinin burnunda ayakta duran ve ışıkta daha da iri gözüken kılavuza seslenen, ölünün akrabalarından biri şöyle bağırır: ‘Kılavuz, istikamet Güzel Batı, Doğruların Ülkesi!’

“Başka kayıklar su üzerindeki alayı takip eder; bunlar, akrabaların, ölünün hatırasını anan ve hediyeler getiren yakın dostların, şarkıcı ve müzisyen kadınların, bayramlık elbiselerini giymiş hizmetkarların kayıklarıdır. Nil kıyılarındaki boşta gezenler o kadar iyi düzenlenmiş cenaze alayına hayran olurlar ve ölünün o kadar çok dostu olduğuna şaşarak birbirlerine şöyle derler:

‘Bu Teb soylusunun başına gelene bakın! Çünkü o, bütün yaşamı boyunca Teb’in Khonsu’na hizmet etti ve taptı. O da onun kendi hizmetkarlarıyla birlikte Batıya ulaşmasına izin verdi!’

Karşı kıyıya varınca, ölünün arkadaşları yanlarına öbür dünyada ölünün ortağı olacak heykelini, çiçekler, küçük kayıklar, muskalar, eşya, yiyecekler, büyülü heykelcikler, ölünün mezarından hiç kaçamamaları için bacakları kesik ve ölünün zevkini sağlayacak çıplak kadın figürlerini, alırlar. Son yolculuk belli bir yöntemle düzenlenir. İçinde tabutun bulunduğu kayık bir kızağın üstüne yerleştirilir. Vadinin kısa bacaklı ve. ağır dört öküzü, kendi Sonsuzluk Evi'nde Anubis tarafından değişime uğratılacak mutlu kişiyi götürürler. Sarayın yüksek rütbeli bir kişisi söz konusu ise, sem rahibinin rehberlik ettiği grup Krallar Vadisine yönelir. Dik yamaçlı boğazlar arasında kıvrıla kıvrıla uzanan tozlu bir yolda, kaya yıkıntıları arasında, parıltısı dayanılmaz bir gök altında, cıvıl cıvıl hareketli Teb'den ayrılıp birdenbire karmakarışık bir dünyaya girmek için cenazeyi takip eden alay, yüzlerce ölüm sarayını barındıran Batı Dağı'na yavaş

yavaş tırmanır. Yolun sağında ve solunda ünlü ölüleri, sonsuzluk kapılarına, gelecek mevcudiyetin milyonlarca yılına götürürken, kıpkırmızı Libya dağlarının dik yamaçları, onca sıcak havada hafifçe titrer gibidir. Bu kurutucu rüzgarlar ve dünyanın ancak yedi yılda bîr birkaç damla yağmur düşen bu

Douat'ın eli bıçaklı kapıcıları.(Biritish Museumdaki Anhai Papirüsü, CXLVI.)

yakıcı kum bölgesinde, gerçekten de insan cehennemin başladığı yere girdiğini düşünür. İnsan, çevresinde ne kiralanmış ağlayıcıların haykırışlarının, ne gösterişli cenaze alayının, ne de başka hiç bir şeyin hafifletebileceği bir vizyon görür gibidir; bu hayaletler dağının ruh ve teri olan bin ölü kuşak. Evet, güneşin parlattığı küçük altın piramitçikler üstündeki yüzlerce dikilitaş üzerinde firavunların zaferleri, esir alınan halkların adları yazılı tapınak kapıları ile dolu Tebe o kadar yakın bu Ölüler Vadisi, ışığa boğulmuş bu vadi, canlılara düşmandır.

Bazı manzaralarda sertlik varsa, ıssız Biban ve Molouk vadilerinin daha da korkunç olduğunu belirtmek gerekir. Ama ölü için takip etmiş olduğumuz yol, onu yaratmış olan yıldıza doğru dönüş yoluydu ve o, yeniden dirilişinin eşiğinde, Batı Dağının üçgen tepesinin arkasında güneşin battığı tam noktayı buluyordu. Amon rahipleri kalsit (kristalize kalsiyum

karbonat) damarlı kalker kayasına oyulmuş koridor boyunca ilerleyip, boyalı tabutu, bütün Teb mezarlarında olduğu gibi, doğudan batıya yönelmiş, üzerinde yıldızlar işlenmiş mavi tavanlı Altın Salonun cenaze odasına yerleştirilince, ölü doğruluğunu sağlayacak sınavlara hazırlanmadan önce sevinecektir.

Yaşayanlara gelince, buradan birkaç kilometre uzakta Nil kıyısındaki sulanmış ovalara, Louqsor ve Karnak'taki vahaların serinliğine zevkle döneceklerdir... Onlar da, bu dünyayı az bir zaman önce terk edenin anne ve babasını alt dünyanın oniki bölümünde görmekten sevinç duyacaklardır. O yerlerde, Batının uzun koridorlarında veya kimsenin hayal edemeyeceği uzayın ıssız boşluklarında, bazen uluyan ruhlar ve kuma oturmuş maymunların ümitsizce Rayı çağırdıkları işitilir. Yalnızca ölülerin "oushebtis"leri, ölünün ismini taşıyan ve öbür dünyanın bütün zor işlerinde onun yerin tutmakla yükümlü olan mumya şeklindeki küçük

heykelcik ile girebildikleri kapıdan kesin olarak girmeden önce, dik şekilde tutulan mumyanın önünde son ve zorunlu cenaze törenleri yapılacaktır; büyülü aletle (herminette) ona nefesini iade edecek ağız ve gözlerin açılma töreni, suyla temizlenme, bazı formüllerin okunuşu, tütsüler.

Fakat ölüye sonsuz mutluluklar vaad edilirken, karısı acısını ifade etmekten geri kalmaz. Onun ağlayışlarına kayıtsız kalan rahiplerin önünde, mumyaya sarılır, kumaş ve alçıdan yapılmış maskesine yüzünü dayar. Dövünür ve inler; ağlayıcılar korosu da, kiralanmış sızlanmalarını dulun ağlamalarına karıştırarak onu destekler. Büyülü akım eğer burnuna girmişse, kuşkusuz ki ölü zevklenmiş olacaktır; çünkü, eşinin ağlamaları ve okuyucu rahibin dualarını işitmek, şu biçimde sürdürülünce kulağa çok hoş gelir:

“Felaket! Felaket! Ben senin sevgili kız kardeşinim... Niçin şimdi benden o kadar uzaktasın? Sen ki benimle şakalaşmayı ve beni sevmeyi o kadar severdin! Bu gün

güzel bir gündür; çünkü mutlu kişi Osiris'in bedeninde yaşayacaktır...

"Felaket! Felaket! Susuyorsun ve hiçbir şey söylemiyorsun! Sen ki o kadar hizmetçin vardı; şimdi belki de parıltılı gözlü canavarlardan başka kimsenin olmadığı bir yerdesin! Bugün güzel bir gündür; çünkü insan, çakal, maymun, şahin tarafından korunacaksın; bunlar Horus'un dört yüzüdür...

"Felaket! Felaket! Acım sonsuzdur! Sen ki benimle, Nil kıyısında, bahçelerde dolaşırdın; bacakların şeritlerle sıkıca sarılı! Beni tanıyor musun? Ben karın, sevgili kız kardeşinim! Sevinç, şimdi rahatça dinlenmeye çekilenindir. Osiris'in *djed* işaretiyle, Osiris'in yiyeceklerinden yiyecek olandır...

"Felaket! Felaket! Vücudum yalvarıyor; ama seninki buz gibi. Bugün karnında bir skarabe taşıyan mumya için güzel bir gündür. Ben senin kız kardeşinim; sen beni bıraktın ve ben eve yalnız döneceğim..."

Son aşamalar tamamlanırken, hizmetçiler de cenaze ziyafetini hazırlarlar. “Issız Vadi’de, dallar ve çiçeklerle kulübecikler yaparlar. Masaların etrafında toplanılır. Herkes nefis yiyeceklerden yer. Bu ara lotus çiçekleriyle süslenmiş çıplak dansözler, akşamın yumuşamış ışığında daha da güzel görünürler ve çok eski Mısır’ın, her biri ellişer bin yıl saltanat sürmüş tanrı firavunlarca idare edilen, zamanların başlangıcındaki esrarlı Mısır’ın hikayelerini canlandırırlar.

Bununla birlikte içkilerin, şarkıların, dansların etkisiyle, davetlilerin asık yüzleri canlanır ve ölünün böyle güzel bir günü ve serbest hale geçmiş “ka’sı için sevinirler. Cenaze yemeği neşeli sofra arkadaşlarının bir açık hava ziyafeti haline gelir; ağlayıp dövünmesini o kadar iyi bilen ve mimiklerine gerçekmiş gibi hakim olan ağlayıcılar bile, yiyeceklerin etrafına toplanmış davetlilerin gürültülü keyiflerini paylaşmaktan geri kalmazlar. Yavaş yavaş batan güneşin son ışıkları, Karnak ve

> Louqsor’un
>
> Nil’in öbür kıyısında görülebilen tapınaklarını yalayan acayip bir ışıkla aydınlatırken, dansözler daha hareketli görünür ve bazı kimseler, onları daha şevhetli bir biçimde hayal ederler; bronz ve abanoz renkli, hızla değişen parıltılarla dans eden, gerdanlıklarla ve lotus çiçeklerinden kolyelerle süslenmiş, güzel kokular sürünmüş bu büyüleyici vücutlara bakarken, ölüye tütsü yakanlar seve seve unutulur...

Bununla birlikte, bu eğlentinin çok uzamaması uygun görülür ve artık sıkılmış olanlar, gece canlıların alemini güzellikleri ile örtmeden önce Tebe dönerler. Herkes arkasında, “çölün vadisinin güzel bir yerinde” bıraktığı ölüyü bir süre düşünür; kendisi için arzulamaksızın, Douat’ın yaratıkları arasında işlerini yürütmesini bilen ölünün sevincini zihninde canlandırır. Bu ölüden bir daha söz edilmesini hiç istemezler ve onun hakkında kötü söylemekten kaçınırlar. Çünkü bir gün, ölünün kötülük yapmak için rüzgarla kalkmak ve sinsice akraba veya

dostlarının rahatlarını bozmak, dolunay zamanı onların ruhlarını, kokularını, muskalarını çalmak, burun deliklerini, karaciğerlerini, yeraltındaki şeytanların ve yarım şeytanların çıkardıkları o acayip nefeslerle zehirlemek aklına gelebilir.

VII. BAB

Arkologların "Sonsuzluk Evleri"nde Buldukları Şeyler

Arkeolojik araştırma gruplarının kazıları, Mısırlılar'ın mezarlarında biriktirdikleri eşsiz çeşitlilik ve zenginlikteki cenaze eşyalarını ortaya çıkarmıştır. Ölü, hayatında sahip olduğu her şeyi "Sonsuzluk Evi'nde buluyor. Öbür dünyadaki rahatının, menfaatsiz olmasa bile, dikkatli bir özen konusu olacağından emin bulunuyordu. Bilginler, mezar odalarında gerçek lüks eşya pazarları, birbiriyle ilgisi olmayan eşya yığınları buldular; güzel ölülerin sarı yüzlerini süslemek için boya çanakları, peruklar, savaş arabaları, mumyalanmış koyun butları; bütün bunlar gelişigüzel yığılmış ve mumyalanmış ölü Osiris'i temsil eden yeşil ve mavi heykelciklerle, hazır zıpkınlar, zeytin ve persea (Avukat armudu anlamına gelirse de, bu meyvenin Amerika

kökenli olduğu düşünüldüğünde, bir çeviri hatası olması gerektiği anlaşılabilir) dallarından yapılmış zarif buketler, yapıcısının mührü vurulmuş iyi cins şarap küpleri, meşaleler, şeffaf kuvars vazolar, mumyanın törene hazırlanışı sırasında kullanılan kutsal hayvanlar biçiminde yataklar, ölülerin çıktığı mahkemede etkili olabilecek "kalp skarebeleri"; bunların üzerine, şu duanın kazınmış olduğu görülür:

> "Ey anamın bana verdiği kalp! Ey bedenimin bir parçası olan kalp! Karanlıklarda tanıklık edeceğin zaman aleyhimde bulunma; Anubis, Thot ve Osiris'in karşısında benim sözümün düşmanı olma... Hakimlerin terazisi önünde benim gibi ol ve ismimin çakal leşi gibi kokmasına izin verme!"
>
> Firavunların Mısırındaki mezarlarda, uzmanların çıkardığı envanter şunlardır. Sem rahiplerinin elbiseleri (bunlar ölülerin ağız ve gözlerini küçük parmaklarıyla açıyor, onları yağlıyor, saçlarını düzeltiyor, şeritlerle süslüyor, Osiris'in göğsünde çaprazlama tuttuğu asa ve kırbaç gibi,

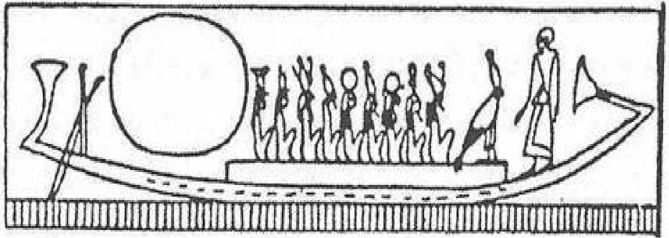
göğüslerine, çaprazlama asa ve kırbaç koyuyorlardı); Semavi Nil'in her iki kıyısındaki Elize Kırlarında avlanmaları için aletler; şeffaf kaymak taşından içine kokular ve kıymetli yağlar konulmuş vazolar; Ra, Teb, Amon, Osiris ve dirilme gününde açılacak Dünya Yumurtasını yapan Ptaah adına borular; kutsal Amon kazları; uçlarına, cenaze kayıklarının aşağı dünyanın sularında kaybolmaması için Horus'un Gözü resmedilmiş büyülü kürekler; bugün bile Teb ovalarında Fellah'ların ellerinde görülenlere benzeyen "heket" sopaları; Lübnan sedirinden yapılmış, içine papirüsten sandallar, üçgen peştamallar, okçu eldivenleri konmuş tahta çekmeceler.

Katiplerin mezarlarında ince kamışlarla dolu kalem mahfazaları, her memurun yazmak ve saymak için gereksinme duyduğu aletler, mühreler (fr. Lissoire: parlak ve pürüzsüz bir deniz kabuğu olup kağıdı parlatmakta kullanılır), su kabı, gereksinme duyulacak her rengi taşıyan

paletlerden hiçbiri bütün bu eşya, papirüs özünden yapılmış, üstü bez kaplı sepetlerde bulunuyordu unutulmamıştı. Jean Capart'ın dikkati çektiği gibi, piskoposlarınkine (eveklerin) benzer, Osiris'in kudret ve krallığını simgeleyen asalar, ölülerin milyonlarca yıllık mevcudiyetini gösteren Ankh işareti ve şeritlerin arasına konulmak unutulmazsa, dirilmeyi sağlayan "djed" ve "thet" işaretleri; karnı yıldızlarla dolu Menourit ineklerini saymayı unutmayalım.

On binlerce oushebtis, Osiris'in cennetinde doğruların yiyecek ve bakımlarının ebediyen sağlanması, "kumun doğudan batıya taşınması" gerektiğinden, ölünün günlük işlerini onun yerine görmekle görevli küçük heykelciklər bulunmuştur. Altın çekirgeleri; antilop derisi kaplı, hafif tahtadan yapılmış kalkanları, devekuşu tüyleri bozulmamış flabellumları (uzun bir sapın üstüne tavus kuyruğu vs., papirüsler konulmuş büyük yelpaze ki bir esir tarafından taşınırdı; Latin ve Doğu Kilisesi de kullanmıştır); şapka ve

parfüm kutularını; üzerleri gökkuşağı renkli skarabe kanatlarıyla süslenmiş av sahneleri resmedilmiş yay mahfazalarını da saymalıyız. Ölünün cinsel isteklerini yerine getirecek çünkü ölülerin de bir haremi vardı çok iri kalçalı çıplak kadın heykelciklerine de bir yer ayırmak gerekmektedir. Haklı tutkuların rahatlıklarını bozmaması, ölü ocağını hiç terk etmemeleri, cenaze odasından kaçmamaları için bu kadın heykellerinin bacakları yoktu; kuşkusuz, bu dünyadakiler gibi, bunların sahipleri de kıskanç olduklarından, cariyelerinin başka yerlerde suçlu ilişkiler kurmalarından korkmamaları gerekiyordu...

Ölü, ayakta, Güneş Kayığının başında, yüzü ona öbür dünyaya doğru kendisine eşlik eden tanrısal mürettebata dönük

durumda. Doğrulardan bulunmuş ölü, Ra'nın kayığında, gökyüzü yolculuğunu yapabilmesi için yerini almış. Ruhu, Ra'da kaybolmadan evvel, Osiris'le birlikte, öbür dünyaya doğru yol alıyor. (Nu Papirüsü, CXXXIV. Bab'ın vinyeti.)

İngiliz arkeolog Emery, ikinci sülalenin bir yüksek memuruna ait mezarı bulduktan sonra hayretler içinde kaldı; A. Erman, bize bu olayı şu şekilde aktarmaktadır: "Bu memurun mezarı kırk iki salondan oluşuyordu! Bunlardan biri, üzerine sofra takımları konulmuş bir yemek salonuna benziyordu. Kadehler ve tabaklar kaymak taşındandı; tabaklarda kızarmış güvercinler, Nil balıkları, çeşitli sebzeler, ondört davetli için bir antrikot, soslar ve meyveler, yuvarlak pastalar, üçgen biçimli beyaz ekmek somunları vardı. Bütün bunlar Mısır ikliminde kurumuşlarsa da, iyi korunmuş haldeydiler..."

Ölülerin tanrılarına ilgi duyan hiç kimse, toprağın altında onları bir defa görmüş olsa

bile, duvarları Ölüler Kitabının ayinlerindeki büyülü dualarla kaplı kral mezarlarının bu şaşılası “Altın Salonlar”ını hiç unutamaz. Buralarda, bu ölü saraylarına gelmiş olan, hiçbir canlının bakmaması gereken öbür dünya tanrılarını görürüz. Bunlar, ölmüş olanlara “hoş geldin” demek için, oniki evrene açılan kapıların eşiğinde, onları mağaralarda bekleyen canavarlardan önce karşılamak için gelmişlerdir. Nehrin kıyısında, gecenin her saatinde, uçucu bir hale içinde uzun yılanların yedekte çektiği Güneş Kayığı görününce, ölülerin sonu gelmez gürültüsü işitilir...

Kadavraların Mumyalanışı

Eski Mısırlılar, cesetlerinin kokmasından, öbür dünyada nefeslerini yeniden hiç bulamamaktan korkuyorlardı. Bu korkuya Ölüler Kitabının bütün duaları boyunca rastlamak mümkündür. Ölümden sonra bedenlerinin bozulmadan kalması düşüncesi, onların saplantısıdır. Şüphesiz biliyorlardı ki ölü tabutundayken, tanrıça Nout’un kolları arasında olacaktır. Nout

aracılığı ile ölü değişime uğrayacak ve Nout'un bedenindeki doğumu kaçınılmaz olacaktır. Tabutu ışık, ruhun ışıklı örtüsü, bir sonsuzluk tohumu olan ruhun "Osiris Gömleği" idi. Biliyorlardı ki zaman ve uzayın ruh için hiçbir boyutsal anlamı yoktu ve terk etmiş olduğu bedenin içinde bunlar "zamanında olmuş olan ve daha ileride olacak olan şeylerdi."

Tabutun içinde şekillerin esrarlı gecesi cereyan ediyordu ve bu gecenin içinde, ruhlar tapınıyorlardı. Ancak bedenin de kaçınılmaz çürümekten korunması gerekiyordu ve bunun için Mısırlılar cesetleri mumyalamaya son derece özen gösteriyorlardı. İlk insanlara cesedi bozulmaz hale getirmeyi öğreten "cenaze şeritleri tanrısı" Anubis'ti. Bu da, ölüm anında cesedi terk eden ruh kuşunun binlerce yıl sonra bile, Nil Vadisinde yaşadığı sırada

canlandırmış olduğu bedenle her an birleşebilmesi içindi. Şu halde vücudun binlerce yıl bozulmadan korunabilmesi

zorunluydu; çünkü çürüme olursa, oraya yerleşemeyecek olan ruh, sonsuza dek kaybolmaya mahkumdu. İnsan bedeninin kesin olarak toprakta yok olmasını önlemek için Mısırlılar cesedi cenaze odasına koymadan önce tuz ve ziftle işleme tabi tutuyorlardı. Ceset 70 gün boyunca doğal sodyum hidro karbonat ve zift salamurasına yatırılıyordu. Bazen uzmanlar önemli bir kişi veya firavun söz konusu olduğu zaman kendilerine teslim edilen kadavranın mumyalanışına öyle büyük bir özen gösteriyorlardı ki cesedin hazırlanışı on ay sürebiliyordu.

Rahipler Ölüler Kitabının bazı bölümlerini okurken kadavranın tüy ve kılları özenle tıraş ediliyor, burun deliklerinden sokulmuş özel demir araçlarla beyin parça parça çıkarılıyordu. Sonra operatör karnı açıyor, iç organları boşaltıyordu. Yan tarafın yarası balmumu veya metal bir plakla örtülüyor, karnı saran kordonlarla yerine tutturuluyordu. Bu levhanın ortasında Horusun büyülü gözü

“oujda” vardı; nekropollerde, muska görevi gören bu kutsal simgeden binlercesi bulunuyordu.

Büyülü gözün sağında ve solunda dört cenaze meleği veya Horusün dört oğlu vardı. Bunlar, içine ölünün karaciğeri ve iç organları konmuş dört kabın koruyucularıydılar: Köpek-maymun başlı Hapi, insan başlı Amset, köpek başlı Douamoutef ve atmaca başlı Kebeh-senouf. Yalnız, kalp yerinde kalıyordu; çünkü Ölüler Kitabı’nda şöyle yazılıydı: “Gerçek kalbin seninle birlikte olacak.”

Bedenin içi dikkatlice şarap ile yıkanmıştı; atar damarlara kimyasal bir madde şırınga ediliyordu. Yağlar kazınıyor, karnın içi balmumu, siyah frenk üzümü, tarçın, kavrulmuş lotus tohumları, sedir yağına batırılmış kumaş tamponlar, mür, antiseptik yağlı cisimlerle dolduruluyordu. Gözlerin yerine sırça gözbebekleri yerleştiriliyordu. Ciğerler, karaciğer, bağırsaklar ve mide, Yunanlıların adına “Canope” dedikleri dört vazoya

konulmadan bozulmamaları için ilaçlanıyordu. Erman tarafından bildirildiğine göre (Canope) vazoların içinde keten sargılarla ayrıca sarılmış falluslar bile bulunmuştur.

Bu temizleme ve iç organların boşaltılması işlemlerinden sonra eller, ayaklar ve yüz, önceden katrana batırılarak pisliklerden arındırılmış şeritlerle sarılıyor, şeritler arasına önceden de söylediğimiz gibi muskalar, söğüt ve zeytin yapraklarından yapılmış çelenkler, peygamber çiçeği demetleri, mavi lotus yaprakları konuyordu. Mumyanın bir insan vücudu şeklini koruması için, keten şeritlerin vücuda çok sıkı sarılarak, biçiminin bozulabileceği yerlere koruyucu tamponlar konuyordu.

Kullanılan keten şeritlerin uzunluğuna gelince; bir mumya üzerinde, mumyayı tamamen sarmak için, sekiz defa katlanmış yirmi metre uzunluğunda bir keten parçası bulan Dr. Derry'nin keşfini hatırlatmak klasik olmuştur. Bu şerit daha sonra bir

fırça ile kalın bir tabaka halinde sürülen sıvı zamkla örtülüyordu.

Ölüyü şeritlere sarmadan önce uzmanlar yüzü düzeltiyorlar, ölüye makyaj yapıyorlardı; dudakları, tırnakları, avuçları ve ayak tabanlarını boyuyorlar, içi boşaltıldıktan sonra kafatasında kalması olası akıntıları önlemek için burun deliklerini tıkıyorlardı. Ceset hazır olunca, uyuyan biri gibi cenaze yatağına yatırılıyordu. Baş, üzerinde öbür dünyayı seyredebilmesi için göz resmi yapılmış maskesiyle, taştan yapılmış bir yastığa dayanıyordu.

Herodot'un Eski Mısırlılar'ın uyguladığı mumyalama sanatı üzerinde anlattıkları, arkeologlarca doğrulanmaktadır. Erman, "Yüksek bir memurun mezarında bulunmuş bir kitabe de bu bakımdan ilgi çekicidir," diye yazmıştır.

"Yetmiş günlük salamura dönemi geçince, güzel ve rahat bir mezara konma töreni olacak ve sen ölüm yatağına

bırakılacaksın... Kurban edilmiş boğalarla götürüleceksin... Mezarına erişene kadar yoluna süt serpilecek. Rahip, ağzını açacak ve temizlenmeni tamamlayacak. Horus, ağzını, gözlerini ve kulaklarını açacak. Bedenin şimdi sana ait olan her şeyde mükemmeliyyete daha yakın olacak. Sana Kutsal Kitap'tan dualar okunacak. Sana bir cenaze kurbanı sunulacak ve önüne sunaklar konulacak. Kalbin, dünyada olduğu gibi, yanında olacak. Doğumunda olduğu gibi bedeninin içine gireceksin. Toprağın, Batı Dağının içinde ilerleyeceksin ve cenaze dansçıları neşeyle sana doğru gelecekler."

Herodot, fakirlerin mumyalayıcılarının, kendilerine emanet edilmiş ölü kadınlar gençseler, bazen onlara tecavüz ettiklerini aktarmıştır. "Bu yüzden," diye devam etmiştir, "genç ölüler mumyacılara götürülmeden üç gün bekletiliyordu. Çok iyi bilgi edinmiş olan Herodot, akrabaları ve dostları çok fakir olan ve ölüye uygun bir cenaze töreni yapamayan, yani birinci ve

ikinci sınıf mumyalama sağlayamayanların uğradıkları bir parça saygısızca muamelenin ilgi çekici ayrıntılarını bize aktarmaktadır.

Teb mumyacıları, az çok ustalıkla boyanmış mumyaların sert nesnelerle kaplanması için yapabildikleri çeşitli avantajlı modeller teklif ediyorlardı. Bunlardan biri seçiliyor ve menfaatçilik unutulmaksızın fiyat ve kalite üzerinde pazarlık yapılıyordu. Herodot, Amon'un ünlü şehrinde, ona aşağılıkça gelen, sanatçılarla aziz ölünün akrabaları arasında sürerken kendisini hayretler içinde bırakan bir pazarlığı bize aktarmaktadır. Bu akrabalar, istenilen ücreti vermeye yanaşmaksızın, en fazla muskanın, "Doğrular"ın zararına zenginleşmesini bilen kaygısızların komşu nekropollerden belki de üçüncü kez çaldıkları "kalp skarabesi" de dahil olmak üzere mumyaya konulmasını istiyorlardı. Çekişme devam ederken, biraz suç ortağı olmak için veya menfaat icabı ilgilenen ağlayıcı kadınlar, yan sokakta uluyorlar, mesleki büyük

acılarını kusursuz bir şekilde taklit ederek, repertuarlarına uygun harika jestlerle, başlarına kum saçıyorlardı.

Sadece hatırlatmak için, kocasının kadavrasını birkaç kupa bira karşılığında rehin veren dul kadına da değinelim. Kötü bir yorumla, bu birkaç kupa biranın dul kadının acısını hafifletmek üzere kullanıldığını sanmayalım! Dindarlığın gereklerine uygun olarak bu bira, Nil kıyısında olduğu gibi mezarında da susuzluğunu gidermesi için kadavranın yanına bırakılacaktı...

Halktan Kişiler İçin, Bir Öküz Derisi ve "Ölüler Kitabı"ndan Bir Dua Yazılmış Papirüs; Fakirlere Libya Çölü'nde Açılmış Bir Kum Çukuru

Kendilerine ne lüks kaplamalar, ne ağlayıcılar, ne muskalar sağlayabilen fakir kişiler mumyacılarca toptanmuamele görüyor ve çırakları, kadavraların iç organlarını çıkarırken ellerini işe alıştırıyorlardı. Masrafları çoğaltmamak için

işlemler basitleştiriliyordu. Kadavralar kasaplardakine benzer çengellere asılıyor, içleri boşaltıldıktan sonra yetişkinlerden beşer ceset alabilen büyük teknelere atılıyordu. Cesetler otuz gün süreyle tuzlu bir eriyikte yatırılıyordu. Mumyalama bitince, akraba veya dostlar kadavralarını geri alıyorlardı. Bir tabut satın alamayanlar, ölüyü bir öküz derisine sarıyor, içine birkaç büyülü formül, Ölüler Kitabından alınmış birkaç dua yazılı bir papirüs koyuyorlardı. Böylece ölü, sağlığında ne kadar sefalet içinde olursa olsun, büyülü formüller ve dualar sayesinde, temize çıkmak için ölüler mahkemesine gelecek ve derisi bir soğan parası etmeyen o, firavunun en zengin ve en güçlü tebaasıyla birlikte, tanrılara denk olacaktı!

Bu yanıltıcı görünüşler dünyasında ortaklaşa ödenip paylaşılan bir cenaze kuyusunda bile yer ayırtamayanlar, biraz da kaçak olarak, bir palmiyenin yapraklarına sarıldıktan veya daha az yer tutması için ikiye katlanıp bağlandıktan sonra, ölülerini

Libya Çölü sınırında bir çukura gömüyorlardı... Ancak bazen, aysız bir gecede, ucuza mumyalanmış bir cesedi taşıyan gölgeler, zengin Mısırlılara ayrılmış nekropole süzülüyorlar; zenginlere düzenli olarak yapılan kurbanlardan ve yüceltmelerden yararlanabilmesi için kaçak ölüyü alelacele bir soylu mezarının yanına gömüveriyorlardı. Eninde sonunda, zenginlerin veya fakirlerin ne değerde olduğu belli olmayan bir dünyada, ölüye gösterilen bu sevgi ve fedakarlık hareketinin göz önünde bulundurulacağı umuluyordu.

Hermopolis Tapınağı

Arkeologlar, Eski Mısır nekropollerinde birçok mumyalanmış hayvan buldular. Bunlar arasında kedileri, şahinleri, yılanları, iblisleri, fareleri, kurbağaları, kalıntıları küçük bronz kaplara konmuş gübre böceklerini sayalım. Bunlara maymunları, kutsal boğaları, Fayoumda kendi kutsal şehirleri Crocodilopolise sahip olan iğrenç timsahları da ekleyebiliriz. Rahipler bu

kutsal hayvanlara sofulukla bakıyor, rahatlıklarına özen gösteriyor, bizzat firavunun cenaze sarayına taşınması söz konusuymuş gibi, onları da aynı merasimlerle gömüyorlardı.

Yunanlılar Hermopolis'te ibişlere ayrılmış büyük tapınakta, binaların, bahçelerin güzelliği, birinci sınıf mumyalanmaya hak kazanmış dokunulmaz kuşların kaynaştığı bataklıklar önünde hayran kaldılar. Günümüzde, içinde kutsal ibişlerin rahiplerce "Ölüler Kitabı'nın duaları okunduktan sonra mumyalandığı, kayaya oyulmuş çok geniş bir yeraltı salonu bulundu. Sözü bu tapınağı bulmuş olan arkeolog Cabra'ya bırakalım: "Bazısı yüz elli metre uzunluğunda sayısız koridorları olan bir labirent, kutsal ibislerin mumyalandığı salon ile bağlantılıydı. Uzun yıllar süren sabırlı çalışmalardan sonra, eski Mısır'ın bütün bölgelerinden gönderilmiş ve çok iyi korunmuş olan ibis mumyalarını ihtiva eden dört bin cenaze kavanozu bulundu. Şaşılacak şey, değil mi? Ancak,

hepsi bu değil. Bir mihrabın bulunduğu bir salonda, yaldızlı tahtadan, oturmuş bir şebek ve iki ibis heykeli görülüyordu. Her üçü de arkasında Ank-Hor'un büyük rahibinin mezarı bulunan bir kapıya bakıyorlardı. Kaymak taşından vazolar ve 365 fayans heykelcik, cenaze kültü için kullanılıyordu. Bu, toprağın 34 metre derinliğine oyulmuş dev sarayda, ibislere gösterilen saygı karşısında şaşkınlığımız tarif edilemez."

Kutsal beyaz Apis Boğasının cenaze töreni de ünlüdür: Firavun ona mezarına kadar eşlik etmiş ve 200 metrelik alay, 150 sfenks heykeli arasındaki yoldan geçmiştir. Rahipler, san ve kırmızı yekpare bir kuvars billurundan yapılmış dev boğa heykelinin önünden gidiyorlardı. Mariette'in geçen yüzyılın ortasında keşfettiği Apis Boğası hakkında yazdığı şu satırlar, bugün de tekrarlanabilir:

"İnsan bu 3000 yıllık dev heykellerin, Mısırlı sanatçılar hiçbir çelik araca sahip değilken nasıl yontulduğunu ve nasıl ayna

gibi parlatıldığını sormadan edemiyor.”

Kötü Nefesler, “Kher-Heb” Rahibi ve “Ateş Çemberi”

Muskalar, büyüler, büyülü işaret ve sözler, boyuna asılarak taşınabilen veya kapıya asılan tılsımlar, dünyanın bütün halklarında korkutucu veya gülünç özelliklere sahip olmuşlardır. Mısırlılar bu sırlı şeyleri kötü ruhların etkilerinden, kötülük taşıyıcı akreplerden kurtulmak, kızgın timsahların hücumundan kendilerini korumak için kullanıyorlardı. Bu timsahların önünde, Ra'nın, Sekhmet’ih veya Thot’un isimleri, yalnız inisiyelerin bildiği esrarlı işaretleri havada çizerek zikredilmeliydi. İnsanların zihninden yitmiş hangi masalsı devirde, ağzı bilgili İsis, ölümsüz ruhların kayığını çağırmak için gökyüzüne haykırdı? Kum üzerindeki bir gölgenin şeklinden, bir kapı eşiğindeki acayip işaretten korkan halktan kişilerin ne yapmak gerektiğini bildikleri için tuttukları büyücüler, trans halinde çömlekleri kırıp

çiğniyorlardı. Bunlar, kuzey veya güney rüzgarına karşı söylendiği zaman, yaşayanları mevsimler boyu rahatsız edebilir, bizimkinin altında bulunan evrendeki ölülerin davranışlarını etkileyebilirdi.

Eski Mısırlılar özellikle şekiller, ölü bir insanın dirilip gözükmesi, nefesler, yerler, aşağı dünyadaki geceler tarzında, açıkça alevler ve sular arasında gözüken şeytani güçlerden korkuyorlardı. Kendilerini kötü niyetli ölülerden korumak için muskalar da kullanıyorlardı. Bu muskalar, “onların hırsız gölgelerini hapsetmek içindi; yaşayanların dünyasında mezar soyguncuları olduğu gibi, ölülerin arasında da çocuk hırsızları vardı. Zamanlı zamansız, Ölüler Kitabı okuyucusu Kher-Heb rahibinin pahalı yardımlarını arıyor, ondan yedi düğümlü ipi veya acayip bir halk inancına göre, tanrıların nefesini tutabilen, fare kemikleriyle dolu bir keseyi kutsamasını istiyorlardı. Fakat muskalar akla gelmeyecek kadar çok sayıda kullanılmışsa,

ölülerin bu muskalardan mahrum oldukları söylenemez. Mumyalar muskalarla örtülüyor, yanlarına, büyülü "Uzun Yürüyüş" asası bırakılıyor, şeritlere sarılı başının altına acayip şekillerle resimlenmiş "ateş çemberi" konuyordu.

Firavunun Laneti

Toutankhamon'un cenaze salonunun giriş kapısı üstünde "Burada dinlenen firavunu ebediyeti içinde rahatsız edecek kişiye ölüm kanatlarıyla dokunacaktır!" diye yazılıdır. Bir çeyrek yüzyıl önce, bu dünya zamanının sonuna kadar kanatlı güneş tarafından korunmuş bulunan Toutankhamon'un mezarına giren her kişinin üstüne çökmüş olan lanet kolayca hatırlanacaktır. Mezarın kapılarının mühürlenişinden, son rahibin tapınağın koruyucusu Anubis önünde, kilden bir kaide üzerinde titrek bir ışıkla yanan büyülü meşalesini söndürmesinden, yıldızlarla süslü mavi tavan altındaki parıltılı altın kral heykellerinin yanma son çiçek demetlerinin konulup konulmadığına bakılışından ve son

duanın okunuşundan beri otuz beş yüzyıl geçti. Evet, otuz beş yüzyıl geçip gitti ve o zamandan beri yüz kuşak insan yok oldu...

Bu üç bin beş yüz yıl boyunca, bu 12 Şubat 1924 günündeki, yedi yıllık bir kazıdan sonra, Lord Carnarvon ve Howard Carter'ın kral mezarına girişine kadar, hiçbir zaman, hiçbir şey firavunun dinlenişini bozmadı. Onlar, bir mum ışığında, zamanın gecesinde hiçbir insan varlığının seyredemediğini seyrettiler. Som altından 900 kilo ağırlığında bir tabut; ve tabutu koruyan melek kanatlı, çıplak tanrıçalar...

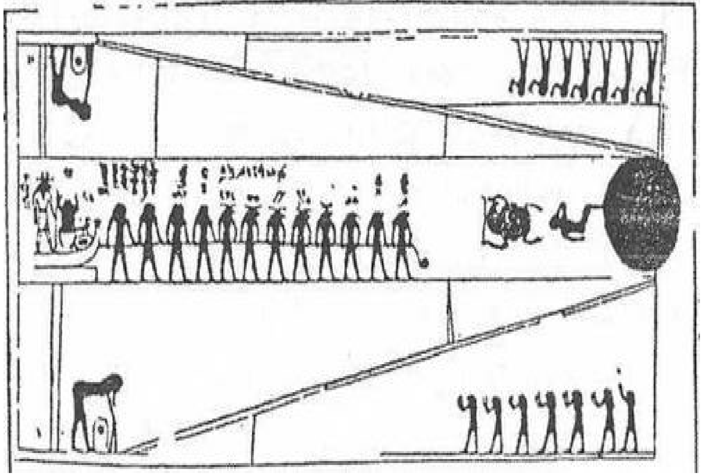
Otuz beş yüzyıl önce Toutankhamon'un cenaze odasının kapısına töreni yürüten rahip tarafından konulmuş kraliyet mühürlerini kırdıkları zaman nasıl bir heyecan duydular? Evet, bilinçsiz mezar zorlayıcısı seçkin Ingiliz arkeologlarının, genç firavunun dul karısının son anda, mühürlerle mezarın kapıları ebediyen kapatılmadan, Babil anıtlarında görüldüğü gibi, seyrek gül motifleri işlenmiş cenaze şalının üstüne bıraktığı, ancak yeni solmuş gibi duran kır çiçeklerinden mütevazi buketi, her şeye karşın suçlu ellerle elledikleri zamanki

şaşkınlıkları nasıldı?

Fakat tanrıların amaçları, alışılmamış şeyler olmadığı zaman anlaşılamaz: Lord Carnarvon grubunun hemen bütün üyeleri, hiç kimsenin görmemesi gereken şeyi gördükten az bir süre sonra öldüler! Çakal başlı Anubis, birbiri içine konmuş, kenarları dinsel resimlerle süslü ve Ölüler Kitabından bölümler yazılı dört sandığın önünde bağdaş kurmuştur; bu dört sandığın içinde firavunun insan şekilli üç tabutun içine konduğu büyük bir tabut vardır. Şamdanların ışığıyla şöyle böyle aydınlatılmış, yarı karanlıkta altının tatlı parıltısı içinde cenaze tanrıçalarının sıkıca sardığı Kral Osiris'in şaşılacak yüceliği gerçekten etkileyici bir görüntüdür...

> Öbür dünyanın tanrılarının, XX. yüzyılın beklenmeyen ziyaretçilerine değil, Kral Toutankhamon'a, İki Ülkenin Efendisi'ne, Ra'nın oğlu, Neb-Kheprou-Ra'ya, eşyadan çıkan doğaüstü bir ışık içinde "hoş geldin!" demeleri ne acayip manzaradır! Bir mezara konmuş bir tek Ölüler Kitabının orayı güneş ışığı girmişçesine aydınlattığı doğru mudur? Lord Carnarvon'un ve Howard Carter'ın

mumyanın gerdanlıklarını, dövme altından kıymetli taşlar kakılmış maskeyi, altın ve mavi mineden o eşsiz koyu Mısır mavisinden-mücheverleri, asaları, muskaları, lotus çiçeği yaprakları, sembolik kuyrukları, kamaları, üzerine değişik renklerde cam kakılmış yedi altın plakadan olu şan tören önlüklerini, karın ve bacağa geçirilmiş altın halkaları, cenaze rahibinin törende kullandıktan sonra mezarın bir köşesine bıraktığı panter derisini bir bir çıkarırken elleri titremedi mi? Lord Carnarvon ve Howard Carter, firavunun yanında, ayakta, yüzyılların sonuna kadar onu koruyacak küçük kuşruhunu ellerine aldıkları zaman titrediler mi?

Solda, aşağıda ve yukarıda, Gece Tünelinin girişinde, her biri bir tanrı tarafından korunan iki Atebui. Her sabah, Anubis'e ait olan ve Ölü Osiris için ışıyan Şafak Güneşi, "Güne Çıkış Işığı'', aşağıdaki Atebuiden (A noktasından) çıkar. Göğe doğru yükselir ve gündüz yürüyüşünün ortasında, (üstünde Horus ve Koç Başlı Khepra) Göksel Nil'e dik bir şekilde görülmektedir. Sonra, tekrar inecek ve her akşam yukarıdaki (B noktasında) Atebuide kaybolacaktır. Işığı Seth'in, öbür dünyanın olan güneş olacaktır. Solda Güneş Kayığı, Nil boyunca, gündüzün oniki saatinin

tanrısınca çekilmekte. Kayıkta, Heliopolis'in Bennou kuşu görülüyor. Ben nou kuşu Osiris' in evrensel ruhunun sembolüdür; sonra, kendi kendine şekil veren Khepra ve koç başlı bir güneş tanrısı görülüyor. Yukarıda ve aşağıda sağda, Horus başlı yedi Doğum Tanrısı, Nil'in doğuşunda ve insan başlı, Batının Yedi Tanrısı batı kıyısında duruyorlar. Hepsi Güneş Kayığı'nın ortaya çıkışını selamlıyor. (Netchemet Papirüsünden.)

Evet, mezarının amber renkli ışığında korkunç bir lanet, duvarlara resimleri yapılmış ölüm tanrılarının önünde Toutankhamon'un mumyasını seyredenlerin peşini uzun zaman bırakmadı. Keşfinden az bir süre sonra, Lord Carnarvon can çekişmeye başladı ve korkunç vizyonlar içinde, Toutankhamon'un adını haykıra haykıra öldü. Albay Aubrey Herbert, kralın mumyasını görür görmez toprağa verildi; sonra, Lord Carnarvona hastalığı süresince

bakan hemşire, mezarında da onu takip etti. Bütün Teb ovasında ağızdan ağıza “firavunun laneti’nden söz edilmeye başlandı.

Howard Carter’ın sekreteri ve mezarın açılışı sırasında hazır bulunan Lord Westbury’nin tek oğlu bilinmeyen bir hastalığa yakalanarak esrarlı bir şekilde öldü. Sonra sırasıyla Howard Carter’ın yakın dostu Profesör La Fleur, cenaze odasının duvarını delen Arthur Mace, Toutankhamon’un mezarına ilk girenlerden ve birkaç gün sonra kendini asan Doktor Evelyne White öldüler.

O zamanların bir haber muhabiri, bu sonuncusu için “Ona yaşayacağı hayat yerine ölümü tercih ettiren bir lanet yüzünden öldü,” demiştir. Sonra, Tountankhamon’un mumyasının radyografisini incelediğinin ertesi günü, Archibald Douglas Ree açıklanamaz bir fenalık hissederek ani bir ölümle öldü.

Otto Neubert’in bize naklettiğine göre, bu

kadar esrarlı ölümler hakkında kendi adına araştırma yapmak isteyen bir Mısırlı hükümet mensubu, yanma bir yılan oynatıcısı alarak Krallar Vadisine gitti. Araştırmasına başlar başlamaz o da öldü!

Bundan sonra da, Eski Mısırlılar'ın öbür dünyasına yapılan bu uğursuz yolculuktan sonra, mumyaya ilk dokunanlardan biri olan Douglas Derry, Toutankhamon'un silahları arasındaki bir maşrapaya dokunan G. Davis, Leydi Carnarvon, Profesör Breastead, Winlock, Hakness, Sir Alan Gardiner, Foucard, Jay Gould, Joel Woolf; toplam olarak ON YEDİ KİŞİ ÖLDÜ!

Aynı ekipten bunca ölümü nasıl açıklayabiliriz? Otto Neubert "Bir zehir miydi?" diye yazıyor; Mısırlılar zehirlerin karışımı hakkında çok büyük bilgi sahibiydiler. Rahipler ölü odasının taşlarını mı zehirlemişlerdi? Bazı bilginler etkilerini Mısır'ın kuru ikliminde bile çok uzun zaman kaybetmeyecek zehirlerin mevcut olduğunu iddia ediyorlar. Gerçek her zaman bir sırla çevrili kalacak. Acaba bu,

> tanrıça İsis’inki mi? Oakridge atom şehrinde çalışan Amerikalı bilginler, Mısırlıların atom sırrını bildiklerini varsayıyorlar. Firavunun mumyasına, ısınmaları binlerce yıl etkili kalabilecek radyoaktif maddeler mi koydular?

Yalnız Doktor Howard Carter uzun yıllar, Ölüler Dağının gölgesinde, hiçbir canlının görmemesi gerekeni gördükten sonra, tam bir sağlık içinde yaşadı...

VIII. BAB

Amon Tapınağı'nda Meditasyon

Şimdi güneş daha yüksek ve terasımdan, altında onca firavun mezarı kazılı Batı Dağı’nı seyrediyorum. Soluk mavi gökyüzü altında daha koyu eflatun renginde ve daha esrarlı görünüyor. Üçgen yelkenleri gerilmiş felukalar* Nil üzerinde ağır ağır kayıyorlar. Nehir kıyısını takip eden koca firavun incirlerinin gölgelediği yolda, çanak-çömlek ve domates sandıkları yüklü Şubat ayında domates yetişir- cesur eşekler, rahat bir tırısla ilerliyorlar; sahipleri sırtlarına binmiş ve gözleri sineklerle dolu. Nil’in karşı kıyısına sıralı, özenle ekilmiş tarlalarda, başı sorguçlu çavuş kuşları yiyecek arıyorlar.

* *İki direkli büyük sandal*

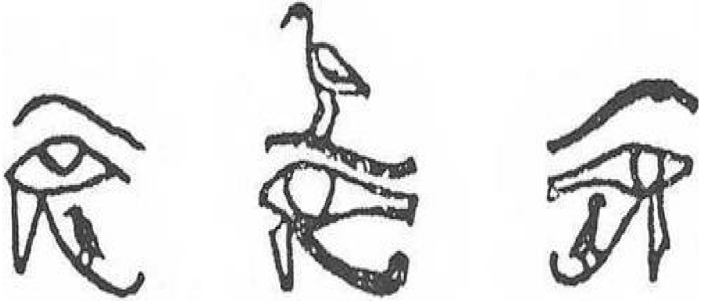
Biraz daha uzakta, sarı kumun, ovanın yeşil renginin birden yerini aldığı alan, uçsuz bucaksız ölüler şehri. Nil'in öbür kıyısında, koca dağların bulunduğu yerde dikilen bu ölülerin Teb'i, canlıların dev Teb'i karşısında, bugün acı düşünceler veren yıkıntı bir toprak parçasından başka bir şey değil. Orada binlerce yıl boyunca, tanrıların eşiti olacak ölüleri yüceltmek için zamanında kurulmuş o süslü şehrin anısını insan boşyere arıyor.

Batı tepesinin egemen olduğu Biban el Molouk'un kaya döküntüleri altında veya güneş altında yanan, Dante'nin cehennemine benzer vadilerde hiç bulunmayacak olan o kutsal şehir ne oldu? Orada, çölün pudra kadar ince kumlarının parlattığı şekilsiz kalker direkler, dik yarlar, çökmüş koca kaya bloklarından başka bir şey görülmüyor. Bu Ölüler Vadisi insanların bütün boş iddialarına korkunç bir meydan okuma içinde sanki.

Bununla birlikte, tekrar ilkel kaosa dönmüş bu yerde, cehennem yalarmışçasına sizi yakan bu toprakta eskiden koç başlı sfenkslerin koruduğu yollarıyla; sonu gelmez nekropolün yeraltı saraylarına hizmet edenlere ve mumyalayıcı sanatçılara ayrılmış tapınaklarıyla; Ramesseum gibi aydınlatılmış cenaze tapınaklarıyla; XVIII. Hanedan firavunlarının yirmi metre yükseklikteki kırmızı granitten dev heykelleriyle; Amorfun olan öbür Teb'in göz alabildiğine uzanan, Nil'in öbür kıyısında vahalar ve tapınaklar arasındaki yaşayanların Teb'i karşısında, ölülerin parlak büyük şehri yükselip gelişiyordu.

Bu yıkılmış yerlerde binlerce sonsuzluk evi, resimli kapılarıyla; papirüs şeklindeki sütunlarıyla; Yüz Kapılı Tebdeki tapınak kapılarının önünde olduğu gibi dalgalanan bayraklarla süslü direkleriyle; mezarların yerini gösteren piramitleriyle; zaman zaman mezar kuyularından, ışık ve bitki dünyasını, canlıların bilmediği canlıların cennetini,

Nil’in mavi sularının tatlılığını ve gün batımının ani güzelliğini yeniden bulmak üzere çıkan ölülerin zevki için yapılmış bahçeleriyle, dağlarda kat kat sıralanıyordu. Ölülerin bakımı ve anısına hasredilmiş bayram günleri gelince, beyaz keten elbiseler giymiş Tebliler Kutsal Batı Dağına hep birlikte tırmanıyor, tören masalarına yiyecekler koyuyor ve sevgili ölülerin ruhsal bedenleri önünde büyü formülleri okuyorlardı.

Kuş sekli altında ölünün ruhu, Horusun Gözü’ne, “Işığın Gözü’ne, eriyip bu yaratıcı ışıkla birleşmek ve kendisi de hayat kaynaklarının bir damlası olmak için, girip tırmanacaktır. METİN: “Geliyor, oujda’yı kucaklıyorum ve ışıkla sevineceğim.

Ben Horusun Gözü'nde olacak olanım ve bedenim Horusun Gözü'nün canlandırıcı kokusu ile temizlenecek. Horusun Gözü'nün kokusuyla ovulduktan sonra, Işık Saçan olacağım ve o zaman ölü Osirisler'in organlarını ve kemiklerini birleştirebileceğim." (A) Kahire Müzesinde bulunan ve bir Amon rahibesinin mezarından alınmış bir figür; B) ve C) Torino Müzesindeki Nebt Habt Papirüsü'nden. Mayassis'ten alınmıştır.)

İsis ve Osiris'in babasının ölümünden sonra doğan oğlu Horus ile dünyanın şimdiki zamanları başlar ve firavunlar, birbiri ardından, Horusun hizmetkarları, tarih öncesi dönemlerin efsanevi kralları olurlar. Tebde Arkaik Çağa ait ilk sekiz tanrı ölür. Bu bölgede Ölüler onları yüceltirler. Medinet-Habou'nun büyülü ve canavarımsı yılanı Kem-Atef gibi.

Louqsor'un gündüzleri bembeyaz, akşamlan koyu eflatun sokak aralarında

gözleri gülen yaşlı Koptlar, günümüzde de uluyan rüzgarda Nubye Amonu’nun kızgın ruhunun, tanrılar olan firavunların mezarlarına tecavüz edenleri lanetleyip inlediğini anlatırlar. Akşam üzerleri, azalmakta olan aydınlıklar içinde gökyüzü daha şeffaf görünürken koklanan mür ve diğer kokuların, Hathor'un terleri olduğunu söylerler. Güneşe ve ölülere, alt dünyalara girdikleri zaman yardım eden, Batı tanrıçası Hathordur. Bu Eski Mısırlıların gerçek torunları, Ölüler Tanrısı Osiris’in, onun bedeni olan nehrin suyunda her zaman mevcut ve etkin olduğunu, onun bedeninin ve bu suyun, her şeyin tohum ve ısınması olduğunu da söylerler. Tıpkı Nil’in mavisinin kıyılarında, sonsuzluğun geleceğinde, tarlalarının ürününü alacakları Semavi Nil’in yansıması olduğu gibi...

Ey Amon-Ra, bu tatlı ve sıcak Teb gecesinde seni içtenlikle çağırıyorum; çünkü sen, Babil’in Marduk’u gibi zalim ve egoist değilsin. Issız mabedinin ayla aydınlanmış uzun yollarında, her adımda senin varlığını hissettim. Benim

çevremde asılsız bir şimdiki zamanın şekilleri kaybolurken, senin kutsal kentinin büyük yapıları tam anlamıyla gerçek miydiler?

Koç başlı Amon-Ra, seni canlıları kendilerinde oluşmuş bulunan her şeyin bundan böyle beden dışında veya dışta olanın beden içinde olacağı bir evrene çekecek korkunç kuvvetlerin çağrılacağı gibi davet ettim. Belki de zamanların sonsuzluğunun her ölüye sokuluşu böyledir...

Seni andım ve çağırdım, ey Teb tanrısı; ve tersine bir dünyada Gecenin Oniki Kapısına doğru indim. AmonRa, tanrılarla dolu karanlıklarda kimdin? Değil mi ki ölüler tanrı oluyor? Galaksiler yok olana kadar ölüler alemindeki ateş gölleri yansın, Apophis* bu alemi kıvrımlarıyla doldursun, her gece oniki bölgede, ellerinde tuttukları yılanların yardımıyla ölülerin çektiği Güneş Kayıkları süzülsün!

**Hemen hemen bütün eski uygarlıklarda sembol olan dev bir yılan.*

Bu Mısır gecesinde, hatırladığım firavunun duası ne kadar güzel ve saf; sana doğru geliyor, tapınağın iç bölümünü ateşle kutsuyor, alevlerin üzerine tütsü tanecikleri serpiyor, heykelinin önünde secdeye kapanıyor, mezet boyasını, alkışlar kokusunu, safi yağını, Lübnan ve Libya kokularını takdim ediyordu. Seni yüceltiyordu; çünkü insanlara, ölüm olan öbür dünya için ruhsal bedenlerini ve gereksinmeleri olan yiyecekleri sen verdin.

İSMİNİ KUTLUYORDU; çünkü göğü sen yarattın, insanların yararlandığı zevk ve aşka, Hou ve Sa'ya sahip oldun; gökte kapalı olanları, kıvılcımlı parlaklığının bağrında yüzlerini parlatanları ne sınırı ne de başlangıcı olan kendinde birleştirdin... İnsanlarca yıkılmış ıssız tapınağında bu gece seni çağırıyorum; çünkü sen ilk Noundan, ilkel kaostan kendini kurtaran, "kalbi hiç yorulmayan'sın; varlıkların yaratıcısısın.

Senin tapınağındadır ki, ey Amon-Ra, önümde Gecenin Oniki Kapısının açıldığını gördüğümü sandım. Ey mezarlarımızı zorlayıp altınlarımızı, yiyeceklerimizi, papirüslerimizi,

kuşruhlarımızı, keten sargılarımızı soyanlardan çılgına dönmüş ölüler, yaşamınızı hatırlayınız! Gün ışığından büyülü heykelciklerinizin eşliğinde nasıl çıktınız? Işıklı "kozmik yumurtayı," sırtlan nefesinden daha pis kokan cehennemin çeşitli katlarındaki ruhları nerede gördünüz? Salonlara girerek ışık veren asaların önünde iç organlarınızı selamladınız mı? Yolunuzun üzerinden, aşağıda veya yukarıda bulunuşlarına göre, oniki burç veya pisliklerle beslenen timsah ağızlı sekiz şeytanı kovmasını bildiniz mi? Tuzaklardan, iplerden, ısırıklardan, ağlardan, tırmıklardan, başıboş dolaşan ve dehşet salan isimsiz şeytanların öldürücü nefeslerinden kaçınmayı bildiniz mi? Yaşamış olduğunuz zaman sizde olan her şey, örneğin iç organlarınız ve ruhunuz binlerce yıldan beri artık sizde değil. Gökyüzünde boynunuzun dört omurunu düzeltecek, firavun incirleri altında Anubis Tapınağının kutsal ekmeklerinden yiyecek, milyonlarca yıl için saflaşacak, Ptaah'ın göğüne doğru baloncuklar gibi yükselen gezegenleri ve gökteki Abydos'u, uzayın dört bölgesinin dört direğini, bedensiz ruhların

plazmasını, parıl parıl “ka”ları ve “Kamış Tarlası’nın, Sekht-İalou’nun ondört adasını seyredeceksiniz...

Gece çöktü... Beyaz evlerinin eşiğine oturmuş ihtiyarlar görüşüyor; uzun beyaz entarileri (djellaba) içinde çocukların gözleri gülüyor, birbirlerinin kollarını tutuyorlar. Nil kıyısındaki bu Mısır akşamları, sokak aralarında hâlâ devam eden bir sera sıcaklığına karşın, ne kadar da tatlı. Yaşama sevinci burada daha berrak, daha anlamlı. Ayaklarımın altında, gece güneşinin büyük olayı için ölüler dünyası uyanırken, tanrı-nehrin derinliklerinden, Krallar Vadisinden dönüşte öbür sahilde görülebilen Louqsor’unkine benzer tapınaklar ortaya çıkıyor.

Gece çöktü... Mavi ve beyaz maşlahlar giymiş fellah grupları karşı karşıya geliyor, birbirlerine sesleniyorlar; İslam evliyalarının türbelerine adaklarını koyacaklar; dükkancılar küçük tezgahlarında insanların düş güçlerini besleyen baharat ve altınlarıyla kapanıyorlar. Göz alıcı renklerde

etekleriyle, hoşa gitmek için sürme çektikleri güzel gözlerini süzen neşeli fellah kadınlarının geçtiğini görüyorum. Biliyorum ki yarın bayram günü; vücutlarına lavanta ve rezene kokuları sürecekler; gerdanları mücevher ve altın para ile dolu olacak. Her ne kadar aldırmaz karakterliyseler de, kötü gözlerden sakınmak için evlerinin kapısının önüne bir çivi parçası koyarlar. Firavunlar döneminde olduğu gibi, Nil balıklarının tuzlamasını ve kaz kavurmasını çömleklere yerleştirmesini bilirler.

Güler yüzlü ve geveze kız çocukları, Levanten* dükkancıya köylülerin sebze bahçelerine döktükleri güvercin gübresi dolu sepetler götürürler. Ateşli hastalara biraz canlanmaları için verilen o ünlü Coptos şarabından, burada hâlâ bulmak mümkündür. Eskiden bu Horus yıldızı şarapları o kadar ünlüydü ki yapım yılı kabın karnına işaretlenmeden hiçbir küp ihraç edilemezdi.

** Orta Doğu'da yerleşmiş Yunanlı, Ermeni, İtalyan, Fransız vs.lerin karma ailelerinden Hıristiyan halka verilen isim.*

Gece çöktü... Çocukların berrak seslerini, ovadaki kurnaz çavuş kuşlarının son ötüşlerini dinliyorum. Uzakta dervişlerin okuduğu ezanlar, cinlerin kederlenmelerini hatırlatıyor. Karnak kobrası, sahibinin fotoğraf makineleri önünde hünerlerini gösterdiği bu ünlü evcil kobra, günün sıcaklığını koruyan bir duvar oyuğunda çöreklenmiş olmalıdır. Birazdan Ay, Batı Dağının tepesinden görünecek; cenaze tapınaklarının avlularını koruyan dev Osiris heykellerini, kutsal gölleri, göz alabildiğine uzanan harabelerin sonsuzluğunu aydınlatacak. Bu harabeler sayesinde, Yüz Kapılı Teb'in nasıl olduğunu ve Mısır uygarlığının parlaklığını hayal edebiliyoruz.

Onca sırrı bağrında taşıyan toprağın derinliklerinde, mezarları daha üç bin yıl öncesinde soyulmuş nekropollerin

diplerindeki duvar resimlerinden, Ölüler Kitabında tanımlanan öbür dünyanın nasıl bir yer olduğunu azar azar keşfediyoruz. Bu, bizim için hasisçe ayrılmış yaşam süresinden kaçabilmemiz, onu bir an için silmemiz mümkün mü? Onu eski zamanlarla değiştirebilir miyiz? Ey koç başlı, çömlekçi çarkında insan varlıklarına şekil veren Khnoum, Memphis'in Ptaah'ı gibi, üç bin yıl geriye bir adım atılabilir mi?

Bu adımı ben attım. O akşam, tanrının halkıyla birlikte Teb tapınaklarını ziyaret ettiği Yıllık Alay günü, Amon-Ra'nın kutsal kayığının zamanında bağlamaya geldiği eski rıhtım boyunca yürüyordum. Amon mabedinin giriş kapısının önünü gözleyen kırk sfenksin önünden geçtim. Gerçekten, tavanı sütunlarla tutturulmuş salonun döşeme taşlan üzerinde adımlarımın ne acayip bir sesi vardı! Bize, bir kitabın sayfalarında olduğu gibi, firavunların ve Mısır tanrılarının çok uzun tarihini, mutlu zaferleri, "sulh ve kardeşlik antlaşmaları" ile sözleşmeleri anlatan Assouan

granitinden yüz otuz sütun arasında takım yıldızların parladığı tavanı gördüm. Ay ışığı altında, tanrıların doğru buldukları ölüler önünde açıldığı gibi, yalnız benim için gökyüzü kapılarının açılacağını sandım.

Ama tapınağın döşeme taşlan üzerinde inisiyelerin adımları ne iz ne de tozlarının tozunu bırakmıştı... Ancak gökyüzü gezegenleri, yıldızları, galaksileri, patlamış güneşlerin ani parıltısı içinde yok olmakta olan ölü dünyalarıyla, evet, yalnız gökyüzü, dört bin yıl önce olduğu gibiydi... Ve bu gökyüzü, her biri ellişer bin yıl saltanat süren firavunların masal döneminde yaşayanların belki de korktukları, aynı gökyüzüydü!

Tepelikli çavuş kuşlan uzun zamandan beri tapmak harabelerinde uyudular ve palmiyeler artık hareketsiz. Karnak tapınağının yedinci kapısı önündeki her biri 350 ton ağırlığında ve elli metre boyundaki dikilitaşlar nerede?

Tapmaklara “gökyüzü durdukça

durmaları ve otuz yüzyıl sonra gelecek olanlar tarafından görülebilmeleri" için yerleştirilmiş, kralların anıt şekilleri nerede? Ramesseum'un herbiri 1,000 ton ağırlığındaki dev heykelleri nerede?

Ondört metre yükseklikte, altın ve çini hamuru ile kaplanmış, eski Teb'in kutsal duvarlarının eski kapılarını yeniden yapmak isteyen Ptoleme'lerin yüz kapısı nerde?

Ouserhat Kayığı, altmış kürekçinin hareket ettirdiği, teknesi altın kaplı, kabartmalarla süslü Amon'un kayığı ne oldu?

"Vadi Bayramı" günü nehrin kıyılarına toplanmış halk, Amon'u altın ve gümüş karışımı, amber renkli kasrında ve geminin önünde, üç tanrıdan ibaret mürettebatıyla giden mistik kayıkla Nil boyunca inerken gördüğünde, gemiyi alkışlıyordu. O üç tanrıdan Anubis başta duruyordu; çünkü o, "Güney Yollarının Açıcısı" idi; kilden insan şekillerini çıkaran ve her günkü güneşin içini aydınlattığı dünya yumurtasını

biçimlendiren Khnoum; Horus; fakat evrenin yan sahibi olan Horus değil, piramitlerin programlayıcısı tanrıların Horus'u.

Evet, Vadinin bu yıllık Bayramında Mısır'ın tarih öncesi en eski iki başkentinin anısını canlandırmak için çakal ve atmaca maskeleri takmış otuz rahibi ile Ouserhat Kayığı ne oldu?

Tanrıların ve tanrıların oğulları olan firavunların yaşamını tasvir eden kabartmalarla süslü kaymak taşından, küçük tapmaklar, Nil Vadisinin sekizde birine sahip ve doğumlarından önce firavunların kaderini tespit eden Amon'un 5,200 heykeli ne oldu?

"Sesi doğru" IV. Ramses, sana Ölüler Kitabında öğretildiği gibi, bu tapmağa sembolik güneş ve yılanla taçlanmış Horus önünde tanrıça Ament'in bir heykelini hediye eden ve karşılık olarak Ankh, yaşam işareti, sırların anahtarını, tanrıların ruhunun ölümsüz doğasına denk gelen, yuvarlağıyla, ne gözüken başlangıç ne de sonu olan yuvarlak başlı haçı, inisiyenin

transının son kademesini simgeleyen haçı alan sen, neredesin?

Fakat karanlıkların kuşu haykırdı ve firavunun veya ruhsal bedeninin hayali, mimari yapısı altın oran kanununa uyan tapınağın şeffaf duvarlarından geçerek kayboldu. Cenaze tapınaklarının yüksek ve canlı sütunları, açık veya kapalı, mimar tarafından hareketi tespit etmek için düşünülmüş, şahit olduğumuz olağanüstü olayların anısını bir iz olarak saklayabildiniz mi?

Osiris'in ölüm dramı kutlandığında ve yeniden dirilişinin çeşitliliği gölgeler arasında tekrar söylendiğinde yabancılara yasak olan yeraltı tapınaklarında (crypte) hangi sırlar açıklandı?

Kutsal Abydos gecesinde, kutsal Karnak gecesinde ve zamanların gecesinde, şarkı söyleyen Amon rahiplerini işitiyorum ve elleri çiçeklerle dolu bir halde tapınan kalabalıkların, tapmakların teraslarına çıktıklarını görüyorum...

Denderah teraslarında müzik zaman zaman çarpıcıdır; malakitten (yeşil damarlı

kıymetli bakır taşı) mücevherlerle süslenmiş ve keten giymiş bu dünyanın ve öbür dünyanın tanrısal tapınıcı kadınları, hayvan yüzlü tanrıların odalıkları, zevk alıp coşarlar; ey Amon, şerefine yapılan kutsal danslardan sonra fuhuş yapacaklar, kötü tesirleri kovan büyülü bir alet olan sistrelerini çalarak, onları yakalayıp birleşmen için, ey Teb'in Amon'u, senin evine gelecekler ve göğe yükseldikleri zaman çünkü Mısır'da ölünmez; göğe çıkılır karıların, ey Amon, bütün ölülere vaad edilmiş olduğu gibi, sonu gelmez evrende güneş kursları olacaklardır.

"Gökyüzünün Kapılarının Açıcıları" olan büyük rahipler, Osiris'in önünde "Tartılmış Sözün Gecesi'nden sonra adlandırılmış, temize çıkan ölülerin göğünde, onların bitmez tükenmez bir parıltıyla parladıklarını göreceklerdir. Onları daha iyi görmek için yedi kademeyi ağır ağır tırmanacaklardır. Bu yedi kat, kendisine yükselmenin yolu açıklanmışlar için, yaratılmış kainattan bilinmez ebediyete, bozulmaz ölülerin

önüne açılan kapılara, Yüksek Kademelerin Işık Saçan Ruhları önüne, yıkım şekilleri ve yeniden doğuş şekilleri önüne, zamanların başından beri Ölüler Kitabında yazıldığı gibi direkleri üzerinde oturan Ra'nın önüne gider.

Çünkü her şey, zamanın başlangıcından beri "Ölüler Kitabı'nda yazılıdır...

Zamanın başlangıcından beri...

ROMA RAKAMLARININ OKUNUŞU

Mısır'ın Ölüler Kitabı adlı bu eserde, özellikle Bab numaralarını belirtmek için Roma rakamları kullanılmıştır. Biz bu klasik kullanımı değiştirmek istemedik; fakat bazı okurlarımızın, okul yıllarında bizlere öğretilmiş olmasına karşın, bu karmaşık rakamların nasıl okunduğunu ki bazılarını okumak gerçekten zor hatırlamayacaklarını düşünerek, Roma rakamlarının okunuş ve yazılış şeklini hatırlatma gereği duyduk.

Öncelikle aşağıda rakamların karşılık geldiği sayıları latin rakamlarıyla gösterelim:

I	1
V	5
X	10
L	50
C	100
D	500
M	1000

Roma rakamlarıyla çalışırken, öncelikle bilinmesi gereken üç nokta vardır:

1. Ana rakamlar, üçten fazla olmak üzere yan yana tekrarlanamazlar ve tekrar sayısıyla çarpılırlar (CCC = 300 gibi).

2. Ana rakam, ortaya yazılır ve soluna gelen rakam ana rakamdan düşülür (birden fazla gelemez) (XL = 40 gibi).

3. Ana rakamın sağma gelen rakam da ana rakama eklenir (üçten fazla olamaz) (LXX = 70 ya da LI = 51 gibi).

Rakam, latin rakamlarıyla yazılan sayılarda olduğu gibi soldan sağa doğru okunur. Latin rakamlarıyla okurken, hanelere göre hareket edilir. Öte yandan, Roma rakamlarıyla çalışırken, sayıları ayrı düşünmek gerekir. Örneğin;

513 sayısını Roma rakamıyla yazmak istediğimizde, izleyeceğimiz yol şudur:

513 = 500 + 10 + 3

500 = D

10 = X

3 = III

Dolayısıyla: DXIII = 513

Diğer bir örnek:

444 = 400 + 40 + 4

Şimdi sayılarımızı bir gözden geçirelim. Elimizde 500 sayısına karşılık gelen “D” Roma rakamı var ama 400'e karşılık gelen bir rakam yok. Yukarıda belirttiğimiz kuralı hatırlayalım; ana rakamın sol tarafına gelen rakam, ana rakamdan düşülür. Dolayısıyla;

400 sayısını elde etmek için: C (100) D (500) = CD (400) şeklinde kullanırız.

Aynı şekilde; X (10) L (50) = 40

ve; I (1) V (5) = 4

Sonuç: CD (400) + XL (40) + IV (4) = CDXLIV (444)

Burada dikkat edilmesi gereken kural şudur: Yukarıda listesini verdiğimiz ana rakamların soluna gelecek olan rakam,

kendisinden bir düşük rakam olmalıdır; yani “M” için “D”, "D” için “C”, “C” için “I”, “L” için “X” kullanılacaktır. Fakat, “X” rakamında bir istisna vardır; bu rakamın sol yanına gelecek olan rakam, “V” değil, “fdir, çünkü;

“VX” olduğunda yine “V” tek başına kalır ve “IX” = 9 iken, “VIII” = 8 olarak alınır.

Diğer bir kural da, “L” ve daha üstü rakamlarla ilgilidir. Bu rakamların sol tarafına kendilerinden bir önceki seviyede bulunan rakamlardan başkası gelemez. Şöyle ki:

49 = IL olamaz. 49 = XLIX olarak verilmelidir. Yani: 40 (XL) + 9 (IX) şeklinde.

490 = XD olamaz. 490 = CDXC olmalıdır. Yani: 400 (CD) + 90 (XC) şeklinde.

Buna ek olarak, sağ tarafa gelen rakamın seviyesiyle ilgili böyle bir sınırlama yoktur. Yani;

103 yazarken; 100 (C) + 3 (III) = CIII şeklinde yazılacaktır.

205 yazarken; 200 (CC) + 5 (V) = CCV gibi.

Dolayısıyla:

CXVIII. Bab derken, bunun C (100) + X (10) + VIII (8) = 118 olarak okunması gerekir.

LXXVI. Bab derken, bunun L (50) + XX (20) + VI (6)

= 76 olarak okunması gerekir.

Table of Contents